

עלות: \$3.00

ב"ה

לוח יומי הלכה למעשה

עם פרטי ההלכות והמנהגים
לחג השבועות ה'תש"פ

יו"ל על ידי
בד"צ דק"ק קראון הייטס
כאן צוה ה' את הברכה

EVERYONE HAS HALACHIC QUESTIONS. YET NOT EVERYONE HAS A WAY TO GET THE ANSWER.

Now they do:

AskTheRav.com

- **A father:** Can I use Maaser money to pay for tuition?
- **A mother:** I washed my dairy fork in the meaty sink. Is it still Kosher?
- **A Chosson:** Where do I put up my Mezuzos?
- **A seminary girl:** How can I avoid Yichud when babysitting?
- **A teacher:** What do my students need to Daven daily?
- **A businessman:** Can I take the loan, or is it an issue of Ribis?
- **A Shliach:** Does the event need to have separate seating?
- **A school girl:** Can I wear leggings?

AskTheRav is the channel which connects our community to the Rabbonim, who invest endless effort to provide Halachic resources. AskTheRav is now being dedicated in honor of our Moreh D'asra Rabbi Schwei ז"ל.

Take an active part by becoming a monthly subscriber in a way that works for you.

BE A PART, SUBSCRIBE TODAY!

www.AskTheRav.com/Donate

All donations are tax deductible.

AskTheRav is a project of:

- The **Beis Din of Crown Heights** and of **Vaad Hakohol of Crown Heights**,
 - Overseen by **Rabbi Braun**, Shlita, executive member of the Beis Din.

Ask *the* Rav
אתרא דרב

CO-SPONSORED BY

Crown Heights Urgent Care

555 Lefferts Avenue, Now an official site of
www.covidplasmavsavealife.com

www.stayhome.store

לזכות הרה"ת שניאור זלמן וזוגתו מרת שמחה רבקה שיחיו
וילדיהם: אסתר ברכה, איטא העניא, אברהם משה, ח'י בתי, חנה וריבה דינה שיחיו

כאשר תחגגו את 48 השעות של חג השבועות, בוודאי תהנו מתוכנו העשיר והנהדר של הלוח היומי, שמנחה אתכם בכל ההלכות הנצרכות - שלב אחרי שלב - לפי סדר היום. נא הביעו את הוקרתכם למאות שעות העבודה שהושקעו המפיקים, הכותבים, העורכים, מתרגמים, מעצבים והמפייצים, והרימו תרומה להשתתפות בהוצאות הרבות, באמצעות האתר www.daytodayguide.com

באתר ניתן לקבל פרטים גם על מבצע המנויים ללוח היומי לשנת תשפ"א

לתמיכה ברבני השכונה בקרו באתר www.crownheightsconnect.com

האתר הוקם על ידי ידידי הבר"צ

כמו כן ניתן ליצור קשר בטלפון: 347-465-7703

לוח יומי

הלכה למעשה

עם פרטי ההלכות והמנהגים
לחג השבועות ה'תש"פ

נערך על־פי שיעורים שנמסרו
מהמרא־דאתרא וחבר הבד"צ
הרב יוסף ישעי' ברוין שליט"א

בשיחת יום ב' דר"ה תשנ"ב נאמר: "יש לעורר ע"ד לימוד ההלכות הצריכות לימים אלו, שבהם ישנם כמה וכמה שינויים בתפילה וכמה מנהגים וכו' – שילמדו הלכות אלו בשו"ע, או כפי שמצינו לאחרונה, שמדפיסים בלוחות השנה כמה וכמה הלכות השייכות לאותו הזמן, הלכות הצריכות, שתועלת מיוחדת בזה בפרט לאלו שאין להם ספרים מאיזו סיבה שתהי', או שיש להם ואינם יודעים היכן לחפש וכיו"ב, שע"י העיון בלוחות אלו – ע"ד לוח כולל חב"ד (ובב' האופנים או כפי שהוא תלוי על הקיר, או בתור ספר קטן) שמלוקטים בו המנהגים וההלכות הצריכות – מוצאים בנקל את ההלכות האמורות. ולכן דבר נכון ביותר הוא שכאו"א יעיין בלוחות הנ"ל, באופן שכל ההלכות דימים אלו יחקקו בזכרונו, מפני שלפעמים כשמתעוררת שאלה בזה נמצאים במעמד ומצב שאסור להפסיק ולשאול, או שאין את מי לשאול, ויתירה מזו – לפעמים אינו יודע כלל שצריך לשאול".

”בבקשה,

תדאג להם

בשבילי”

תתמוך

בהמשפחות

שעיניהם

נשואות לו..

קרן הרב שוויי

www.charidy.com/rabbischwei

אנו שבורים מפטירתו המצערת של הרב שוויי ע”ה. רב מייעץ ומשפיע היה לרבים, אוזן קשבת ומקור סיוע תמידי. הרב היה התומך העיקרי לכמה מבני משפחתו ולאחרים – שכעת נותרו ללא שום מקור תמיכה.

הרב שוויי תמיד היה שם בשבילנו עם אכפתיות אמיתית. היום אנו יכולים לבטא את האכפתיות שלנו אליו בדאגה לשלום היקרים לו ביותר – בני המשפחה התלויים בו. באו ונעשה זאת בשביל הרב האהוב שלנו, אנא פיתחו את ליבכם ותנו בנדיבות.

ושהזכות יביא לך שפע ברכות בחיך.

בתפילה לגאולה השלימה – תיכף ומיד ממש!

www.haravschwei.com

קרן הרב שוויי

ר' אפרים מינץ

ר' יוסי שפאלטער

ר' לייבוש נאש

ר' פנחס רפפורט

ר' אהרן גינסבערג

ע"פ בקשת רבים, מצו"ב מטעם הבד"צ, קיצור עיקרי הלכות ומנהגי שבועות השכיחים ונוגעים למעשה, במתכונת של לוח יום-יומי. כל הלכה הוזכרה בהזדמנות הראשונה המתאימה, אם כי כמה פעמים רלוונטית גם לימים הבאים, כפשוט.

מחמת קוצר היריעה והזמן לא באו כי אם עיקרי הלכות והמנהגים ללא מ"מ וציונים. מקורות להמובא בפנים ניתן למצוא בשולחן ערוך ונו"כ. ספר המנהגים-חב"ד. לוח כולל חב"ד. שיחות מאמרים ואגרות קודש. ועוד ועוד.

* * *

כרגיל בכגון דא, נדפסו כמה תזכורות מענייני "הלכתא למשיחא"¹,

(1 במדור "הלכתא למשיחא" נזכרו לפעמים גם דיני טומאה וטהרה, והוא ע"פ המבואר בתניא (אגה"ק סכ"ו - קמג, א) שלימות המשיח יצטרכו לידע הלכות טומאה וטהרה. (ומצות בטלות לעת"ל - היינו בתחה"מ דוקא. ואכ"מ). וכ"מ מזה שהובאו הלכות אלו ברמב"ם ביד החזקה, דאל"ה מאי דהוה הוה (וכפי שהוכיחו עד"ז בכ"מ - ראה לדוגמא שו"ת הרי בשמים ח"ג סע"ה. ולהעיר, שמשנה"ק שם בדין תק"ש בכ"מ שי"ב בי"ד שהביאו הרמב"ם - יש ליישב ע"פ שיחת ליל ג' דחה"ס תשמ"ח). ולהעיר גם מצורת הבית להתו"ט (יחזקאל מב, כ) בטעם התרחבות גבולי הר הבית לעת"ל. וכן מוכח גם ממאמר הגמ' שדיני נגעים ואהלות יקרין בעוה"ז, וקפויין - היינו קלים להבנה (חדא"ג מהרש"א שם. בניהו שם) - לעוה"ב. (אבל ראה מה שפי' במאירי שם. וראה גם הגהות יעב"ץ ומלא הרועים שם). ועפ"ז, קיום היעוד "את רוח הטומאה אעביר וגו'" (בשלימות עכ"פ) הוא בתקופה שני' דימוה"מ, בתחה"מ, וכמובן מכ"מ. וראה גם לקו"ש ח"א ע' 221. סה"מ מלוקט ח"ב ע' רפ. סה"ש תנש"א ח"ב ע' 576 ובהערות 9-108. ועוד. ולהעיר מאג"ק ח"ז ע' שנו. ואכ"מ בזה. (ומש"כ בלקו"ש חכ"ה ע' 263 שלא יצטרכו ללמוד גם הל' שבת - בפשטות קאי בתקופה שני' דוקא. אבל, לפ"ז צ"ע הכוונה בהע' 51 שם, שכפה"נ ר"ל שהל' שבת ונדה לא נז' בתניא שם. ועצ"ב החילוק). כן להעיר מדין נט"י בזה"ז בכדי שיהיו רגילים לאכול בטהרה לעת"ל (שו"ע אדה"ז סי' קנח ס"א). וראה גם ב"ח יו"ד סוסי' קפג - לענין נדה אחרי שיבנה המקדש. (אבל באג"ק ח"ג ע' קנג שגם בתקופה ראשונה דימוה"מ ל"ש טומאת נדה, משא"כ שאר טומאות. וראה גם לקו"ש ח"ד ע' 27 הע' 59. וי"ל). וראה זה פלא, בס' שערי ג"ע (אורח צדיקים דרך ז) שבסוף אלף הששי יתנוצץ אור תוס"ש ויעביר רוה"ט ויהיו קצת מצות בטלות כגון פרשיות טומאה וטהרה וכו'.

[והנה, בתניא שם (קמה, ב) שהנגלות יהיו גלויים וידועים לכל איש ישראל בידיעה בתחלה בלי שכחה וא"צ לעסוק בהם. ומשמעות הדברים, שצ"ל הלימוד בהם תחילה, פ"א עכ"פ, אבל א"צ עסק. וכן פי' בלקוטי ביאורים (קארף). וכ"מ גם בסה"ש תנש"א (שם). וכן לעיל שם ע' 575, שהדגיש תיבת "לעסוק". וכ"ה להדיא בר"ד משיחת ש"פ צו תשמ"ח. וראה גם ר"ד אחו"ק תשמ"ח).

אמנם, בהמשך הענין, ש"גם אפשר וקרוב הדבר שידעו מפנימיות התורה כל גופי התורה הנגלית כמו אברהם אבינו ע"ה ולכן א"צ לעסוק בהם כלל". (ורק ערב רב שלא יזכו למטעם מאילנא דחיי שהוא פנימיות התורה צריכים לעסוק במשנה להתיש כח הס"א הדבוק בהם). ור"ל, שלפי בי' זה, ת"ח א"צ כלל ללמוד הנגלות לעת"ל, והיינו גם ללא התעסקות. (עיי"ש בסה"ש בהערה 89. לקוטי ביאורים שם. וראה בשער האמונה פנ"ו בארוכה. וצע"ק שבכ"מ מבואר להדיא ע"ד לימוד הנגלה לעת"ל - ראה לקו"ש חט"ז ע' 39 בשוה"ג להע' 45. ר"ד משיחת יום שמח"ת תשמ"ח. כ"ח חשון תשנ"ב. וכ"ה בכמה מאמרי דא"ח - ד"ה והמשכילים יזהירו תש"כ. הבאים ישרש תשל"ח. השמים כסאי תשמ"ח. ואולי הדיוק בתניא שם רק "גופי התורה הנגלית" (וכמ"ש לפני' בתניא שם, ש"הי' גם עיקר עסק התורה ג"כ בפנימיות המצות וטעמיהם

מתוך ציפיה ותשוקה לגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש², שאז אפשר יהיה לקיימן כפשוטן להלכה למעשה מיוסד על הוראות כ"ק אד"ש בריבוי שיחות, ומהן:

"מדובר כמ"פ לאחרונה, אז לויט אלע סימנים שטייען מיר היינט אויף דעם שוועל פון דער גאולה, ווען "הנה זה (משיח) בא", ותיכף ומיד רגע לאח"ז – כבר בא. דערפון איז אויך מובן בנוגע צו דער עבודה פון אידן וואס פאדערט זיך. . אז א אידן'ס אויפפירונג אין אלע ענינים אין זיין טאג טעגלעכן לעבן אויך בזמן הזה תיכף ומיד פאר דער גאולה – איז מעין ובדוגמת דעם לעבן און הנהגה פון אידן בימות המשיח ממש. [וואס דאס איז אויך די **הדגשה המיוחדת בתקופה האחרונה בהנוגע דעם לימוד פון "הלכתא למשיחא", די הלכות וואס זיינען נוגע צו דעם לעבן פון אידן בזמן הגאולה**]³."

"מוסיפים גם בהתשוקה והגעגועים להגאולה. . שענין זה נעשה גם ע"י ההוספה בלימוד התורה בעניני הגאולה וביהמ"ק, אשר, הלימוד בענינים אלו ממהר ומזרז עוד יותר קיומם בפועל ממש, כך, שמהלימוד יוצאים תיכף ומיד לפגוש את משיח צדקנו, ואומרים לו שזה-עתה סיימו ללמוד כמה הלכות הקשורות עם ביאתו! נוסף לכך שכיון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא", נכללים ב"הלכות הצריכות להן" [לנשים] בכל יום כו"כ דינים דהלכות קרבנות וכיו"ב"⁴.

הנסתרים". ועד"ז הוא בכ"מ (ראה גם סה"ש תש"ד ס"ע 107 ואילך. סד"ה והי' ביום ההוא תשכ"ב. ועוד). ולהעיר מהמבואר בכ"מ (ראה דרך חיים סח, ד. חיים אדם לברך תרל"ח פכ"ג. סה"מ מלוקט ח"ה ע' עדר) במעלת לימוד הנפלאות דתורה מתוך גליא דתורה, בבחי' "ותלמודו בידו"), משא"כ הפרטים המסתעפים, וכן שקו"ט ופלאולא דאורייתא, לאפשא לה בנגלה דתורה (ראה לקו"ש חכ"ז ע' 240. ולהעיר מד"ה הנה ישכיל עבדי תשל"ב בתחילתו. ולהעיר גם מסה"ש תש"נ ע' 357. וצ"ע בסה"ש תשנ"ב ס"ע 27 (ואילך), ששקו"ט בתושבע"פ יבטל לעת"ל. ובפשטות י"ל, שהכוונה שם לעמל ויגיעה ("במחשכים הושיבני") לברר ההלכה, שזה ל"ש לעת"ל – ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושים לפסח (ע' קד). ואולי קאי בתקופה שני' דוקא. וע"ד הנת' בסה"ש שם ע' 510 – ראה בכ"ז קובץ העו"ב לך וחי"ש תשע"ה. ועצ"ע, שבשער האמונה שם מפורש שמישיח לא ישפיע נגלה. וצ"ע. וראה גם שיחת אחש"פ תשמ"ו. ולהעיר משיחת ליל ח"י אלול תשמ"ב).

ועוד כתב באו"א בתניא שם (לפנ"ז), ש"למעשה יהיו צריכים [ערב רב] לפרטי הלכות איסור וטומאה **יותר מישראל** שלא יארע להם פסול וטומאה ואיסור כי לא יאונה כו". ולכאו' לפי בי' זה, עדיין צריכים לפרטי ההלכות, אבל לא כמו בערב רב. וילע"ע].

(2) ובס' שערים מצויינים בהלכה עמ"ס זבחים שיל"ז ע' (מכת"י אאמו"ה, ובתוספת נופך מאחמו"ר הרה"ג הרמ"ש שליט"א) בפתחה, האריך מאד בגודל החיוב ללמוד דיני הקרבנות הנהוגים לעת"ל. ובתוך הדברים הביא פרפרת נאה מס' אמרות טהורות (תהלים קיט, קסו) על מארז"ל (שבת לא, ב) שבשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו וכו' צפית לישועה פלפלת בחכמה כו', וצ"ב מה ענין זל"ז. וגם למה לא אמר "פלפלת בתורה". אלא דשניהם ענין אחד, שאם ישיב שציפה לישועה, ישאלו אותו "פלפלת בחכמה", דחכמה זה סדר קדשים (כמבואר בשבת שם), דהיינו אם למד סדר קדשים, שהמצפה לישועה מפלפל בסדר קדשים, כי זולת זה על כרחך לא ציפה לישועה, דהא בהא תליא, והמצפה לישועה מפלפל בחכמה.

(3) שיחת שמח"ת תשנ"ב – סה"ש תשנ"ב ע' 39. – חלק מההדגשות אינן במקור.

(4) משיחה לנשי ובנות חב"ד, ספר השיחות ה'תש"נ כרך ב ע' 485.

"דער אויבערשטער בעט זיך ביי אידן אז זיי זאלן זיך עוסק זיין ב"סדר קרבנות" . . ובכלל זיך עוסק זיין בתורת עולה כו' (וואס דורכדעם איז כאילו הקריב כו') - און דאס וועט ברענגען דעם הקריב עולה וכו' **כפשוטו** - המלך המשיח כו' בונה המקדש כו' וחוזרין כו' מקריבין קרבנות כו' ככל מצותה האמורה בתורה במהרה בימינו ממש, וכנ"ל - ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו כו' כמצות רצונך"⁵.

הערה כללית: הזמנים שנכתבו כאן הם לשכונת קראון הייטס. כיון שאי אפשר לצמצם, וישנם כמה גורמים היכולים להשפיע על הדיוק בזה, לפיכך ראוי להקדים [או לאחר, לפי הענין] את הזמן במידת־מה - ולא לחכות לרגע האחרון.⁶

קודם שבועות

קו התאריך:

מי שעבר את 'קו התאריך' במהלך ימי ספירת העומר - עליו לשאול רב מורה הוראה מה דינו בנוגע חג השבועות, ולא לחכות ולשאול ברגע האחרון.

איחולים:

בשיחת ש"פ במדבר תשמ"ח נאמר שיש "לעורר שיהודים יברכו איש את רעהו בברכה זו [קבלת התורה בשמחה ובפנימיות] אשר עי"ז שמברך את רעהו ניתוסף גם אצלו, כהבטחת הקב"ה "ואברכה מברכך", ואני המתחיל - לברך את כל בני"י בלשון הרב, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, לשונו בדיוק (לא יותר, ועאכו"כ לא פחות) - "קבלת התורה בשמחה ובפנימיות"⁷.

בשיחת ש"פ בהו"ב תשמ"ח: יש להעיר אודות ענין הדורש תיקון: כשמדברים אודות הענין ד"והחי יתן אל לבו" בקשר ובשייכות להכנה ליו"ט מסויים וכיו"ב, ומעוררים שיש להשתדל בענין פרטי - מובן וגם פשוט שענין פרטי זה בא **כהוספה** על כל הענינים הידועים לפנ"ז, אשר מרוב הפשיטות שבדבר אין צורך להזכירם. אמנם לפעמים קורה שמרוב ההתלהבות כו' בפירסום הענין שבא **כהוספה**, שוכחים אודות הענינים העיקריים, ובמילא, כשמפרסמים ע"ד ההכנות לחג השבועות, מפרסמים רק ההצעה ע"ד ההשתדלות להביא כל ילדי ישראל לבית הכנסת לשמיעת עשרת הדברות, להוסיף בצדקה וכיו"ב, ותו לא מידי. ולכן, יש צורך להדגיש שענינים הנ"ל באים כהוספה על העיקר, ופשיטא, שיש

(5) לקוטי שיחות חלק יח ע' 341.

(6) נתבאר בארוכה בכינוס תורה בבית חיינו "770", חוה"מ פסח תשע"ח.

(7) ובאג"ק חי"ז דלקמן, שבטח כן שמע כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מאביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע. ובר"ד משיחת ש"פ במדבר תשמ"ט שזהו נוסח כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו וכך נהגו גם כל רבותינו נשיאינו.

דיוק הלשון - ראה לקו"ש ח"ד ע' 1307. אג"ק חי"ב ע' מת. חי"ז ע' קנב. חי"ח ע' תב. שיחת ש"פ בהו"ב תשי"ג. חגה"ש תשכ"ה. ובכ"מ.

לפרסם אודות ההכנות העיקריות לחג השבועות כפי שנתבארו בריבוי מקומות, אפילו לפני שלומדים הענינים שנתבארו בתורת החסידות, כי אם, בספרי מוסר כו', עד ל"קיצור שולחן ערוך", הן כפשוטו, והן בתוכנו – בלשון עם ועם.

יום ראשון, ר"ח סיון, מ"ה לעומר

שיעור היומי במסכת סוטה – דף מה.

תחנון:

"נוהגין במדינות אלו שלא להתענות ושלא לומר תחנון מראש חודש עד ח' בו ועד בכלל"⁸. חתן ביום חופתו מתענה בימים אלה (חוץ מאסרו חג). ומנהג ספרד [וכן מנהגנו] שלא לומר תחנון עד י"ב בו ועד בכלל, דהיינו חמשה ימים אחר שבועות כי החג יש לו תשלומין כל שבעה⁹. ובמיוחד – שהרי אחכה לו בכל יום שיבוא, וכשמשיח יגיע תיכף ומיד ממש, יביאו עולת ראי' בימי התשלומין [ולכמה דעות – גם שלמי חגיגה ושלמי שמחה למי שלא הקריב ביו"ט].

הלכתא למשיחא: חכמים הראשונים תקנו בזמן שבית המקדש היה קיים שיתחילו הדרשנים לדרוש ברבים הלכות הרגל שלשים יום לפני הרגל דהיינו מחמשה באייר ואילך ידרשו הלכות עצרת לפי שכל אחד ואחד הדר בארץ ישראל חייב להביא ברגל ג' קרבנות עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה וכל קרבן צריך להיות נקי מכל מום ומשאר דברים הפוסלים את הקרבן לפיכך תקנו חכמים לדרוש הלכות הרגל שלשים יום לפניו כדי להזכיר העם את הרגל שלא ישכחו להכין בהמות הכשרים לקרבן ויהיה להם שהות כל שלשים יום.

"מנהג עתיק ללמוד בכל ר"ח פסוק אחד עם פרש"י, ואפשר להוסיף עם עוד פירושים, מהקאפיטל בתהלים שהוא מסומן כמספר שנות חייו, ואם הקאפיטל מחזיק פחות מ"ב פסוקים, וכן בשנת העיבור, אז כופלים שיעלה כמספר חדשי השנה ואם הוא מרובה בפסוקים אזי לומדים שנים או יותר פסוקים בכל ר"ח".

הכנות:

"מר"ח סיון . . התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה וכו"¹⁰.

בשלשלת היחס שבתחילת "היום יום" בשנת תשמ"ח: מציע שבימי הכנה לזמן מתן תורתנו ילמדו המאמר ד"ה בחודש השלישי גו' (בתורה אור פ' יתרו).

(8) שו"ע אדה"ז סתצ"ד ס"כ.

(9) סידור אדה"ז לפני למנצח יענך.

ולענין תענית בימי תשלומין – ראה ראבי"ה חגיגה ח"ב סתת"ו – הובא בלקו"ש דלקמן. וראה שם מו"ק סתתמ"א סקי"ח. ושם סק"ע. אגודה חגיגה פ"ב. וראה ב"י או"ח סת"כ. וראה גם לקו"ש חכ"ח ע' 26 הערה 17. וצ"ע"ק ברשימה בלה"ק משיחת ש"פ נשא תשכ"ט שאסורים בהספד ותענית ממנהגא [ואינו בהנחה באידיש].

(10) לשון אדה"ז בשו"ע או"ח סתצ"ד.

ע"ד מעלת ר"ח סיון בדא"ח – ראה הנסמן בהערה¹¹.

"בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה – זה ראש חודש – באו מדבר סיני, ויחן שם ישראל – ויחן לשון יחיד, כאיש אחד בלב אחד – נגד ההר לקבל התורה מהר סיני. וביום השגי נאמר להם ואתם תהיו לי (לשון ציווי ולשון הבטחה) ממלכת כהנים וגוי קדוש. וביום השלישי נאמר להם מצות הגבלה השמרו לכם עלות בהר וגו'. וביום הרביעי נאמר להם מצות פרישה – מהחומר והגשם – היום ומחר, ולהיות נכונים בימים אלה ליום קבלת התורה, ששה בסיון בו ניתנה תורה. והימים האלה נזכרים ונעשים מדי שנה בשנה כחדשים, ועד – חדשים ממש – קבלת התורה בשמחה ובפנימיות"¹².

"והנה הימים האלה נזכרים ונעשים, ומזה מובן גם בנוגע לזמן מתן תורתנו שבכל שנה ושנה, שבכל שנה ישנה נתינת התורה מחדש ובאופן נעלה יותר, שבכדי לקבל התורה בחג השבועות צריכים להיות ההכנות הנ"ל מראש חודש סיון, מעין שהי' בזמן מתן תורה בפעם הראשונה. והיינו דנוסף על זה שכל הכנה צריכה להיות מעין ובדוגמת הדבר שהוא נושא ההכנה, ובנדון־דין הוספה בלימוד התורה בימים אלה, צריך להיות גם מעין ההכנות פרטיות שהיו בפעם הראשונה"¹³.

יום שני, ב' סיון, מ"ו לעומר

יום המיוחס:

בר"ד משיחת ש"פ במדבר תשמ"ז: אודות ענינו של יום ב' סיון – איתא בספרים שנקרא בשם "יום המיוחס" או "יום יחוס" ע"ש שביום זה נתחדש היחוס המיוחד דישאל – "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". ובהקדמה – שבספרי חסידות חב"ד לא מצאתי לע"ע (גם לאחרי העיון והיגיעה כו') שידגישו את מעלת היום, אבל, אעפ"כ, מכיון שנתפרש הדבר בספרי גדולי ישראל בדורות שלפנינו, גדולי ישראל אמיתיים, שהעמידו מאות ואלפים תלמידים כו', שלאורם הולכים בני"ע עד סוף כל הדורות, יש מקום לגלות ולפרסם את הדבר (בהתאם להשתדלות להוסיף

11) ראה ד"ה בחודש השלישי בתורה אור פרשת יתרו. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ז. תורת חיים פ' יתרו [בהוצאה החדשה ח"ב ע' רנא ואילך]. אור התורה פ' יתרו (ע' תשעב ואילך. ח"ח ע' ב'תתקעה. סה"מ תרל"ג ח"א ע' רצג. תרנ"ה ע' פח. תש"ב ע' 99. מלוקט ח"ד ע' קנה וע' רנט.

במעלת הביטול בר"ח סיון, "לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא", כהכנה לקבלת התורה, ראה בארוכה לקוטי שיחות חכ"ח ע' 7 ואילך.

12) מכתב כללי מר"ח סיון תשמ"ט, נדפס בסה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 783.

13) לקוטי שיחות חל"ח ע' 5.

וראה גם ד"ה אנכי ה"א תשמ"ט. ועוד. ושם בהערה 36: וע"פ מ"ש בפנים יומתק מה שמאריך בשו"ע שם בפרטי הענינים שהיו בהימים שלפני מ"ת – אף שענינו הדשו"ע הוא הלכות ופסקי דינים וטעמיהם – כי גם זה הוא הלכה, שבכל יום (בכל שנה) צריכה להיות העבודה בהענין שהי' ביום זה בפעם הראשונה.

ולגלות ענינים חדשים כו') בתוספת ביאור כו', ו"תן לחכם ויחכם עוד". ועוד ועיקר – שתוכן הענין נתפרש גם בשו"ע של רבינו הזקן, בסיום וחותרם הלכות שבועות (שבסוף הלכות פסח) . . תוכן הענין שבשני בסיון "נאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו'" ידוע ומפורסם גם ללומדי השו"ע של רבינו הזקן; וההוספה בהאמור לעיל אינה אלא בנוגע להדגשת מעלת היום, שמכיון שבו נתחדש ונתגלה יחוסם של ישראל נעשה "יום זכאי" בנוגע לענין היחוס – יום יחוס" ויתירה מזה, שהיום עצמו נעשה "יום המיוחס"¹⁴.

כ"ק אד"ש כותב אודות כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע: "ימים האחרונים לפני העצרת מייקר הזמן".

לימוד התורה:

"לקראת חג השבועות ה'ש"ת כתב כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁵ מכתב מיוחד לתלמידי הישיבות . . מכתב הנ"ל צריכים ללמדו וגם לפרסמו בין אלה שאין יודעים אודותיו"¹⁶.

להלן כמה ציטוטים ממכתב הנ"ל¹⁷:

"בעוד ימים ספורים נזכה – בחסדי אל עליון – לאור כי טוב, אין טוב אלא תורה, הוא יום הבהיר חג השבועות, זמן מתן תורתנו. התורה הקדושה אשר היתה ספונה טמונה וגנוזה באוצרותיו של הקב"ה ושעשועיו יום יום, אשר אלי' נכספו ונשתוקקו מלאכי השרת בהתחננם אל בורא העולם באמרם אשר תנה הודך על השמים, התורה הקדושה הלזו נתנה אלקינו ואלקי אבותינו לנו ולכל ישראל ללמדה בשביל לקיימה.

כל חג וחג הוא זכרון לקביעות הראשונה שקבע הקב"ה לחוג את החג הזה, ולכן נקראים החגים בכתוב בשם מועדים כאמור אלה מועדי הוי' אשר תקראו אותם במועדם, ובו ביום בכל שנה ושנה מאיר ומתגלה אותו האור שנתגלה בפעם הראשון. ובכן, הנה בחג השבועות שהוא זמן מתן תורתנו, בשני ימים הבהירים הללו, שהם מועדי ה', מתגלים ומאירים אותם האורות והגילויים שהאירו ונתגלו בשעת מתן-תורה. הנשמות שהן בגן עדן התחתון והעליון מתאספות למתיבתא דרקייע, ויבדלו לחיים טובים כל ישראל בכל מרחבי עולם באים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לקבל את התורה הקדושה.

...המעין בשיטת התוספות בד"ה תורה היכן היא, במאמר ריב"ל¹⁸ יבין שחג השבועות הוא זמן עת רצון למעלה והשי"ת מטריד את המקטרג על עם ישראל כדוגמת הטרדתו בשעת התקיעות בראש השנה ויום הקדוש דצום כפורים.

14) וראה שיחת ש"פ במדבר תשל"ג.

15) אג"ק ח"ה ע' עו.

16) שיחת יום ב' דחגה"ש ה'תש"י.

17) חלקם הועתקו גם ב'לוח היום יום'.

18) שבת דפ"ט ע"א.

זאת אומרת, אשר חג השבועות הוא זמן המוכשר לעשות הכל לטובת לימוד התורה והעבודה ביראת שמים, וכן להתעסק בתשובה בהנוגע לתורה באין מפריע משטן המקטרג כדוגמת זמן התקיעות בראש השנה ויום הקדוש דצום הכפורים.

יום שלישי, ג' סיון, מ"ז לעומר

שיעור היומי במסכת סוטה – דף מז.

תספורת:

מנהגנו ע"פ קבלה¹⁹ שאין מסתפרים עד ערב שבועות. כשהסתפרו בימי הגבלה קודם ערב חג השבועות לא היתה רוח כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע נוחה מזה.

נישואין:

בשנים הראשונות הורה כ"ק אד"ש להחמיר גם לגבי נישואין בשלשת ימי הגבלה, ורק בשנים האחרונות התיר חתונות בשלושת ימי הגבלה²⁰.

מוזיקה:

אע"פ שנוהגין להקל בג' ימי הגבלה לערוך חתונות, מקום לומר שאין זה היתר גורף לריקודים ומחולות של רשות, וכפי שמובא באליה רבה²¹, וכל-שכן לפי מנהגנו שנוהגין אבילות עד ערב שבועות. ודוגמא לדבר בחתונה ביום ל"ג בעומר שממשיכים עם המוזיקה לתוך הלילה שלאחרי זה, בזמן (של ספירה) שנוהגים בו

19 וראה לקו"ת במדבר יא, ד (עיי"ש, מפע"ח שער ספה"ע פ"ז). אוה"ת ויקרא ח"ד ע' א'נב. סה"מ תרכ"ט ע' קעז. ולא (רק) מטעם אבילות. וראה בהערה הבאה.

20 בנוגע לסידור חו"ק בג' ימי הגבלה – ידוע שבשנים הראשונות לא נהגו כן. וכ"ה באג"ק ח"ח ע' שיח. (ויל"פ בתרתי: א) כהשי' שדעת האריז"ל להחמיר גם בנשואין (אף שמד' האריז"ל לא משמע כן כלל), ושמה"ט, עדיף באם אפשר, גם לא בלג"ב (עיי"ש). וכ"ה באג"ק שנדפס בשלחן מנחם ח"ו ס"ע קנה). (ב) ועיקר: שהוא מטעם אבילות – וכהדעה בשו"ע אדה"ז. וכ"מ בלוח כולל חב"ד. ובשיחת ל"ג בעומר תשמ"ו (מסרט הקלטה), וכן בלקו"ש (חל"ז ע' 123 הע' 8 – משיחה הנ"ל) מ' שמנהג חב"ד להחמיר באבילות (לא רק בתספורת) כהדעה הנ"ל בשו"ע אדה"ז. [ולהעיר שבשיחה הנ"ל (מסרט הקלטה) נקט ר"ח סיון כדוגמא להיתרא, ולא ג"י הגבלה]. ויש לדחות שהכוונה בהציון לשו"ע אדה"ז היא להשי' שהוא עד ג' ימי הגבלה ולא עד ערב שבועות. וראה שקו"ט בהתקשרות גל' תשכו ותשכט). והעירני ח"א שיתכן לפרש דלא מסמנא מילתא לענין נישואין, כיון שי"נ אז באבלות. ודוחק.

השינוי בשנים האחרונות להתיר נישואין בג' ימי הגבלה – לכאן נ' ברור שהוא על יסוד ההוראה שלא לדחות נישואין וכו' ושאין להחמיר בקביעת ימי נישואין "מלבד המפורשים". ועוד להעיר – שלכמה שי' – גם המחמירים באבלות עד ג' ימי הגבלה – התירו נישואין מר"ח סיון. אבל ראה אג"ק ח"ט ע' מו. ודון מינה ואוקי באתרין. בנוגע לפרישה – ראה א"ר סר"מ סק"א משיירי כנה"ג. סידור האריז"ל (לרש"ר) סדר השכיבה – הובאו בלקו"ש חל"ח ע' 6 הע' 53. ועיי"ש בפנים. אבל ראה משנ"ב סר"מ סק"ז.

21 סתצ"ג הובא בפמ"ג ובשעה"צ שם. ומצינו עד"ז במל"ח פ"ז ס"א להחמיר ברקודין ומחולות של רשות מל"ג בעומר ואילך (למנהגם). ומציין לא"ר).

אבילות, וכמובן שאין בו היתר למוזיקה של רשות²².

22) והעירונו הרה"ח הריל"ג ע"ה, חבר המזכירות: להעיר, אירע מספר פעמים, כאשר בל"ג בעומר התקיימה חתונה בשכונתינו, הורה לי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ללכת להאולם בעוד מועד, ולמסור בשמו שהמוזיקה תמשיך רק עד צאת הכוכבים ולהפסיק אחרי זה, אבל יכולים להמשיך עם הריקודים, ע"כ מדבריו. [ואם הדברים מדויקים נמצא שכלי זמר חמירי מריקודים ומחולות (אף שלא נתפרשו להדיא). ולהעיר ממג"א סתקנ"ח סק"א דכלי שיר חמירי מאכילת בשר במוצאי ת"ב. ועוד להעיר, שאף שמצינו בכמה פוסקים שהתירו בשופי להמשיך בריקודים וכלי זמר בחתונות במוצאי לג"ב, התייבחה המתירים רקודין ומחולות של מצוה מעיקר הדין, אבל יל"ע אם הדבר מתאים לדעת אדה"ז שגם בסעודת מצוה אין לעשות רקודין ומחולות. אבל י"ל שבשו"ע אדה"ז שם מיירי לענין קידושין, ונישואין שאני, שרגל הוא ודוחה אבילות (כמ"ש בפוסקים). וראה שו"ת כפי אהרן אפשטיין (סנ"ב ד"ה ולענין) שגם לענין חתונה צע"ג. וגם בא"א מבוטשאטש תנינא סתצ"ג משמע קצת דאין ולא רפיא בידי. אבל משמע שם שעיקר תו"ד שיהא לש"ש ולא לשם הוללות]. ובגוף הענין – הנה, המעיין בפנים בא"ר יראה דקאי רק להמנהג שונהגים אז באבילות, ודלא כמשמעות הפמ"ג ובשעה"צ הנ"ל. ועוד שבא"ז שם סק"ה בשם הלבוש שמחמירים בכל ימי העומר, ומ"מ לא נקטו לחומרא זו רק לענין תספורת ונישואין. ולאידך, אין הכרח גמור שמנהגנו להחמיר בשלושת ימי הגבלה באבילות (כנ"ל), ואולי רק לענין תספורת והוא ע"פ קבלה. וכיון שבכלל, הלכה כדברי המיקל באבל, ובפרט בנדו"ז שהוא אבילות ישנה, ורק ממנהגא. ועוד זאת, שמצד המנהג גופא יש ספק בחשבון הימים, וכל כי האי א"צ להחמיר (ראה עד"ז בח"י סתצ"ג סק"ב). ולענינו, בשו"ת דברי מלכיאל ח"ג סכ"ג (בנוגע לספיקו של הא"ר הנ"ל): דבדינים אלו ספיקא לקולא). וראה גם בכה"ח סתצ"ג סק"ט להקל מטעם אחר. וכן ילה"ע לאידך גיסא, שהרי לדין בשאר ימי הספירה אסורים ריקודין ומחולות אפי' סעודת מצוה (כפשטות דברי אדה"ז רס"י תצג), וא"כ אין מקום לחלק בין ריקודין של רשות לשל מצוה, משא"כ לדעת הא"ר ודעמי' (פמ"ג ועוד), דס"ל להתיר ריקודין ומחולות בסעודת מצוה בכל ימי הספירה.

[אבל להעיר שבמג"א הנ"ל משמע היתר כלי זמר בסעודת מצוה (ולאידך בשו"ת דברי נחמיה (ע, ד) העיר מאירוסין בבין המצרים). והנה, יש שפ"י בלקו"ש חל"ז ע' 122 דמיירי בכלי זמר בקשר עם סיום. ותפסו להיתר בסעו"מ ע"פ השיחה הנ"ל וניסו לתווך עם שוע"ר בכל עיקולי ופשו"י (והרחיקו לכת לדייק בל" אדה"ז שבסעו"מ אסור ריקודין ומחולות, אבל הותרו "שמחות יתירות", ופירשו מד"ע דהיינו כלי זמר (להעיר מרש"י סוכה ג, ב)). אבל (נוסף לזה שאין לדיוק הנ"ל בשו"ע אדה"ז מקום לחול, כפשוט, הנה), קושיא מעיקרא ליתא, שכ"ק אדמו"ר נתכוון לחומרא ולא לקולא. והרחבנו הדיבור בזה במכתב לא' הרבנים שליט"א, ומועתק כאן: בהקדמה שבכ"מ מצינו שהשתדל כ"ק אד"ש שיהא מותר בשופי – וכמפורש גם כאן (בטייפ וגם בשיחה שהוגהה) "לכתחילה בלי שום ספיקות בדבר" – ולדוגמא התוועדות בימי בין המצרים. ועוד כיו"ב. ובנדו"ז הודגש גם שיהא באופן דאחדות ללא חשש – ראה שיחת ש"פ בחוקותי תשמ"ו לעשות כינוסי אחדות בשבת דייקא מה"ט. ואת"ל, חשש לדעת הקדמונים למעט בניגונים בימי העומר. ובאם יקשיב להטייפ יווכח שכ"ה, ושההדגשה ע"ד ניגונים וריקודים הו"ע בפ"ע ובישיחה בפ"ע.

ולאחרי שהלה הרבה לשאול עד"ז, באנו בלוחות שניות מד"ס ויצא עת"ק כאן: א. לא נזכר כאן לא דבר וחצי דבר בשייכות לכלי זמר. (וכנ"ל, משמע דכלי זמר חמור מריקודים ומחולות). ב. צע"ג להתיר כלי זמר בסעודת מצוה. ואכ"מ. ועכ"פ, הכי נהוג שלא להתיר. ג. דוחק גדול שבא לחדש כאן – שלא כדרכו בכלל – היתר מיוחד. ואדרבה, הסגנון כאן שרוצה שיעשו באופן המותר לכתחילה ולא להיפך לחדש היתר מיוחד. (וכנ"ל, שבלא"ה צע"ג להתיר כלי זמר בסעודת מצוה. ואכ"מ. ועכ"פ, הכי נהוג שלא להתיר). ד. הסגנון שיהא באופן ד"היתר בשופי" (בטייפ) "בלי שום ספיקות בדבר" (בלקו"ש) וכיו"ב מורה שהמדובר בדבר המותר מלכתחילה ע"פ

לענין בגד חדש בשלושת ימי הגבלה – ראה בהערה²³. [ולצורך מצוה, לקנות לאשתו בגדים מחמת מצות שמחת יו"ט, ודאי אפשר להתיר²⁴].

שמחת יום טוב:

ביום טוב של עצרת חייב אדם להיות שמח וטוב לבב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים אליו, ושמחה זו היא מצות עשה מן התורה. כיצד משמחים? הקטנים נותן להם קליות ואגוזים²⁵

שו"ע. ה. בשיחת ש"פ בחוקותי תשמ"ו – שבא בהמשך לשיחת לג"ב, נדפס בלקו"ש חכ"ז וחל"ב, גם עד"ז לעשות כנסי אחדות בשב"ק שיהא ללא חשש, אף שאין סרך איסור במסיבות הרשות. ודוחק לומר שגם שם מיירי בכלי זמר, שהרי לשונו שם סעודה של שמחה, או התוועדות של שמחה. וההצעה היא לעשות בשב"ק, של"ש לעשות עם כלי זמר. וראה בשיחת ט"ו תמוז וש"פ בלק תשמ"ה לערוך התוועדות בי"ט תמוז באופן המותר. ועד"ז בלק תשמ"ז. וכן בכ"מ, אף שמדינא מותרת סעודת הרשות. (וראה מג"א תקנא, י. ערוה"ש ח). ז. יתכן שחשש שהוא בגדר שמחות יתירות ושבסעודת מצוה הותר. (ולהעיר משו"ת אג"מ אה"ע א, צח).]]

23) לענין בגד חדש בשלושת ימי הגבלה – מחד גיסא כללות המנהג שלא לברך שהחיינו חידוש הוא (אף שנתברר שהוזכר מכבר). וכמה אחרונים דחו למנהג זה, כידוע. לאידך, סתימת הלשון מוכיח שהכוונה לכל ימי הספירה. והרי בתשוה"ג נ' שבזמנם נהגו באבלות כל ימי הספירה. וכ"ה הל': כתב רב שרירא גאון ... גזרו חכמים שלא לעשות שמחה בין פסח לעצרת, ושלא לעשות כסות חדשה עד שבועות. ואם נפשך לומר, מקום להחמיר באמירת שהחיינו משאר מנהגי אבלות, כיון שעיקרה לא משום אבלות אלא שלא לומר שהחיינו בימי פורענות. והרי עיקר הפרעות וכו' היו דוקא בימי הגבלה, כידוע. וכמובא בפוסקים בענייננו. זאת ועוד, שכנ"ל בא"ר ר"ל להחמיר לגבי רקודין ומחולות של רשות בג' ימי הגבלה – גם לדידהו (המקילים באבלות מר"ח וכו'). וכ"ש לדידן.

אבל להעיר מלקט יושר ע' 98 להתיר להלביש בגדים חדשים משבת קודם שבועות. ואם מיירי (כהמשמעות שם) לחתונה דוקא (וכהמנהג לעשות בגדים חדשים בשבת שלפני החתונה), צ"ב מדוע נזקק להמתין עד שבת שלפני שבועות, שהרי מנהגם לעשות חתונות מר"ח (כמ"ש שם). ואם הכוונה בכלל, הרי לעיל מיני' כתב שלא רצה להתיר לתלמידו להפוך הסרבל (דס"ל שהוא כבגד חדש) עד אחר ר"ח סיון. ואולי הפיכת הסרבל מיירי לכבוד הרגל – ראה שם לעיל ע' 97, שלעצמו לא ה' מתקן בגדים לרגל עד אחר ר"ח. ולאידך, הורה לאחרים להיתר בתיקון בגדים (ולא בקני') לרגל אחר ל"ג בעומר, עיי"ש. ועכ"פ, אא"פ להוכיח ממנהגם, שהרי נהגו היתר גם בחתונות מר"ח. ואילו בשאר המקומות (אצל הראשונים וקדמונים) שהובא מנהג זה – הובא בסתמא עד העצרת.

24) ראה גם בהערה הקודמת מה שהקלו בזה.

25) ובסה"ש תשמ"ח (ח"א ע' 317 הע' 120) מעיר מל' הרמב"ם הל' יו"ט פ"ז הי"ח: קליות ואגוזים ומגדנות. ועיי"ש עוד (הע' 119) [לענין חג הפסח]: ופשיטא – לא לרגוז עליהם, ח"ו, היתכן שכשאשר מדברים אודות ענינים הכי נעלים, יצי"מ כו' זקוקים הם ל"קליות ואגוזים!?! אלא, לכל לראש, יש לשמחם לפי מעמדם ומצבם, ואח"כ יסביר להם עניני יצי"מ וכו'.

והנשים קונה להן²⁶ בגדים²⁷ ותכשיטים כפי ממונו. [ואנשים – כדלקמן ביום א' דשבועות]. מזה מובן, שמצוה דאורייתא על הבעל לקנות לאשה בגדים ותכשיטים, וכן לילדים קליות ואגוזים, או דבר הדומה לזה. (בספר השיחות תשמ"ח²⁸: מה טוב – אז פאר יום טוב זאל מען קויפן א קינד א נייעם סידור וכיו"ב. במכ"ש דערפון וואס ע"פ דין דארף מען אים קויפן "קליות ואגוזים" – דברי רשות).

כתב הרמב"ם: כשהוא אוכל ושותה [ביום טוב] חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האומללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש, אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו, ושמחה כזו קלון היא להם.

בכמה שיחות קודש²⁹ נזכר שיש לדאוג לספק צרכי החג בהרחבה לכל הנזקקים עבור חג השבועות (אף שאין בו ריבוי הוצאות), בכדי לקיים מצות "ושמחת בחגך" לעצמם ולכל בני ביתם והסמוכים על שולחנם, עבור מאכל ומשתה, עבור בגדים ותכשיטים לנשים, ועבור קליות ואגוזים ומגדנות לקטנים, כדי שתהי' שמחת

26) דיוק הלשון "קונה להן" ולא שהן לובשות בגדים חדשים – אף שפשוט שהשמחה היא מהלבישה (ולא מהקני') – י"ל, דאשה בעלה משמחה (ראה כס"מ ולח"מ ריש הל' חגיגה. אבל ראה רי"ק ולח"מ מעה"ק פי"ד הי"ד. וראה שיחת ש"פ נח תשמ"ה. לקו"ש חי"ז ע' 237. חי"ט ע' 368 הע' 51. חל"ג ע' 66 הע' 37. שיחת ו' תשרי תשכ"ח. וכבר העירו מרמב"ם ע"ז פי"ב ה"ג. פיה"מ קדושין פ"א מ"ז. ולג' הרמב"ם (בסהמ"צ דלקמן) בפסחים קט, א: חייב אדם לשמח בניו ובנותיו – משמע שבאשתו היא עצמה חייבת. [ולהעיר מפסקי רבינו אשתרוק דבלנש לפרק ערבי פסחים (נדפס מכת"י בקובץ ישורון גל' מ – ניסן תשע"ט): וחייב ג"כ לשמח הבנים **בשמחת**]. וראה שיחת ב' דחגה"ס תשי"ב. ש"פ ויקהל תשמ"א. נשא תשמ"ג. ולהעיר משה"ש תש"נ ח"ב ע' 403 הע' 138. ואכ"מ).

ומש"כ בכ"מ (סהמ"צ להרמב"ם מ"ע נד. חינוך מ' תפח. ועוד) ללבוש בגדים חדשים – התם קאי על חובת הבעל בשמחת עצמו (ולהעיר שבסהמ"צ וחינוך כ' בנוגע לנשים "חילוק מיני מתיקה"), וכבגמ' פסחים עא, א שמשמחו בכסות נקל'. וכ"ה בשו"ע אדה"ז סתקכ"ט ס"ז, שבגדי יו"ט הוא מדין שמחה. אבל באר"ח ה' חוה"מ סל"ד: נשים שמחות בבגדי צבעונין. וי"ל.

27) בירושלמי פסחים פ"ה ה"א: נשים בראוי להן כגון מסנין וצוצלין. וראה קה"ע ופנ"מ שם, דמסנין היינו מנעלים. ובפי' הפנ"מ מציין לכתובות סד, ב (במשנה): מנעלים ממועד למועד. ופירש"י: מנעלים חדשים לכל שלשת רגלים. ושם (בגמ') סה, ב: ניתבינהו ניהלה במועד כי היכי דניהוי לה שמחה בגוייהו. וראה מהר"ם ש"ף שם. ובאגודה פסחים פ"י שלכה"פ יקנה מנעלים. וכ"ה במהר"ל הל' יו"ט, הובא בא"ר סי' תקכט. וראה חכמ"ש שם. ולהעיר משיחת ר"ח שבט תשמ"א (מסרט הקלטה): "משמחה מיט נעלים און שמלות ובגדים יפים איז דאס א מ"ע מה"ת".

[ולכאו' מקום לומר, שאינו חייב לקנות בגדים חדשים בכל רגל ממש, כ"א שיהיו בגדים מיוחדים ליו"ט, ויפין יותר משל חול ושל שבת, ולכל היותר – שיהא חידושן ניכר, וכבבגדים מוהוצים לבני א"י. וקמ"ל שגם כשאין ידו משגת לבגדים מיוחדים ליו"ט, יוצא יד"ח במנעלים חדשים, אף שבלא"ה צריך לקנותם כמ"פ בשנה, כיון שמתקלקלות במקום הרים, כבגמ' כתובות שם. ואכ"מ].

28) ח"א ע' 343. וראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 227.

29) ראה שיחת ליל ערב חגה"ש תשמ"ג. ש"פ במדבר תשמ"ו. ג' סיון תשמ"ח.

יו"ט – "ושמחת בחגך" – אצל כל אחד ואחת לפי ענינו, שמחה בשלימותה. ואדרבה, בחג השבועות ישנו חיוב לאכול ולשמוח יותר משאר יו"ט, "הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם", "להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל", "יום שניתנה בו תורה".

יום חמישי, ה' סיון, ערב חג השבועות, מ"ט לעומר

שיעור היומי במסכת סוטה – דף מט, וסיום מסכת (שלמדוהו בימי הספירה – דף ליום).

בד"ה אנכי ה"א תשמ"ט נזכר ע"ד "ההכנה דהקדמת נעשה לנשמע, שהיא ההכנה העיקרית למתן תורה, כמובן גם מזה שהכנה זו דהקדמת נעשה לנשמע היא בחמישי בסיון שהוא הערב של ששי בסיון שבו ניתנה התורה. והוא, שבמשך היום יתבוננו בהענין דהקדמת נעשה לנשמע, התבוננות המתאימה שמביאה לידי פועל, שבכל ענין דעבודת ה' צריך לכל לראש לקיימו בפועל (נעשה), ולאחרי זה להבין את הענין בחב"ד שלו (נשמע). ואף שיום זה (חמישי בסיון) הוא ערב יו"ט שישנם בו כמה טרדות דהכנות צרכי החג [כשחל בחול], הרי ידועה תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר שבחג השבועות ועד"ז בערב (ומעין) חגה"ש אין שליטה (כ"כ) להצד שכנגד, ולכן הוא זמן המוכשר לעשות הכל לטובת לימוד התורה והעבודה כו".

ההוראה מזה ש"בחמישי [בסיון] בנה מזבח והקריב עליו קרבן", "עולת תמיד העשוי' בהר סיני", שגדר הקרבן כקרבנות שלאחרי מ"ת – שבערב מתן תורה מתחילים כבר הענינים דמתן תורה. והימים האלה נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה – ראה הנסמן בהערה³⁰.

גם המקפידים לא לקצוץ צפרניים ביום חמישי, כשחל ערב יו"ט ביום חמישי מותר (ומצוה) לקצוץ.

תספורת:

מצוה על האדם לגלח בערב יום-טוב, שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול³¹ [ומפני טעם זה אסרו לגלח ב(חול ה)מועד], ובפרט בערב שבועות (כיון שלא הסתפרו בימי הספירה)³².

30 ראה בארוכה לקו"ש חכ"ח ע' 15 ואילך.

31 שו"ע אדה"ז סי' תקכט.

32 הלכתא למשיחא, והוראה נפלאה בענין "אחכה לו בכל יום שיבוא", בטעם התקנה לגלח לפי שמהרה יבנה המקדש ויצטרך לגלח על מנת ליכנס לעזרה ואסור ביו"ט, בשו"ת בנין שלמה ס"ג, וז"ל: ונראה שהטעם שחייבו חכמים לגלח ערב הרגל, כל עצמו של תקנה זו לא נתקן רק בזמן הבית, דהיו חייבין ברגל בראיית פנים בעזרה כו' שאסור לכל אדם כו' להכנס למקדש כולו מתחילת עזרת ישראל ולפנים כשהוא כו' פרוע ראש דרך ניוול כו', דבשביל זה חששו חז"ל להזהירו לגלח ערב הרגל, כדי שלא יבא מניעה בשביל זה לבטל מ"ע דאורייתא של ראיית פנים, או דיכנס כשהוא מנוול לעזרה ויעבור על עשה דמקדשי תיראו, ותקנה גדולה תקנו בזה כו' (ו)כיון דנתקן אז תקנה הראשונה לא אזה ממקומה, משום דמהרה יבנה ביהמ"ק כו', וכמו

ניתן להסתפר גם בליל ערב שבועות³³.

בדיקת דם:

יש ליזהר מלעשות בדיקת דם בערב שבועות כשאינ בהם צורך מייד³⁴.

מיני מאפה חלביים:

הובא בשו"ע³⁵: "אין לשין עיסה בחלב שמא יבוא לאכלו עם בשר. ואם היה דבר מועט כדי אכילה בבת אחת או ששינה צורת הפת שתהא ניכרת שלא יאכל בה בשר מותר". וכתב הרמ"א שם: "ולכן נוהגין ללוש פת עם חלב בחג השבועות. . . כי כל זה מחשב כדבר מועט. גם כי צורתן משונה משאר פת. וכל־שכן פלאד"ן [עיסה ממולאת בגבינה] או פשטיד"א דמותרין".

הכשרת התנור³⁶:

מבואר בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן³⁷ שהנוהגים לאפות דברי מאפה חלביים יזהרו כשמכשירים התנור המיועד לבשרי [ורוטב של בשר נשפך עליו לפעמים ונבלע בתוכו] שקודם האפייה יסיקוהו יפה בענין שיהיו נצוצות ניתזין ממנו (ושיהיו הגחלים מהלכים על פני כולו)³⁸.

במציאות ימינו, שהתנור עשוי מאמאייל ENAMEL (שיש בזה מחלוקת מה דינו), והדרך לאפות בו רק במגשים ולא ישירות,

דחייבים האינדא לטהר את עצמו ברגל, ואף דהאינדא ליכא קרבנות ראי', וע"כ דהטעם משום דמהרה יבנה המקדש כו'. ואין לדחות כו' לכאורה גם לענין ישראל נמי י"ל דאם יבנה ביהמ"ק ויצטרך לעלות לרגל ולהתראות פנים בעזרה יספר אז ועייל כו' – דהכא עיקר חיובא ביום ראשון הוא, ואז אסור להסתפר מחמת שהוא יו"ט, ועוד כו' (ד)אין שייך לסמוך ע"ז בכל ישראל דיספרו עצמן.

(33 ראה פקודת אלעזר או"ח סתצ"ג ס"ב בהערה בשוה"ג. וראה בארוכה אצלנו במ"מ וציונים להל' יומית אות תצא. וראה השקו"ט בהתקשרות גל' תשכט. וראה גם במ"מ ללוח יומי דאשתקד לענין ליל ששי כשחל שבועות ביום ראשון, וכש"כ בליל ערב שבועות.

(34 ואף שיש מקום לומר שבדיקות דם אינן בגדר הקזת דם, וכבר האריכו בזה – מ"מ, בערב חג השבועות, שיש בו חשש סכנה, יש מקום להחמיר. ועל דרך (אף שיש לחלק) מה שהחמיר אדה"ז בשולחנו (או"ח תס"ח סכ"ג) לענין אחר לגבי ערב שבועות.

(35 יו"ד סצ"ז ס"א.

(36 יש כמה פרטים בנוגע להכשרת תנורים וכיריים מבשרי לחלבי. ואין כאן המקום להאריך במסגרת זו. ומובא כאן רק השייך להמבואר בשו"ע אדמו"ר הזקן הלכות חג השבועות (סתצ"ד). וראה אצלנו בהלכה יומית אות תשיט ואות תשכז. וראה עוד אות מט ואות תרכב ובמקורות ועיונים לשם.

(37 שם סט"ז.

(38 ואף שלהלכה בכל הכשרה מבשר לחלב ("התירא בלע") אין צורך בליבון גמור, ומספיק לעשות הגעלה או ליבון קל (ולשיטת אדה"ז – הגעלה מועילה אפילו כשמכשיר כלי שנאסר ע"י שנבלע בו בשר ואח"כ חלב) – כאן הדין שונה. וההסברה הפשוטה היא, שהתנור עשוי מחרס, וכלי חרס אין לו תקנה כי אם על-ידי ליבון גמור, ואף גם זה רק כשמקור האש הוא בתוך התנור עצמו ("מסיקו בפנים"), וגם רק אם הדרך הוא להשתמש בתנור כל השנה על-ידי שמסיקו מבפנים.

ונמצא שהתנור נאסר רק על-ידי זיעה³⁹, מקילים הרבה פוסקים להכשיר את התנור על-ידי ליבון קל. ובפועל – להדליק את התנור בחום הכי גבוה ולהשאירו דלוק למשך זמן. ועל כל פנים, ניתן לסמוך על כך, כשמכשירים מבשרי לחלבי. ובתנור שמקור האש נמצא בתא נפרד מתחת לתנור עצמו, יש להוציא את קרקעית התנור, באם אפשרי, כך שהאש תכנס ישירות לתנור⁴⁰.

גם המחמירים באמאייל לדונו ככלי חרס, או שחוששים שלא להכשיר כלי זכוכית מצד הדלת העשוי מזכוכית, אם התנור הוא מסוג הנקרא SELF-CLEANING ניתן להכשירו על-ידי הפעלת מחזור הניקוי, ללא כל פקפוק.

דבר נוסף⁴¹: יזהרו ליקח מרדה חלבית להוציא בה עוגות אלו מן התנור ולא יוציאוהו במרדה הרגיל שמוציאין בה שאר כל הדברים, אפילו אם רוצים להפכה על צדה השני.

הכשרה בחג:

בליבון קל הנעשה לתנורים של ימינו, על-ידי הפעלת החום למשך זמן, כאמור, בדרך-כלל לא ניתן לעשותו ביום טוב⁴². שכח להכשיר לפני החג – הנה, מעיקר הדין, מותר לאפות מאכלי חלב בתנור בשרי אם הם עטופים ומכוסים בצורה אטומה, וגם הרשת (RACK) נקיה לגמרי. וכדאי לכסות גם הרשת בנייר-כסף. אבל לכתחילה יש לזהר שלא לעשות כן, אלא אם כן המאכלים עטופים בשתי כיסויים. וגם אז כדאי שלא לסמוך על זה מכמה טעמים⁴³. וכדאי ונכון להכשיר

39) בגוף הענין אם יש לחוש לזיעה בתנורים – ראה אצלנו בקובץ הערות הת' ואנ"ש 770 שבט תשע"א בשוה"ג להע' 12. מקורות ועיונים להלכה יומית אות תרכב. שם אות שסז.

40) ויש להאריך בכ"ז (מה שאופנים בתבניות מדין ב' קדירות, ליבון קל – יס"ב או קש נשרף – בהיתרא בלע, הכשרה ע"י זיעה, אופן ההכשרה מצד מיעוט תשמישו, היסקו מבחוץ (ושצ"ל גם דרך להסיקו מבפנים) במתכת ובליבון קל, אמאייל). והארכנו בכ"ז במק"א, וגם בקובץ הנ"ל. ולא עת האספה פה.

41) מובא בשו"ע אדמו"ר הזקן שם.

42) כיון שבכך מוציא אש חדש בחג. ובלא"ה, שכיון שאין הדרך לאפות בחום הכי גבוה אי"ז הבערה לצורך אוכל נפש.

בכלל, כלי הצריך הגעלה או ליבון אסור להגעילו או ללבנו ביו"ט מפני שהוא מתקן כלי ביו"ט, ואפילו אם רוצה להשתמש בו ביום לצורך אוכל נפש. אבל מותר ללבן ביו"ט כלי ברזל שאפו בו מאכל של בשר כדי לאפות בו ביום מאכל של חלב, אע"פ שהיה אפשר ללבנו מערב יו"ט, לפי שאינו ניכר שמתקן כלי אלא הוא מחממו כדי לאפות בו, ובלבד שמיד שיעביירו מן האש יתן בו המאכל של חלב, אבל אם יצטנן הכלי ואח"כ ילבנו שנית כדי לאפות בו א"כ הרי ליבון הראשון לא היה רק להכשירו ונמצא עשה הבערה כדי לתקן כלי ביו"ט. וכל זה כשמלבן מבשר לחלב, כיון שאין צריך ללבנו היטב אלא די לו בליבון קל, אינו ניכר שמתקן כלי אלא הוא מחממו כדי לאפות בו. כלי שטעון הגעלה או ליבון מחמת חומרא בעלמא ולא מן הדין, מותר להגעילו או ללבנו ביו"ט, אע"פ שהיה אפשר ללבנו מערב יו"ט, דכיון שמן הדין אינו צריך כלל ליבון ולא הגעלה הרי אינו מתקן כלום.

43) ראה שו"ת כת"ס יו"ד סנ"ד. אג"מ יו"ד ח"ג ס"י. (וראה שם יו"ד ח"א ס"מ. שם סנ"ט). בדה"ש סצ"ב ס"ק קפג. קובץ מבית לוי פסקי חודש ניסן. שבות יצחק דיני

התנור לפני זה (אף שבדרך כלל נוהגים שלא להגעיל מבשר לחלב או להיפך)⁴⁴, כדלקמן. אופן ההכשרה בחג: נוסף לליבון קל לפני האפיה, על ידי חום האש שבתנור **הדולקת כבר מערב יום טוב** (אלא שאינו בחום הגבוה ביותר, כפי שעושים בדרך כלל, שאסור להגביה חום האש ביום טוב בכדי ללבן), ירתיח קדירת מים – שהוחמו כבר מערב יום טוב ולא נצטננו, או שחיים ביום טוב לצורך אוכל נפש ועדיין לא נצטננו – בתוך התנור, כך שיעלה זיעה מרובה. אבל אסור להרתיח מים מחדש ביום טוב עבור ההגעלה.

במקום הצורך, מותר לחמם מאכל חלבי על פלטה בשרית, בתנאי שהפלטה נקיה מאוכל בשרי, ושהמאכל החלבי נמצא על גבי חתיכת נייר כסף וכדומה. כמובן, אסור לחתוך בשבת וחג חתיכות מגליל נייר-כסף לצורך זה, אף אם החתיכות גדולות יותר מהמידה הנצרכת, משום איסור מתקן מנא.

פרחים:

אלו שנוהגין לשטוח פרחים בבתים⁴⁵, מותר לשוטחם אף ביום-טוב, כיון שחשב עליהן לטלטלן מערב יום טוב⁴⁶. בכלל, אם חשב לטלטלם או שהוכנו לתשמיש מסויים וכן פרחים ריחניים – אינם מוקצה⁴⁷. עלים הנופלים מהפרחים אסורים בטלטול משום מוקצה.

מותר להעמיד פרחים במים בשבת ויו"ט, אבל רק בפרחים ושושנים שאינם נפתחים מלחלוחית המים. וצריך ליזהר שלא ליתן מים לתוך האגרטל, אלא יעמידם רק באגרטל שהיו שם מים מזומנים מכבר, מערב יו"ט. וכן אם הוציאם מהמים מותר להחזירם למים. אסור להחליף את המים באגרטל של הפרחים במים חדשים.

להוסיף מים: בפרחים שנפתחים מלחלוחית המים (כמו שושנים וכיו"ב) (ולדוגמא שושנים וכיו"ב) – אסור (משום שזה גורם להם להפתח). ובפרחים שאינם נפתחים – ביום טוב מותר [להוסיף עד מחצה]⁴⁸, ובשבת אסור⁴⁹.

מיקרוגל פ"ה סק"ג.

ובענין החומרא לכתחילה בשתי קדירות וגם במכוסים – ראה אצלנו בקובץ הערות הנ"ל בשוה"ג הב' להערה 12. מקורות ועיונים להל' יומית אות שנב.

44) ראה שו"ת מנח"י ח"ה ס"כ. ויש שחששו לא להגעיל מבשר לחלב גם בענינו – ראה שו"ת חלק"י יו"ד סכ"ג סק"ג. להורות נתן ח"א סל"ד סק"כ. וראה בדה"ש סצ"ב ס"ח בביאורים ד"ה לכתחילה (ע' רטו). וראה אצלנו בהל' יומית אות תשע.

45) בשו"ע אדמו"ר הזקן מובא שנוהגין לשטוח עשבים בבית הכנסת ובבתים בשבועות וזכר לשמחת מתן תורה וכן נוהגין להעמיד אילנות בבית הכנסת ובבתים כדי להזכיר שבעצרת נידונין על פירות האילן ויתפללו עליהם. והובא גם בלוח כולל חב"ד. וכן נהגו בביהכ"נ בניקולייב. אבל בקהילות אנ"ש לא נהגו לשטוח עשבים ולהעמיד אילנות בבת-כנסת לכבוד שבועות.

46) אדה"ז סתצ"ד סי"ד.

47) אדה"ז סי' ש"ח סנ"ה.

48) כ"כ במקו"ח סתרנ"ד. ערוה"ש שם ס"ב מד"ע. וצ"ע.

49) שו"ע אדה"ז סשל"ו סי"ח. וראה לקו"ש חכ"א ע' 385.

בפרחים שנפתחים י"א שנכון לזיהור שלא לטלטל בחוזק, כי על ידי תנועת המים עלולים הפרחים להפתח. ויש לפקפק בחשש הנ"ל – ראה בארוכה בהערה⁵⁰.

הדס [או פרחים] מחובר מותר להריח בו שהרי אין הנאתו אלא ריחו, וזה יכול לעשות אפילו בעודו מחובר, ולמה יקצצנו. מה שאין כן דבר הראוי לאכילה שיש חשש שמא יתלוש.

50) בבבית עולם קוצר סט"ו כ' דצ"ע אם מותר לטלטל. וראה שלמי יהודה פ"ג הע' סד. מעשה איש ח"ה ע' יח. והועתק כן בפשטות בכמה מס' המלקטים דדרא בתראה.

אבל שמעתי מכמה חכמים שהדבר אינו נכון במציאות, שעליית המים מחמת הטלטול אינה פועלת לפתוח הפרחים, כיון שהפרחים יונקים מלמטה ושם הרי הם בתוך המים. ושאיני הוספת מים שריבוי המים גורם להזריע יותר.

ועיקר, שלא מצינו בפוסקים שהזהירו בזה, וקייל"ן בכללי הפוסקים שבדבר הרגיל ושכיח טובא הו"ל להשמיענו. וראה גם בשש"כ פכ"ו הע' צו שמוותר להוציאם מהמים ואי"ב משום תולש (אבל מש"כ כן בשם טל אורות לא מצאתיו. וראה שו"ת אפרקסתא דעניא ח"ב סנ"א. ולכא' היינו לשיטתו שהוא איסור דאורייתא, כדלקמן). ולהעיר, שגם בעציץ נקוב שי"ב עפר, נחלקו אם אסור לטלטל מקרקע לקרקע (ראה כלכלת שבת מלאכת זורע. מנחת שבת ס"פ ס"ק קצד. תהל"ד סשל"ו סק"ו. הגהות מנחת פתים סשל"ו. שביתת השבת זורע סק"ד ע"פ מאירי שבת פא, קצוה"ש ס' קמב בבדה"ש סק"ה (ודחה ההוכחה ממאירי). שש"כ פכ"ו הע' ו), והבו דלא לוסף עלה]. ואם מטלטל בנחת, ודאי לית לן בה.

ולהעיר, בגוף האיסור להחזירם למים כשנפתחים, שלכא' איסורו רק מדרבנן (ראה מהרי"ל מנהגים הל' שבת סי"ט. שם חדש ח"א זמנים קיז, ד והו"ד בפתה"ד סשל"ו סק"ח. שו"ת חקקי לב או"ח סי"י. אג"ט זורע ס"ט. וצ"ע בערוה"ש סשל"ו ס"ל ומשנ"ב שם בשעה"צ סקמ"ח. וי"ל, שבערוה"ש קאי לשיטתו שם שבזריעה בעציץ שא"נ חייב. וראה גם שלחן עצי שטים ס"ג זורע. שו"ת אפרקסתא דעניא שם), וגרע מזריעה בשאר עציץ שא"נ (שנחלקו אם הוא דאורייתא. ראה עץ חיים דלקמן, ומוכיח מדין תולש מעציץ שא"נ דפטור, וה"ט שאין דרך זריעה שם (פירש"י ד"ה לאו – שבת קח, א. שו"ע אדה"ז סשל"ו סי"א), וא"כ ההה"נ בזורע (ודלא כחיי"א בנשמ"א כלל יא ס"א. וראה מנ"ח מוסך השבת סק"ג). והאריכו בזה. ואכ"מ. וצ"ע בדעת הרמב"ם – ראה בתשו' הרמב"ם שבפ"י קדמון ממצרים שבת פ"ח ה"ב. ולשונו דחוק למעיין. וראה אתה יצרת בן פורת ס"ג מה שבי' בדעתו. ויל"ע).

והאיסור כאן משום דדמי לזריעה (או ע"ד מוליד, או כעין מתקן מנא). וי"ל שהוא כעין שורה זרעים במים כדי שיצמחו. וה"נ כאן שעושה מעשה בידים, וי"ל גם שמתכוון לכך (וכדיוק ל' אדה"ז: "כדי שיצמחו"), וגם פעולתו ניכרת להדיא (משא"כ בנטילת צנון תלוש הטמון בארץ כשלא השריש אף שנתכוון לזריעה כשטמנו שם והוסיף מחמת לחות הקרקע – ראה שו"ע אדה"ז ששי"א סי"ד. סשל"ו סי"ג. וראה בארוכה שו"ת כרם חמד ח"א סכ"ו).

ולהעיר, שבכ"מ כתבו דשריית חטים גרע משאר זריעה בעציץ שא"נ, כיון שדרכו בכך, וגם כוונתו לזרוע אח"כ בקרקע, ומכין לזריעה (ראה שו"ת הרדב"ז בלשונות הרמב"ם סרמ"ח (א'תריא). הקדמה לעץ חיים חגיזי קוצר סק"ג. טל אורות זורע בסופו (במהדו"ח ע' צה. אבל ראה שם ע' צ). שו"ת שבה"ל ח"א סע"א. שם ח"ג סל"ט. ועוד. ולכא' בפרחים דרך זריעתו בקרקע דוקא, ובכלי הוא לנוי בעלמא. ויל"ע בל' הלבוש סשל"ו סי"א. והעיר מזה בכנה"ג סרנ"ב בהגה"ט סק"א. גם להעיר שבחטים שאני שמצמיח דבר חדש ממש. ועו"ל שהוספת המים היא רק גרמא, שבלא"ה נפתחים מאליהם, ופעולתה היא רק לאח"ז. וראה בארוכה קובץ מכון הוראה ומשפט גל' ג' ע' מד ואילך. ועייש"ע שהעיר בחלק מהנ"ל).

עירוב תבשילין

לפרטי הלכותיה - ראה בשו"ע אדה"ז סי' תקנז.

כדאי לעשות תזכורת על הטלפון ובאימייל וכדומה, כי ישנם רבים ששוכחים וזו בעיה חמורה (כדלהלן).

גם מי שאין בכוונתו לבשל מיו"ט לשבת (מאיזה סיבה שתהי'), זקוק לעירוב תבשילין⁵¹ - בברכה - עבור הדלקת נר שבת, ובלא זה - אינו יכול להדליק הנר ביו"ט לצורך שבת.

אורחים המתארחים אצל אחרים בחג, ישאלו שאלת רב בנוגע לסמוך על עירוב תבשילין שלהם⁵².

סדר עירוב תבשילין: כשחל יום טוב ביום ה' וביום ו' או ביום ו' ובשבת יקח בערב יום טוב הפת משבת [בשיעור כביצה] וגם תבשיל חשוב עמו כגון בשר או דג [בשיעור כזית] ויתן ביד אחר [ולכתחילה עדיף שיהא משהו שאינו מבני הבית, ואפילו אם האחר אוכל משלו וסמוך על שולחנו ממש, ויכול לזכות אפילו ע"י בנו הגדול אם הוא נשוי אע"פ שסמוך על שולחנו ממש. וכשאינו לו אחר יכול לזכות לכתחילה ע"י אשתו ובנו ובתו הגדולים האוכלים משלו] לזכות על ידו לכל הקהל, ואומר: אֲנִי מְזַכֵּה לְכֹל מִי שְׂרוּצָה לְזָכוֹת וְלִסְמוֹךְ עַל עִרוּב זֶה.

ומי שזוכה נוטל בידו ומגביה טפח וחוזר המזכה ונוטל מיד הזוכה, והמזכה מברך: בָּרוּךְ אַתָּה אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת עִרוּב.

בְּדִין יְהִי שְׂרָא לָנָא וְלֵאפוּי וְלְבִשׁוּלֵי וְלֵאֲטָמוּנֵי וְלֵאֲדָלוּקֵי שְׂרוּצָא וְלִתְקִנָּא וְלִמְעֵבֵד כֹּל צְרִכְנָא מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבְּתָא לָנָא וְלְכָל-יִשְׂרָאֵל הַדְרִים בְּעִיר הַזֹּאת.

ואם אינו מבין בלשון ארמי, יאמר בלשון שמבין. התרגום ללשון הקודש: "בעירוב זה יהיה מותר לנו לאפות ולבשל ולהטמין ולהדליק נר ולתקן ולעשות כל צרכינו מיום טוב לשבת, לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הזאת".

אם שכח לערב בעצמו - למרות שלפעמים אפשר לסמוך על העירוב של הרב, אך מכיון שבכמה אופנים עצם השכחה נחשבת כפשיעה⁵³ ופושע לא יכול לסמוך על העירוב של הרב - לכן, מי ששכח צריך לשאול רב אם במקרה שלו יכול לסמוך על העירוב של הרב.

מי שנזכר בחג יש כמה אופנים להתיר לבשל מאכלי השבת, וצריך לשאול רב. אולם, לא כל האופנים מועילים להדלקת הנרות של שבת⁵⁴, במציאות ימינו שיש נר החשמל.

יש להימנע מלקבוע סעודה משעה עשירית ולמעלה (לערך 4:35 **אחר הצהריים**), כדי שיוכל לאכול סעודת יו"ט בלילה לתיאבון.

51) ולכל הדעות, כדברי המג"א וכפס"ד אדה"ז שאין בזה מחלוקת.

52) וראה בארוכה בחוברת "באתרא דרב" גליון ב.

53) שו"ע אדה"ז סתקכ"ז סי"ד.

54) ראה שו"ע אדה"ז שם סכ"ט.

חייב אדם לטהר עצמו ברגל, והיינו לטבול במקוה בערב הרגל. וכמובן שזה כולל גם כן טהרה רוחנית.

בשל"ה ריש מס' שבועות שלו: "וחייב אדם לטהר עצמו ברגל ולילך לטבול ומכל שכן ברגל הזה שבו טבלו את עצמן כל ישראל אנשים ונשים בציווי השם יתברך, כמו שכתוב לך אל העם וקדשתם גו'. ובזוהר פרשת אמור (ח"ג צז, ב) משמע לטבול קודם עלות השחר לאחר שלמדו כל הלילה. וכן הוא המנהג בארץ ישראל. מכל מקום נראה לי לטבול גם כן בערב הרגל כדי שיטהר בהכנסת הרגל, וגם זכר לאבותינו שטבלו בערב הרגל קודם שקיעת החמה כדמשמע פרק רבי עקיבא⁵⁵... ניתנה תורה לטבולי יום".

הלכתא למשיחא: כתב הרמב"ם⁵⁶: כל ישראל⁵⁷ מזהירים להיות טהורים כל רגל מפני שהם נכונים להכנס למקדש לאכול קדשים.

טומאת עמי הארץ ברגל כטהרה היא חשובה, שכל ישראל חברים הם ברגלים וכליהם כולם ואוכליהם ומשקיהן טהורים ברגל, מפני שהכל מטהרים עצמם ועולים לרגל, לפיכך הן נאמנים כל ימות הרגל⁵⁸.

אפיית שתי הלחם אינה דוחה יום טוב אלא אופין אותן מערב יום טוב⁵⁹.

(55) שבת פו, ב

(56) הובא ונתבאר בלקו"ש חל"ב פ' שמיני באורך.

(57) ולענין נשים – ראה טו"א ר"ה טז, ב ד"ה חייב. אבל ראה ערול"ג יבמות כט, ב בד"ה ולא מיטמאת. (וכש"כ למ"ד שהיא עצמה חייבת בשמחה (ולא שבעלה משמחה)).

(58) רמב"ם מטמאי מו"מ פ"א ה"ט – ממשנה וגמ' חגיגה כו, א. ונת' בלקו"ש חל"ז ע' 20 ואילך.

(59) רמב"ם תמידין ומוספין ח, ט. ונת' בארוכה בכינוס תורה דאסרו חגה"ש תשע"ב מדוע אין בזה משום לינה.

ובפשטות, יש להקדים לאפות לחם הפנים [שאפייתן מע"ש ובקביעות ש"ז ה"ז חל ביו"ט ואינה דוחה יו"ט] משום תדיר (ראה סוכה נו, א – לענין חלוקה. וראה לקו"ש ח"ט ע' 59 בשוה"ג). אבל בגמ' שם, דתליא אי חיובא דיומא עדיף מתדיר, ופלוגתא דתנאי היא איזה מהם קודם. והרי להלכה קייל"ן סוכה ואח"כ זמן. אלא, שבנוגע לאפי' בלא"ה שאני, דשניהם שוים לגבי גדר חיובא דיומא. ועוד, שבתוס' שם ד"ה והלכתא, בתי' ב', שלמסקנא לחה"פ ג"כ חיובא דיומא. וראה מרכה"מ כהמ"ק פ"ד ה"ה שלכן השמיטו הרמב"ם, דלמסקנא איזה שירצה יקדים. ועו"כ בכ"מ ליישב דברי הרמב"ם בכמה אנפי. וכן להעיר שלכמה דעות לא קייל"ן כרב דסוכה ואח"כ זמן, שהרי להרא"ש (וכן מנהגנו) הוא רק בליל א', וטעמו לא משום חיובא דיומא, אלא שהזמן חוזר על הסוכה. (ובזה כתבו לבאר בל' הגמ' שלא אמרו "הלכתא כרב", וכן בטור לא הביא הטעם שבגמ').

וראה במזבח אבנים ח"ב ס"ח סוסק"ח שכ' עוד טעם שאם יקדים אפיית שתה"ל שהם חמץ תהא בליעת טעם חמץ בתנור, ואין לאפות בו לחה"פ שאפויות מצה. אבל במרדכי פסחים פ"ב רמז תקע, שאפו לחמי תודה חמץ ומצה בתנור אחד, ועכצ"ל דליכא למיחש בליעת טעם חמץ בלחה"פ (ושם, שבפת לא אמרינן ריחא מילתא. וראה שו"ת ערוה"ב סי' קלג. ועוד. ואכ"מ).

ולהעיר שבתוספתא מנחות פ"א ה"א מפורש שהיו ב' תנורים לשתה"ל ולחה"פ.

מצא סכין בירושלים ביום טוב שוחט בה מיד שחזקת כל הכלים ביום טוב טהורין⁶⁰.

אבל פשטות הגמ' זבחים צה, ב שהי' תנור א' לכל המנחות – ראה תוס' מנחות סג, א ד"ה וכשרות. וכ"מ ברמב"ם ספי"ב מהל' מעה"ק. ואכ"מ.

60) רמב"ם אבוה"ט פי"ג ה"ה – ממשנה שקלים פ"ח מ"ב. פסחים יט, ב. וקמ"ל, דאף שגזרו חכמים על כל הכלים הנמצאים שיהיו בחזקת טומאה (שם ה"ד), ביו"ט חזקתן טהורין. ואף שבירושלים בלא"ה כל הכלים הנמצאים טהורין שלא גזרו טומאה (שם. מטמאי מו"מ פי"א הי"ב), וכנראה הטעם כיון שזנהרו הטמאים בירושלים מחמת שכל העם אוכלים קדשים (ראה מאירי ופי' הר"ש סירליאו שקלים שם מ"א (לענין רוקים הנמצאים בירושלים). ובמאירי שם מ"ב (לענינו): שהוא מקום מוחזק בטהרה. ועד"ז כ' בפסחים ע, א: אין כאן חזקת טומאה בירושלים שהטהרה מצויה לכל. וראה גם (לענין אחר) לקו"ש חל"ז ע' 24) – לדעת הרמב"ם, בסכינים לשחיטת קדשים גזרו מפני חומרת הקדשים (ובמאירי (שם ושם) פי' באו"א), אבל ביו"ט לא גזרו. ופשוט, שהסכינים טהורים ביו"ט גם לשחיטת חולין. ואדרבה.

והנה, ברמב"ם שמצא הסכין בירושלים. ועיי"ש בראב"ד ובנו"כ. ויל"ע בדעת הרמב"ם, דמוקי לה במצא בירושלים, והלא גם חוץ לירושלים חזקתם טהורים, את"ל (ראה ערוה"ש העתיד (סי' קכא אות ג-ד), הובא בלקו"ש חל"ז ע' 25 הערה 48. ובלקו"ש שם נראה כנוטה לסברא זו. וכ"כ בלקוטי הלכות חגיגה כו, א בז"ת ד"ה ויאסוף בשי' הרמב"ם. וראה שיח יצחק חגיגה שם. ואולי איכא למשמע הכי מראב"ד שם ה"ה, עיי"ש.ה. ויתכן שבסו"ד נטה קו מסברא (זו) שהדין שכל ישראל חברים הם ברגל (רמב"ם מטמאי מו"מ פי"א ה"ט) אינו רק בירושלים, והרי ד"ז קאי גם על כלים (כמפורש שם).

[ולהעיר מלשונו כאן, "שחזקת כל הכלים ביום טוב טהורין", ולא התנה שזהו דוקא בירושלים. (משא"כ לפנ"ז, במצא בי"ד ניסן, שפי' דקאי בירושלים). וכמו"כ ילה"ע, דמשמע קצת, שד"ז הוא בכל הכלים, שחזקתם טהורים, ולא רק בסכינים הנמצאים, ולפ"ז אין הטעם משום שבדאי הטבילו לצורך שחיטה, וכמ"ש בפיה"מ שם (וכבר העיר בכס"מ עמש"כ הרמב"ם כאן לפרש באו"א, לפי של"ג על כלים הנמצאים ביום זה) – שרק בי"ד ניסן אמרו כן, שצריך להטביל סכיניו לצורך שחיטת פסחו, משא"כ בשאר יו"ט ל"ש למימר הכי. אבל משמעות סוגיית הגמ' פסחים שם, וכן במאירי שם, שגם ביו"ט הוא מה"ט. אלא, שבשאר כלים בלא"ה טהורים בירושלים, כנ"ל].

(ובאמת, עיקר כוונת הרמב"ם שאפי' בירושלים במצא בי"ג שונה ומטביל, וכמ"ש הראב"ד בביאור דעתו, דאוקי לה בנמצאת בירושלים, דעכצ"ל דלא מיירי חוץ לירושלים, שבלא"ה חייב בטבילה. והכריח מזה, שגם בירושלים גזרו על סכינים הנמצאים, חוץ מהנמצא בי"ד וביו"ט. וא"כ אפ"ל, שלענין זה – קאי גם בנמצאת חוץ לירושלים. אלא שד"ז לא נתפרש להדיא ברמב"ם).

ולכאו' צ"ל, דאף שגזירת כלים הנמצאים הוא בפשטות מחשש שנפלו מע"ה (וראה אפיקי מים טהרות (מיטלמן) סס"ב סק"א, בשלילת ד' הח"א טהרות ס"ז סק"ד דמיירי ברובם חברים. וראה שם ס"ח סק"ד שהוא מחשש מיעוט זבים), מ"מ חמירי מכליו של ע"ה בענין זה, שלא אמרו שחברים הם ברגל וכליהם טהורים רק בכלים של ע"ה, שאפשר לברר אצלו אם נטמא (אף שא"צ לברר בפועל), וכאן מיירי בכלים הנמצאים (בשווקים וכו'), ויש לחשוש שמא בזב או במת נטמאו (שם ה"ד), שהרי לא כאו"א יכול לטהר עצמו. [וכמו רוקים הנמצאים בירושלים, שאף שבאמצע הדרך טהורים מה"ט גופא, לפי שכל ישראל טהורים ברגל, שבצדדים טמאין, כיון שהטמאים ברגל – והיינו, מי שנשאר טמא ואינו יכול לטהר (פיה"מ שקלים שם מ"א) – מועטים ופורשים לצדי הדרכים (משנה שקלים שם. רמב"ם אבוה"ט פי"ג ה"ח)]. (ואף שלשונו במטמאי מו"מ פי"א הי"ב משמע קצת דשוו אהדדי (כלים של ע"ה וכלים הנמצאים) – יל"ד. ובלא"ה מוכרח לחלק ביניהם (ולחיפך), שהרי כלים

צדקה:

הרגילים בנתינת צדקה בכל יום – בערב יו"ט יתנו גם בעד שני הימים דחג השבועות. ועד"ז בכל עש"ק וערב יו"ט כו'⁶¹. יש להזכיר אודות נתינת צורכי החג לכל הזקוקים (כדלעיל). [ובמקום אחר⁶²: צריך להיות בערב חג השבועות, ערב זמן מתן תורתנו, הוספה מיוחדת בנתינת הצדקה, ועד שנתנת הצדקה ביום זה תהי' באופן של פתיחה חדשה וכו', עיי"ש].

הלכתא למשיחא: לענין תקיעות בערב יו"ט – ראה בהערה⁶³.

של ע"ה טמאים גם בירושלים, והיינו אפי' טומאת מת, משא"כ בכלים הנמצאים (וראה גם ח"א שם ס"ח סק"ג).

ומ"מ הקלו ביו"ט בירושלים, אף בנמצאים. (וצ"ע מ"ש מרוקים הנמצאים, שבצדדים עכ"פ טמא. ולהעיר ממאירי פסחים יט, ב שגם בכלים הנמצאים, באם מצאם מוקצים במבואות קטנים, כמו שפינהו אדם לשם, טמאים. ונראה שפי' כן מש"א בפסחים שם "בגזייתא". וצ"ע דבגמ' קאי לר"מ דוקא).

ואף שע"ה אין בקיאיין בדיני טומאה (ראה פיה"מ כלים פ"י מ"א. מטמאי מו"מ פ"י ה"א) ובפרט בטומאת היסט (מטמאי מו"מ פ"ג ה"ד) וכן אין יודעין הלכות טבילה וחציצה (שם ה"ב), ומה שייך לברר אם נטמאו או לא. וצ"ל שגם לזה ל"ח מה"ת כ"א מחמת גזירה, לפי שרובם בקיאיין ונזהרים, ורק מדרבנן חיישינן למיעוטא, וברגל ל"ג לחוש לזה. [ודוגמא לדבר: דין טומאת מת, שבכלי סתם של ע"ה חוששין שמא טמא מת הוא (מטמאי מו"מ פ"א הי"ב. שם פ"ב ה"א), ובאמר להדיא שכלי זה טהור מטומאת מת נאמן (פי"א שם. וראה לקו"ש שם ע' 23). וכן במכירו שאוכל בתרומה (פי"ב שם). וכל גזירות חכמים הם כך, ולדוגמא, שמחד גיסא ע"ה מטמא גם בהיסט (לדעת הרמב"ם. ובמק"א הארכנו. ואכ"מ), ולאידך בסתמא ל"ח לטומאת היסט בע"ה, אף שאין בקיאיין בטומאת היסט, ורק כשנמצא לבד ללא השגחה (פיה"מ טהרות פ"ז מ"ב). ולהעיר מתפא"י טהרות פ"ח מ"ב (בבועז סק"ד) שאשת ע"ה נאמנת לפעמים. ומצינו כמ"פ שנאמנים – נוסף לתקנות מיוחדות בזמנים ומצבים מיוחדים (ראה מטמאי מו"מ פ"א כמה דוגמאות) – ראה טו"א פ"ט ה"ז. שם פי"א הי"א. פט"ז ה"ב. ושם הטעם שאינו משקר אלא אינו בקי בדיני טומאה – ערוה"ש העתיד סי' קפד ס"ב ואכ"מ]. ויומתק יותר להנת' בלקו"ש שם ע' 25, שברגל חל גדר ציבור על כולם. (ולהעיר, שבשעתו בהשיחה – כ' חשוון תשמ"ו – נת' בזה, שהוא **מעין ודוגמת** ("כעין דאורייתא תקון") הדין דטומאה הותרה בציבור).

ובראב"ד (הנ"ל) כ' שחוץ לירושלים יש לחוש משום מגעות עוברים ושבים, משא"כ בירושלים שאין טמאים מצויים שם. ופשוט, שאין לפרש בכוונתו דחיישינן לנגיעת נכרים – דלשונו ל"מ כן. גם י"ל דמיירי בישראל החשוד על הטהרות יותר מע"ה, שע"ה רובם נזהרים מטומאה ורק מדרבנן גזרו, משא"כ במי שלמטה מדרגת ע"ה. (61) "הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א לחג השבועות", נדפסו בלקו"ש חכ"ח ע' 315. (62) בד"ה אנכי ה"א תשמ"ט (ס"ה).

(63) שקו"ט בכ"מ, בנוגע לערב יו"ט (משא"כ בע"ש וערב פסח), אם תוקעים גם להבטיל ממלאכה ולהבדיל בין קדש לחול, כבערב שבת (נוסף 21 שבכל יום), וכן בנוגע לערב יו"ט האחרון, בין חוה"מ ליו"ט – ראה פירש"י חולין כו, ב ד"ה תקיעה. פיר"ח שבת קטו, א בשם רה"ג. פי' הרע"ב חולין פ"א מ"ז. ק"נ ביצה פ"ה סק"ג. שפ"א סוכה נד, ב. ועוד – נסמנו באוצר מפרשי התלמוד סוכה נג, ב. קובץ בית אהרן וישראל גל' צא. ושוב איקלע לידי שו"ת שיח יצחק ח"ב ש"ל ז"ע מכת"י, וראה שם סכ"ז מזה.

וראה עוד בנוגע לתקיעות בזמננו – להלן בערב שבת (יום א' דחגה"ש) בהערה.

ימשמש בבגדיו עם חשיכה (שלא יהא בהם מוקצה⁶⁴).

הכנת אש לנרות:

הכנת אש לנרות: אין מוציאים אש ביו"ט מפני שהוא מוליד דבר חדש ודומה קצת למלאכה וכיון שהיה אפשר לעשות מערב יו"ט אסור לעשות ביו"ט⁶⁵. לכן, יש לדאוג להשאיר אש דולקת [ואפשר אש מהגז] שיוכלו להעביר אש־מאש עבור הדלקת הנרות בליל שני.

סדר הדלקת נרות: מומלץ שהמשתמשים בנרונים שבכוסיות זכוכית יניחו **מעט**⁶⁶ מים או שמן בכוסית **בערב יו"ט** [ומותר לעשות כן] בכדי שהדיסקית (המחזיקה את הפתילה) שבתחתית הכוסית לא תידבק אליה – ראה להלן בליל ב' דיום טוב.

ונשמרתם מאד לנפשותיכם: ארגוני הבטיחות והצלה ממליצים

שאם משאירים את מבער הכיריים דולק במשך החג אזי יש לוודא שיש בסמוך חלון פתוח לפחות 4 אינץ', ועוד חלון נוסף פתוח בצדו השני של הבית, כדי לאפשר אוורור ראוי. כמו כן לוודא שהגלאי (לפחמן חד-חמצני) פעיל.

המשתמשים בשעון־שבת, יכוונו אותו באופן שהזמנים יהיו מתאימים לשני ימי החג.

סדר הדלקת נרות:

סדר הדלקת נרות: מדליקין הנרות לפני הברכה כבשבת, ואח"כ מברכים "להדליק נר של יו"ט" ו"שהחיינו". איש המדליק יברך שהחיינו בקידוש.

זמן הדלקת נרות יום טוב בערב החג בשעה 7:59 (18 דקות לפני השקיעה). [טעתה בהברכה או שכחה שהחיינו – ראה בהערה⁶⁷].

אם איחרו את הזמן, ניתן להדליק גם בחג, מאש דולקת.

באם שכחו להדליק הגז וכיו"ב מערב יו"ט, אפשר לבקש מגוי שידליק אש מוכן עבור היהודי.

יש מחמירים שלא להשתמש בנר של יום טוב כדי להדליק עמו נר אחר של חול או להדליק את הגז.

64 ראה שו"ע אדה"ז קו"א לסרנ"ב סקי"ד.

65 שו"ע אדה"ז סתק"ב ס"א.

66 אבל לא הרבה מים שאסור גם בערב שבת ויו"ט מחמת גרם כיבור.

67 טעתה ואמרה "להדליק נר של שבת קודש", אם נזכרה תוך כדי דיבור חוזרת ואומרת "של יום טוב". לאחר כדי דיבור – לא יצאה, וחוזרת ומברכת כל זמן שהנרות דולקות. (ע"פ קו"א לשו"ע אדה"ז סרס"ג סק"ג וסק"ד). [וראה גם בקונטרס באתרא דרב חו' ג הע' 45 ואילך. והארכנו בה בכינוס תורה חוהמ"פ דאשתקד (תשע"ט). וצע"ק מש"כ מפי השמועה בס' הרב אשכנזי].

אם שכחה ברכת שהחיינו, תכוון לצאת ידי חובה בעת הקידוש.

ליל ששי, ליל א' דחג השבועות

"הסתלקות הבעש"ט – ביום הרביעי א' דחה"ש תק"ך ומ"כ במעזיבוש. אדמו"ר הזקן אמר ע"ז – יום ד' כ' בכסלו תקנ"ט בפעטערבורג – ביום הרביעי נטלו המאורות⁶⁸."

בכמה שיחות קודש מדובר ע"ד השייכות דחג השבועות, לשלשת הרועים, משה רבינו, דוד המלך, והבעש"ט.

ובד"ה אתה הראת תשמ"ו⁶⁹: "ידוע שחג השבועות קשור עם משה רבינו שקיבל אז התורה מסיני, ודוד המלך והבעש"ט, דבעצרת הוא יום ההילולא דדוד המלך. . וגם יום ההילולא דהבעש"ט (כנ"ל). [ויש לומר עוד דחג השבועות הוא גם יום ההילולא דמשה רבינו, שהרי בשעת מ"ת פרחו נשמתן של כל ישראל והחזירה בטל כו' ובהכרח לומר שענין זה הי' בכל ישראל למקטנם ועד גדולם. . כולל משה רבינו. ונמצא שביום זה הי' גם ענין יציאת הנשמה (פרחה נשמתן) במשה רבינו, ענין הילולא]."

בנוגע ליום הסתלקותו של דוד המלך בעצרת, ששה בסיון או שבעה בסיון – ראה בהערה⁷⁰.

רבינו הזקן הי' מחבב ביותר את היו"ט דחג השבועות, כידוע⁷¹. "הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק הצ"צ האט דערציילט בשם הוד כ"ק אדמו"ר הזקן וואס ער האט געהערט מרבו הרב המגיד ממעזריטש: אז מיר זיינען געווען חג השבועות ביים רבי'ן – מורנו הבעש"ט – איז געווען נפתחו השמים ואראה מראות אלקים. און הוד כ"ק אדמו"ר הזקן האט געזאגט: אז מיר זיינען געווען ביים רבי'ן – הרב המגיד ממעזריטש – חג השבועות האט מען געזעהן און דערהערט."

דער בערדיטשעווער איז געווען א עמקן גדול. אמאל האט ער געזאגט א ענין אין נגלה און האט אנגעהויבן מיטן פסוק הנה ד' רוכב על "עב" "קל". האט ער געזאגט ע"ב קושיות און ק"ל פירוקים. הוד כ"ק אדמו"ר הזקן האט אויף דערויף געשריבן פיר הונדערט בויגן. און האט געזאגט דערנאך אז דאס קומט ניט צו דעם וואס מ'האט געזעהן שבועות ביים רבי'ן.

הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק הצ"צ האט אויסגעפיהרט: דאס איז ניט נאר ביים מגיד נאר ביי אלע רביים, און ניט נאר אין יענעם זמן – נאר אין אלע זמנים. נאר מען דארף האבן כלים פנימיים [ועיי"ש עוד בהמשך השיחה ע"ד ה"כלים פנימיים]⁷².

קבלת עול תורה:

"שבועות ביינאכט דארף יעדערער אויף זיך מקבל זיין דעם עול

(68) 'לוח היום יום' ליום א' דחה"ש.

(69) סה"מ מלוקט ח"א ע' תסג.

(70) בנוגע ליום הסתלקותו של דוד המלך בעצרת, ששה בסיון או שבעה בסיון – ראה לקוטי שיחות חלק ח' ע' 22 הערה 8. וראה שיחת יום ב' דחגה"ש תשכ"ח. ר"ד בעת הסעודה ביום א'. דחגה"ש תש"ל.

(71) שיחת יום ב' דחגה"ש תשכ"ו. ועיי"ש הטעם.

(72) סה"ש תש"ג ע' 120.

התורה. עס דארף זיין קבלה בלב, קבלה בפה און זאגען רבוש"ע איך בין אויף זיך מקבל דעם עול התורה.⁷³

"כשם ווי ר"ה דארף יעדער איד נעמען אויף זיך א דבר נוסף אין עבודה, אזוי איז שבועות דארף איטליכער איד נעמען אויף זיך דבר א נוסף אין תורה. ווארום יעדער איד וועלכער האט נאר א שטיקעל דעת . . איז דאך שייך צו תורה . . שבועות דארף יעדערער נעמען אויף זיך בקבלה בנדר ובלב שלם און ניט בלי נדר וקבלה בלב. עס איז זייער שווער צו זאגען א קבלה בנדר, ווייל עס קען נאך זיין, – ווי מ'זאגט אויפ'ן לשון פון די היגע מדינה – "טראבעל", אבער עס דארף זיין מיט א קביעות אין נפש און מיט א מסירה ונתינה אנצוהאלטען דעם דבר נוסף אין תורה, הן אין לימוד פאר זיך אליין און הן אין אוועקגעבען זיך צו לערנען מיט אנדערע און החזקת התורה, מאכען אנדערע לערנען.⁷⁴

"קבלת עול פון שבועות איז בחי' יחידה פון עצם הנשמה. און דורך דעם דערהערט מען דעם אור התורה. ווארעם מען קען לערנען תורה און די תורה לערנט עם ניט, אדער אפילו אז די תורה לערנט עם אבער דער אור התורה איז ממנו והלאה.⁷⁵

"איתא בספרים⁷⁶ בהרמז במאמר רז"ל "הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם", ש"עצרת . . הוא הזמן המוכשר לעת רצון להתפלל לקרב קץ הגאולה . . דבעינן לשון אם תבעינן בעו, והוא לשון תפלה ובקשה, נמי לכם גימטריא קץ, היינו, שאז זמן המוכשר להתפלל שיתקרב קץ הגאולה", "קץ הימים" ו"קץ הימין"⁷⁷.

ערבית:

בליל שבועות מאחרין להתפלל לאחר צאת הכוכבים (בשעה 8:57), שאם יקדימו ויקבלו קדושת יום טוב בתפלה מבעוד יום הרי זה כמו שחסרו מעט ממ"ט ימי הספירה שלפני חג הזה והתורה אמרה שבע שבתות תמימות תהיינה.⁷⁸

שיר המעלות. מעריב לשלש רגלים.

אומרים בנוסח התפלה ובקידוש: "את יום חג השבועות הזה ואת יום טוב מקרא קודש הזה זמן מתן תורתנו מקרא קודש וכו"⁷⁹.

טעה בתפלת העמידה, ראה בהערה⁸⁰.

73) סה"ש תש"ד ע' 127.

74) שם ע' 129.

75) שיחת חגה"ש תש"ב – סה"ש תש"ב ע' 123. הובא בהיום יום ח"ב.

76) מאמר מרדכי מסכת פסחים.

77) שיחת ש"פ נשא ה'תנש"א. וראה גם ר"ד ליל ב' דחג השבועות ה'תנש"א לקהל שיחיו שחזרו מתהלכה – ספר השיחות תנש"א.

78) שו"ע אדה"ז סתצ"ד ס"ב.

79) ביאור הנוסח "זמן מתן תורתנו" – בשו"ע אדה"ז רס"י תצ"ד ובלקוטי שיחות ח"ג ע' 997 ואילך.

80) טעה והתחיל ברכות אמצעיות של חול, אם נזכר באמצע ברכה (בין שנזכר בברכה ראשונה של אמצעיות של חול שהיא אתה חונן, ובין שנזכר בשאר ברכות אמצעיות של חול) צריך לגמור כל אותה ברכה ואח"כ מתחיל ברכה אמצעית של יום טוב.

קידוש:

אתקינו סעודתא (ליו"ט). בורא פרי הגפן, מקדש ישראל והזמנים, שהחיינו.

אשה המקדשת ובירכה שהחיינו בהדלקת נרות לא תברך שוב.

בחג השבועות, אין לקדש קידוש היום מבעוד יום.

אין לצרף הפת דעירוב תבשילין ללחם משנה, כי אם בסעודות שבת⁸¹.

בשיחת יום ב' דחגה"ש תשכ"ד נאמר: אע"פ שהלשון⁸² הוא שמנהג רבותינו נשיאינו ה' לחזור מאמר ולספר סיפור מהבעש"ט בחג השבועות, מ"מ, כיון שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר לנו אודות מנהג זה (ובאופן שניתן להעתיק), נכון הדבר, שכל אחד ואחד – כל מי ששמע אודות מנהג זה – יחזור תורה מהבעש"ט בכל חג השבועות, יום ההילולא של הבעש"ט, ויספר סיפור אודותיו.

בנוגע לשמחת יו"ט – ראה להלן בסעודת היום. בנוגע לשמחת יו"ט בלילה – ראה בהערה⁸³.

ברכת המזון:

יעלה ויבוא. הרחמן ליו"ט. **שכח יעלה ויבוא** בברכת המזון, ראה בהערה⁸⁴.

טעה והתפלל כל התפלה של חול ולא הזכיר כלל ענין קדושת היום בתפלתו (יעלה ויבוא וכדומה) לא יצא ידי חובתו וצריך לחזור ולהתפלל תפלה של חג, אבל אם הזכיר של חג בתוך שמונה-עשרה אע"פ שלא קבע לחג ברכה בפני עצמה יצא ידי חובתו. ואם נזכר קודם שאמר "מודים", אחר שסיים ברכת "המחזיר שכינתו לציון" אומר יעלה ויבוא קודם מודים ויצא. אם התחיל כבר "מודים", אם נזכר לפני שאמר "יהיו לרצון" השני, חוזר ל"אתה בחרתנו". ואם אמר כבר "יהיו לרצון" השני והסיח דעתו מלומר תחנונים, חוזר לראש התפילה של יום טוב.

טעה והתפלל של שבת לא יצא ידי חובתו. ואם נזכר באמצע ברכה אמצעית, או לאחר מכן, פוסק מיד ומתחיל של יום טוב.

81) דיילמא אכלי להו לפני שגמר להכין צרכי שבת. ועוד להעיר שכל שלא הכין צרכי שבת, א"ר לאכילה. ועד שיש שדנו לאוסרו משום מוקצה מחמת גופו או מצותו (ראה שו"ת תשובה מאהבה ח"ב לשו"ע סי' תקכז. מאמר סתקכ"ז סקט"ז. שבט שמעון ביצה יז, ב ד"ה ואם. שו"ת חלק לוי סי' קלז. מנחת שלמה קמא סי' הע' 3. שש"כ פ"כ הע' סז. שו"ת מגדנות אליהו או"ח ח"א סצ"ד סק"ב). ועוד טעם, ראה מהר"י אבוהב לטור סרע"א בשם נמוק"י (ונמצא הוא לפנינו בנמוק"י ברכות לט, ב. **וכעיי"ז** הוא במאירי שבת קיז, ב) מה שאי"ב משום חבילות חבילות, דמצות עירוב כבר אזלה לה. ועפ"ז מובן שביו"ט אין לעשות כן.

82) בסה"ש תש"ד ע' 140.

83) בנוגע לשמחת יו"ט בלילה – ראה שו"ת שאג"א סס"ח באריכות – הובא בהגש"פ עם לקו"ט ד"ה מצה. וראה גם שיחת שמחת ביה"ש ושבת חוהמ"ס תשי"ט. אבל ראה שע"ת סי' תקכט סק"ה שהוכיח ממג"א סי' תקמו סק"ד (ועיי"ש בחמ"מ). שו"ת אבנ"ז או"ח סי' תכג. ועוד. ולענין חובת אכילת בשר בליל שבועות – ראה דרכ"ת ספ"ט סקי"ט. אבל להעיר משפ"א סוכה מה, א דבחדא מינייהו – ביום או בלילה – סגי.

84) **השוכח יעלה ויבוא** ונזכר קודם שאמר "השם" בחתימת ברכת "בונה ברחמי ירושלים" חוזר ליעלה ויבוא. אם אמר כבר השם חותם הברכה. ואחר כך אומר

תיקון ליל שבועות:

נוהגים הרבה להיות ניעורים כל הלילה לעסוק בתורה. ועיקר העסק יהיה בתורה שבעל פה.

מי שלא ישן כלל ועיקר [אפילו רגע אחד] בלילה זה ועוסק בתורה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק⁸⁵.

בהתוועדות שמח"ת תרנ"ב⁸⁶ אמר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע: יש תחת ידי כתב יד אדמו"ר האמצעי נ"ע וכתוב שם שהוא מבטיח למי שיהי' ניעור בליל שבועות כל הלילה יזכה לכתר תורה, און דער מיטעלער רבי איז געווען א פוסק. (ועמד אדמו"ר על רגליו ואמר:) הערט אלע אידען שבועות'דיגע נאכט דארף מען אויף זיין. (ואח"כ ישב ואמר:) מי מיינט טאקע אז מ'זאל אויף זיין, גאר פשוט אז מ'זאל נישט שלאפען.

מנהגנו שאומרים "תיקון ליל שבועות"⁸⁷.

(כנוסח שבסידור) בא"י אמ"ה אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה את יום חג השבועות הזה בא"י מקדש ישראל והזמנים. אבל אם נזכר אחרי התחלת ברכת הטוב והמטיב, אפילו לא אמר רק תיבת "ברוך" חוזר ומברך ברכת המזון. ולדעת רוב האחרונים – כ"ה גם בנוגע לנשים. ובפרט למש"כ אדה"ז סי' קפח ס"י שחיוב אכילת פת משום שמחה. וראה הגש"פ עם לקו"ט ד"ה מצה. ולענין חיוב שמחה אצל נשים – לרוה"פ חייבת בעצמה. וראה לעיל בהכנות לשבועות, בהערה, לענין גדר שמחת יו"ט בנשים. ואכ"מ.

85) באר היטב או"ח סתצ"ד בשם ס' הכוונות. וראה זהר ח"א ט, א.

86) תורת שלום ע' 3.

87) ככל הנראה, אין מנהגנו לומר הבקשות ותפלות שב"תיקון". וראה ר"ד בעת הסעודה ליל א' דחגה"ש תשכ"ח.

כמה שינויי נוסחאות בנוסח התיקון, הן בסדר הדברים, והן במספר הפסוקים (ובפרט בנוסח ספר יצירה ותרי"ג מצוות. ובכ"מ – טה"ד דמוכח. וראה קובצי הער"ב חגה"ש, נשא, בהעלותך, קרח, מטו"מ, ונצבים תנש"א. אחו"ק תשנ"ג. זרע יעקב גל' כב. ועוד). ואכ"מ. ובכללות, נראה שמנהגנו מתאים לסדר האריז"ל, ועם ההוספות שהביא השל"ה.

וכן מנהגנו שאומרים המשניות, וכברוב הדפוסים. וכמ"ש בזהר ח"ג צח, א: דאורייתא דבעי לי' למלעי בהאי לילאי אורייתא דבעל פה. ובהקדמת הזהר ח, א: "ובמדרשות דקראי". ובשו"ע אדה"ז סתצ"ד ס"ג: "ועיקר העסק יהי' בתושבע"פ". וכ"ה בשיחת ש"פ בהו"ב תשמ"ז. לוח לילדים ה' סיון תש"ג. כתי"ק במבית המלכות, תשורה לחתונת ראטשטיין-בניעיש, טבת תשע"ה. וראה ר"ד בעת הסעודה ליל ב' דחגה"ש תשכ"ז.

ובכ"מ, וכן בדא"ח, שאחר חצות עוסקים בתורה שבע"פ.

בסדר הנביאים, בכ"מ שראיתי הוא בסדר ישעי' ירמי' יחזקאל, וכ"ה גם בפע"ח שער חגה"ש (קצו, ג), אף שאינו כסדר שבגמ' וש"ע. וכמו שהוא בדפוסי נ"ך. והיינו לפי סדר הדורות. וראה גם הקדמת האברבנאל ורד"ק לישעי' בטעם המנהג בסדר נ"ך שלנו. ומתאים גם לסדר הצירופים. וראה גם קובץ אור תורה סיון תשנ"ד (ונדפס גם במבוא לתיקון ליל שבועות שבעוד יוסף חי מחזור לשבועות) שכתב שכן מדויק בדברי החיד"א בתיקון קריאי מועד (שי"ל בחייו), שכך נהגו בתיקון ליל שבועות.

כמו"כ שקו"ט בכ"מ בסדר הכתובים וחמש מגילות. [ויש שהעתיקו כוונות ופסוקים לעזרא ולנחמ' בפ"ע. ואכ"מ]. וכמה אופנים בזה, הן במשמעות) דברי המקובלים (בכוונות וכו'), והן בדפוסי תיקון. וראה גם מש"כ ידידנו הגרלו"צ שליט"א ראסקין בקובץ הער"ב כ"ב שבט תשע"ג ונתחבט מאד בזה. וראה פתח

"הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק פלעגט אנהויבען זאגען תיקון שבועות באלד נאך ליכט צינדען אין אנהויב פון ליל חג השבועות, דערנאך מפסיק געווען און נאך דער סעודת יו"ט ווייטער ממשיך געווען.⁸⁸

מי שלא גמר תיקון ליל שבועות בלילה ישלים ביום.

עינים החדש ח"ז עיונים סמ"ט בארוכה. ולפמש"כ בקובץ או"ת הנז' עפ"ד החיד"א, א"ש היטב הסדר שברוב דפוסי תיקון המצויים, כולל תיקון ליל שבועות עם מנהגי חב"ד. אלא שלדבריו יש להקדים עזרא לפני דה"י (וכדלקמן). וכ"ה גם בסדר התיקון שבסו"ס תיקוני שבת, קראקא, שע"ג, ובכו"כ דפוסי התיקון.

[ולהעיר שבנגיד ומצוה למהר"י צמח (שבועות) מתייחס ל"ספר תיקון שבועות" הנמצא "על מזבח הדפוס". ועפ"ז מובן מה שנתקשו כו"כ במש"כ בפע"ח בהגהת מהר"י צמח, וכ"ה בנגיד ומצוה שם, שצריך לקרות דניאל לפני דה"י, דמאי קמ"ל – שכנראה ר"ל לשנות סדר הדברים מהנמצא בדפוס (בזמנו, ולא הספיק הזמן לחפש ולברר) לקרות דה"י לפני דניאל. [וכבר העירו שיל"פ בכוונתו לקרוא דניאל ועזרא (ונחמי) – ד"כחד חשיבי" – לפני דה"י, וכנ"ל. ומשמע קצת שלדעתו בשאר הדברים יש לעשות כבתיקון שבדפוס, אף שאינו כבסדר הכוונות (שלאחמ"כ). אלא שצריך ברור לאיזה דפוס כוונתו. ולהעיר, שגם בפע"ח שם: וכבר נדפס. וכן בשל"ה: כבר נתפרסם ונדע לרבים ע"י הקונטרסין שנתפשטו. אבל בשניהם לכאן קאי על סדר האמירה, ולא על ספר תיקון ליל שבועות שבדפוס. וראה אגרות ר"ש שלומל, האר"י וגוריו, אגרת רביעית, ע' קג, שעדיין לא נדפס במדינות אל].

בנוגע לסדר המסכתות (ולהעיר מהסדר שבלקו"ש ח"ה ע' 57 הע' 4), הנדפס לראשונה בשלימות בתיקון ליל שבועות הנקרא "שפר התיקונים", ויניציאה תי"ח, ומאז בשאר מהדורות תיקון ליל שבועות שלאחריו – כבר העירו שהוא ע"פ משניות ע"פ כף נחת, לר"י גבאי, ויניציאה, שס"ט. ולהעיר שסיום מסכת אבות בתיקון ליל שבועות (ברוב ככל הדפוסים) שונה מהנוסח שבפרקי אבות בסידור אדה"ז. אבל ראה לקו"ש ח"ז ע' 394 הערה 51 (ושם הערה 49).

כן להעיר, שלאחרונה נתגלה כת"י מהרש"ו של סידור חמדת ישראל ח"ב (ואינו הנדפס). ושם נתפרש לקרוא ג' פסוקים ראשונים ואחרונים מכל ספרי תרי עשר. ובלשונו: אח"כ תקרא תרי עשר מכל נביא ונביא, ג"פ הראשונים וג"פ האחרונים, ובהגיעך לחבקוק תקרא ההפטרה של יום שני של שבועות. וכ"מ קצת גם בל' שעה"כ (פט, א) גופא ממש"כ: ובהגיעך אל חבקוק וכו'. וכן הובא משמו של בעל בית לחם יהודה (הר"י פתייא). ומצאתי שכ"ה גם בתיקון הראשון שבדפוס ("סדר קריאת ותיקין ללילי חג שבועות והושענא רבא", ויניציאה ת"ח, ונמצא בספריית חב"ד). וכן בתיקון (סדר קריאה ותיקון) הנדפס באמסטרדם, תכ"ט. [אבל, בשני הנ"ל הביאו גם פסוקים בפ"ע לש"א וש"ב וכן למ"א ומ"ב (נוסף לעזרא ולנחמי, כנ"ל). וכבר העירו מכללים שעשה הרח"ו שבסו"ס עץ חיים כלל יח (בדפוס ווארשא תרנ"א – קיח, ב). קהלת יעקב מערכת שמואל]. וגם סדר הנ"ך שם, באו"א קצת. ובכמה דפוסים (כולל דפוס סלאוויטא) השמיטו אפילו אמירת ג"פ ראשונים מס' חבקוק, המפורש להדיא בשעה"כ.

[ולהעיר, שיש שהרחיקו לכת לומר שט"ס בשעה"כ, ושא"צ לומר כלל ג"פ מחבקוק, דמ"ט יאמר ג"פ מחבקוק. אבל (נוסף לזה שאינו מסתבר לתלות דבר שכזה (הוספת קטע שאינו מובן) בטעות, עוד זאת ועיקר, ש)כ"ה גם בגוכתי"ק מהרח"ו בשער התפלה (אהבת שלום, ירושלים, תשס"ד). ולהנ"ל א"ש טפי, שאכן הכוונה שיאמר כן בכל ספרי תרי עשר. וראיתי למי שהקשה שלפ"ז ה"ז יותר מכ"ד ספרים, ושבע"ח כתב ש"תרי עשר כחד חשיבי". ואינה תשובה, דהיינו רק לענין חשבון כ"ד ספרים, ועיקר כוונתו לצירופי השמות, והרי גם בחומש קורא מכל סדרה ג"פ, ועכצ"ל שאי"ז סותר להכוונה].

אבל להעיר שלא נזכר מזה כלל ברשימת התיקונים שבלקו"ש (דלקמן). וי"ל.

בלקוטי שיחות⁸⁹ נדפסו שני תיקוני טעות בנוסח "תיקון ליל שבועות" הנפוץ, כדלהלן:

ב"תיקון ליל שבועות" – בכל הדפוסים שראיתי – הסיום דספר יצירה הוא: "... נאמנת בפנים . . אחד בפה ואחד בלב".

ולפענ"ד אינו נכון. כי (נוסף לזה שחסר סיום בדבר טוב, הרי) נוסח זה אינו מובן כלל.

וצריך להיות, כמו שהוא בכמה וכמה הוצאות דספר יצירה הנדפס בפ"ע: ". . . נאמנת ג' רעות ללשון דיבור רע והמלשין והמדבר אחד בפה ואחד בלב ג' טובות ללשון שתיקה ושמירת הלשון ודיבור אמת".

ומענין לענין: ב"תיקון" שנדפס בסלאוויטא (ועוד) בהעתקת מאמרו של רשב"י: "אנן בחביבותא תליא מילתא דכתיב כו", הובאו רק ב' פסוקים.

וצ"ל כבזהר: "אנן בחביבותא תליא מילתא דכתיב ואהבת את ה' אלקיך וכתיב מאהבת ה' אתכם וכתיב אהבתי אתכם אמר ה'⁹⁰".

בשיחת ש"פ במדבר תשמ"ח: "יש לנצל את השעות שנתרו עד לאמירת תיקון ליל שבועות – לעורר ולפעול על כאו"א (שיכולים להגיע אליו) שאמירת התיקון תהיה באופן הראוי, כאילו מקבלה עתה מהר סיני, "מה להלן באימה וביראה כו' אף כאן כו" עי"ז שמשבירים לו בסגנון המובן לו טעם הדבר . . שברגע זה ממש הקב"ה קורא ושונה כנגדו . . ולהוציא מדעתם של אלו הטוענים לשם מה "לבזבז הזמן" בשביל אמירת ה"תיקון", הרי, יכולים לנצל את הזמן ללמוד בעיון המשך ע"ב... או ענין כיו"ב בפנימיות התורה, במקום "לומר" תיקון, עד למנין המצוות . . כי ההכנה האמיתית לקבלת התורה היא – ע"י "תיקון ליל שבועות", אשר, מעלתו מודגשת בשמו אשר יקראו לו ע"פ מנהג ישראל (תורה היא) – "תיקון ליל שבועות!"

צריך לזהר **להוציא בשפתיו ולהשמיע לאזניו** כל מה שלומד אלא אם כן בשעת עיון להבין דבר מתוך דבר. וכל מה שלומד בהרהור לבד ואפשר לו להוציא בשפתיו ואינו מוציא אינו יוצא בלימוד זה ידי חובת מצות ולמדתם אותם⁹¹.

בתורה שבכתב, אם מוציא בשפתיו אף על פי שאינו מבין אפילו פירוש המלות מפני שהוא עם הארץ הרי זה מקיים מצות ולמדתם. אבל בתורה שבע"פ אם אינו מבין הפירוש אינו נחשב לימוד כלל⁹².

89) חלק כ"ח ע' 315 (בכותרת: "הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א לחג השבועות").
90) ובהערה שם: עיין לקוטי לוי"צ הערות לזהר פ' נשא ס"ע שנה ואילך – ביאור ג' פסוקים אלו.

91) ראה בארוכה במ"מ וציונים להל' יומית אות רס, ונת' בארוכה גם בכינוס תורה לחגה"ש תשע"ה.

92) וכ"ה בנוגע לתיקון ליל שבועות בר"ד ש"פ במדבר תנש"א. וראה ר"ד בעת הסעודות יום א' דחגה"ש תשכ"ח (בב' האופנים, לכאן ולכאן).

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | לא

ואף על פי כן יש לאדם לעסוק בכל התורה גם בדברים שלא יוכל להבין. ולעתיד לבא יזכה להבין ולהשיג כל התורה שעסק בה בעולם הזה ולא השיגה מקוצר דעתו⁹³.

שיחה בטלה:

הובא בשם הבעש"ט⁹⁴ לזהר משיחה בטילה עד קדושת כתר (כמובן שאין הפי' שאחר כתר יכולים להתחיל לדבר...). ופשוט שאין לבלות הזמן כשניעורים בלילה לדבר דברים בטלים⁹⁵, שאם כן יצא שכרו בהפסדו. ויושב בטל הרי הוא כישן.

טבילה:

באשמורת הבוקר, מעט לפני עלות השחר (ראה זמנו להלן), נוהגים לטבול במקוה ארבע טבילות. [בכתבי האריז"ל⁹⁶ איתא בזה"ל: ובהגיע אשמורת הבוקר, מעט קודם עלות השחר, בעת שמשחירין פני הרקיע במזרח, אשר אז נקרא אילת השחר כנודע, אז צריך שתטבול במקוה, ותכוין אל מקוה העליון, שהוא כתר עליון דז"א, הנמשך לו בלילה הזה, והוא נקרא שער החמשים, כמ"ש. ועליו נאמר וזרקתי עליכם מים טהורים כו', ועי"כ אנו מקבלים תוספת קדושה מבחי' הכתר הזה. ושיעורו – "כמו רביע שעה קודם אור היום"⁹⁷ או "קודם שיאיר היום כמו חצי שעה"⁹⁸].

אכילה:

אסרו חכמים לאכול ולשתות לפני תפלת שחרית משהגיע זמן תפלה, היינו עלות השחר. אם אינו יכול לכוון דעתו בתפלתו עד שיאכל או שישתה, מותר לאכול ולשתות, אפילו עכשיו שאין מכוונים כל כך בתפלה. וידוע פתגם רבותינו נשיאינו בזה.

עוד איסור יש ע"פ קבלה משום תוספת כח בסטרא-אחרא, ונחלקו בזה אם זמן האיסור הוא גם כן משהגיע זמן התפילה, היינו עלות השחר, או לפניו מחצות הלילה ואילך. וגם לדברי האוסרים מותר באם עושה לרפואה, לכוון דעתו כיו"ב. לדברי הכל, אין איסור לאכול קודם שעלה עלות השחר אם לא ישן עדיין, או שישן פחות משיעור ששים נשימות⁹⁹.

93 ולהעיר מאמרי פינחס אות עדר.

94 סידור ר' שבתי ח"ג לו, ב. זוהר חי לה, ב.

95 ראה בפ' הרמ"ז לזח"א ח, א.

96 שער הכוונות, הועתק גם בלוח כולל חב"ד. וע"פ דא"ח – ראה ד"ה להבין ענין הטבילה בליל שבועות תקע"ט (מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ע' שמח ואילך). סה"מ תרנ"ט ע' קפא. המשך תרס"ו ע' של. ד"ה צאינה וראינה תשי"ז. ועוד.

97 רמ"ע מפאנו.

98 טור ברקת.

99 וראה בכל זה באג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ג ע' עה"ו. ועיי"ש שבאשל אברהם (להרה"צ מבוטשאטש) סובר, שאם לא יהי' ניעור מעלות השחר עד זמן התפלה אלא ילך לישון עוד הפעם קודם עלות, מותר לו לאכול. ובאשל אברהם משמע שגם אם ילך לישן לאחרי עלות, מותר לאכול קודם נץ החמה.

קריאת שמע שעל המטה:

"אין ליובאוויטש איז געווען נעכט, וואס מען האט קיין קריאת שמע שעל המטה ניט געלייענט. . ליל שבועות. בכלל יעדע נאכט פלעגט זיך הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק נוהג זיין אז עס פלעגט קומען חצות לילה, האט ער געלייענט קר"ש, אפילו ווען ער פלעגט אויף זיין שפעטער, נאר מען האט עס ניט באמערקט¹⁰⁰. אין די נעכט וואס ער פלעגט ניט לייענען קיין קרשע"ה – כנ"ל – איז אמאל פלעגט ער ריידן אין דעם ענין פון קר"ש און אמאל אין דעם פירוש המלות פון קר"שי¹⁰¹".

זמן עלות השחר¹⁰²: 3:44.

יום ששי, א' דחג השבועות, ו' סיון

(יום שבו ניתנה תורה)

הכנה לתפלה:

מה ששואל, אם להתפלל בהשכמה כשניעור כל הלילה, או לישון מעט מקודם כדי שיוכל להכון לקראת אלקיו – תלוי בזה עד כמה יכול להתחזק שלא תחטפנו שינה, הוראה לא שמעתי בזה, אבל, לפי דעתי כיון שיש כוונה בתפלה שהעדרה פוסל התפלה, הרי בכלל, טוב לאחוז בדרך השני, ובפרט חסידים ואנ"ש ששמעו או למדו בענין התפלה¹⁰³.

מה שכותב שיש ב' סברות במי שהי' ניעור כל הלילה אם להתפלל ואח"כ לילך לנוח או לישן קודם איזה שעות ואח"כ להתפלל, הנה אי אפשר ליתן כללים בזה כי זהו תלוי בצלילת הדעת של כל אחד ואחד, שיש ותפלתו תהי' מיושבת יותר אם יישן בינתיים, ויש שאדרבה שאם יישן רק איזה שעות ולא כדי צרכו הרי תתבלבל תפלתו אח"כ, וכיון שמלתא אלבושייהו יקירא הנה שמעתי פעם מכ"ק מו"ח אדמו"ר אשר לפעמים כ"ק אביו אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בבקר אחרי ליל א שבועות ישן איזה משך זמן ואח"כ התפלל. אם הי' זה מנהגו תמיד או רק לפעמים, לא שמעתי¹⁰⁴.

100) וראה גם סה"ש תרצ"ו ע' 1 ע"ד פסק הלכה מאדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ע"פ כתבי האריז"ל (ראה נהר שלום (לרש"ש) לג, ג. דברי שלום (לנכדו) מנהגי בית א-ל ס"י. שם סט, ג ואילך (ובמהדו"ח – ע' 233 ואילך)) לומר פ' ראשונה מכוון בחצות. ובשיחת ליל שמח"ת תשי"ד, שכן מובא בספרים לומר כל הג' פרשיות ולפחות פ' ראשונה. ולהעיר, שכאן נראה שמחלק שבלילות הנ"ל שצ"ל ניעור א"צ לקרוא קשעהמ"ט כלל. וכ"ה בחמ"י חלק שבועות פ"ב (בדיני תפלת ערבית). אבל ראה בא"ח ש"א פ' פקודי סי"ד. שם פ' ברכה ס"ג (וראה שם פ' וראו ס"ב). כה"ח תרס"ד סק"ד.

101) ספר השיחות תש"ב ע' 100.

102) 72 דקות לחשבון 16.1 מעלות.

103) אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ג ע' תלד.

104) שם ח"ט ע' רלט.

זמן קריאת שמע:

כפשוט, שיש לזיהר בבוקר בקריאת שמע בזמנה. ואם חלילה לא יקרא קריאת שמע בזמנה הרי ממש **יצא שכרו בהפסדו**, ועל כגון דא נאמר: החכם עיניו בראשו.

התחלת זמן קריאת שמע של שחרית מן התורה הוא משעלה עמוד השחר. וחכמים עשו הרחקה וגדר ותקנו שלא יקרא לכתחלה עד שעה שדרכן של רוב בני אדם לקום ממטתם דהיינו שיאיר היום כל כך עד שיראה את חבירו ברחוק ד' אמות ויכירונו והוא שרגיל עמו קצת. ונמשך זמנה עד סוף ג' שעות זמניות מנץ החמה. ומי שהוא אנוס יכול לקרותה מיד שעלה עמוד השחר. ואם קראה מיד שעלה עמוד השחר אע"פ שלא היה אנוס יצא שבדיעבד העמידוהו על דברי תורה בכל ענין.

התחלת זמן קריאת שמע של שחרית: 4:28 ("משיכיר". ומי שהוא אנוס יכול לקרוא מעלות השחר משעה 3:44). סוף זמן קריאת שמע: 9:08.

נחלקו הפוסקים אם מותר ללכת לישון אחרי עלות השחר, כשאין לו מי שיקיצנו לקריאת שמע ותפלה. ואם כי להלכה נראה עיקר כדעת האומרים שאין איסור בדבר, פשוט שהיודע בעצמו שיש חשש שימשך בשינה ויעבור זמן ק"ש ותפלה, לא ילך לישון בלי **לסדר מישהו שיקיצנו**.

וכדאי ונכון, לקרוא קריאת שמע מיד בעלות השחר **על-תנאי** שאם יעבור סוף זמן קריאת שמע יצא ידי חובתו בקריאה זו, לפחות. וכדלעיל.

ברכות השחר:

לענין ברכות "על נטילת ידיים ו"אלקי נשמה" כשניעור כל הלילה (ולא ישן שיעור שיתין נשמי) – הוראה בחשאי לאומרם. [ובאם אפשרי, כדאי לאומרן לאחר השינה¹⁰⁵]. ברכות השחר מברך אפילו לא נתחייב בהן כגון שניעור כל הלילה לא פשט בגדיו ולא לבש אחרים. אלא שאם ניעור כל הלילה ולא נתחייב בהן אינו מברך אלא אחר שיעלה עמוד השחר¹⁰⁶. וכן ברכות התורה, אם ניעור כל הלילה מברך כשיאור היום כמו כל ברכות השחר. ברכת ציצית אינו מברך עד לאחר זמן "משיכיר" (4:28).

ברכת התורה: צריך לזיהר בה מאד ואסור לדבר ולהוציא דברי תורה מפיו עד שיברך¹⁰⁷. ואם ניעור כל הלילה מברך לכשיאור

105 כ"נ מסברא. ושו"מ כע"ז במקו"ח סמ"ז סק"א לענין ברכה"ת. וראה שו"ת מחזה אליהו פאלק ח"א ס"א ואילך. ועיי"ש לענין הישן לפני נה"ח.

106 בפ"י "ולא נתחייב בהן" – ראה מה שכתבנו בארוכה בשו"ת באתרא דרב סי' א'תתקנז. וש"נ.

107 בנוגע להמשיך ללמוד לאחר שיעלה עה"ש ללא ברכה"ת – אף שיש מקילים (ראה תוספת חיים על חיי"א כלל ט סקכ"ו) (כשהולך לישון. וראה שו"ת עמק

התשובה ח"ג ס"ו עד"ז מד"ע). שו"ת מהרש"ג ח"א סס"ב (שלו"ת שצריך לברך גם בניעור, אין איסור ללמוד לפני ברכה"ת. ובפרט לפני נה"ח. ועדיף לברך ברכה"ת אחר שישיין ואחר נה"ח). שו"ת לב אברהם ח"א ס"ו (לענין אמירת ק"ש). ועוד) – מצינו בכ"מ שכתבו להדיא לאיסור (ראה כף אחת (להחיד"א) פכ"ב (לענין ליל שבועות), שאחר עה"ש יזהר שלא יאמר שום פסוק עד שיברך ברכה"ת. והובא גם בשנות חיים (להגרא"ח ע"ה נאה) ס"א במקו"ח סקכ"ח. וכ"כ בבא"ח וישלח ש"א ס"ג. וראה שו"ת משיב דבר ח"א סמ"ז. שבה"ל ח"י סע"ז סק"ב). וכ"ה גם בלוח כולל חב"ד (ליל הושע"ר). ולהעיר גם מר"ד ליל ב' דחגה"ש תשכ"ז ע"ד ההנהגה בליובאוויטש).

ומה שכתבו בכ"מ מסברא, בכללות בגדר דחובת ברכה"ת, שאין איסור ללמוד ללא ברכה"ת כ"א חובת ברכה – להעיר מל' אדה"ז בסידורו (נעתק כאן בפנים. וראה אצלנו במקורות ועיונים להל' יומית אות תרב, ובמה שהובא שם משיחת אחש"פ תשל"א). כן ילה"ע שלפענ"ד מוכרח כן גם מהמענה להרב העכט (נדפס בתשורה העכט כסלו תשס"א. ליקוט מענות תשמ"ו ע' 144). ואכ"מ. ובלא"ה, סברא זו כשלעצמה אינה מועילה, דסו"ס יש כאן חובת ברכה ואין לעשות מצוה ללא ברכה, וכדין ערום לא יתרום. [אלא שמקום לומר שכיון שבפועל מברך אח"כ לית לן בה. אבל להעיר מפמ"ג או"ח ס"ח במ"ז סק"ט. או"י בדעתם, דלית לן משום ערום לא יתרום בברכה"ת, שהוא בגדר ברכת השבח לדעתם (ראה שו"ת מהרש"ג שם. ועוד). אבל בלקו"ש חיד"ע ע' 148 הערה 6* (וראה גם בהמשך השיחה) שבברכה"ת יש גדר ברכת המצוות (נוסף לברכה על גוף נתינת התורה, מעין ברכת הנהיין. וראה גם אצלנו במקורות ועיונים להל' יומית אות שעז). וי"ל דחמיר טפי משאר ברכת המצוות, שהברכה שייכת לגוף המצוה, והברכה נכללת בגוף מצות ת"ת, והיינו שהברכה היא דין וגדר בלימוד התורה ולא משום דין ברכה קאתינן עלה, ומעכבת המצוה. וראה שו"ת דבר אברהם ח"א סט"ז סקכ"ז. ובארוכה אצלנו במקורות ועיונים להל' יומית אות תרב הנ"ל. ואכ"מ]. ועוד ילה"ע, והוא העיקר כאן, מל' החינוך מ' תל: כל שקרא בתורה בשחרית קודם שיברך הברכות המתקנות בתורה ביטל מצוה דאורייתא. ומ' להדיא דלא מהני מה שיברך אח"כ, והוא מעוות לא יוכל לתקון.

איברא, שיש המצדדים לקולא מכמה טעמים אחרים, שבספק אם עלה השחר יכול להקל, והרי כמה דעות בזמן עלוה"ש (אבל ראה בא"ח שם). ויש שהפליגו בדבר שעד נה"ח בספק קאי. ובאו"א, שכיון שנסתפקו הפוסקים אם חייב ברכה"ת בניעור כל הלילה, יכול לסמוך בענין זה על המקילים. [אלא שכ"ז רק להסברא שאין איסור עצמי בלימוד ללא ברכה"ת. אבל י"ל לאידך, שהאיסור הוא רק מחמת חיוב הברכה וכשא"י לברך (מחמת ספק בזמן עלוה"ש, או בגוף החיוב) ליכא איסורא. וראה שיחת אחש"פ תשל"א. ועדיין הדברים תלויים ועומדים בהשקו"ט אי קייל"ן סב"ל בברכה"ת, שלכמה דעות ה"ז מה"ת, ונפק"מ בספק אם בירך ברכה"ת אם חייב לברך (והארכנו בזה במק"א. ואכ"מ). ועוד איכא בגווה, דאיכא להנדז בסברא הנ"ל, דליכא איסורא כשא"י לברך, די"ל דל"מ סברא הנ"ל למ"ד דברכה"ת דאורייתא, וכדמוכח מבע"ק שמברך לאחריו כיון שהוא דאורייתא, וא"ש ד' החינוך הנ"ל. ולהעיר ממאירי ברכות כ, ב ד"ה יש בטעם שלא חייבו לבע"ק להרהר בברכה"ת לפני ק"ש].

אמנם, ילה"ע בדעת כמה מהמקילים, דס"ל מעיקר הדין שבניעור כל הלילה פטור מברכה, ורק בכדי לצאת ידי ספק כתבו שיש לשמוע מאחר ולהתכוון לצאת. ואמטו להכי, כשאין מי שיוציאנו, כל כי האי לא החמירו עליו ולבטל מדברי תורה, ושפיר יכול להמשיך בלימודו. אמנם, לדין שקייל"ן לעיקר שמברך, ועד שמלכתחילה נוהגים בשופי לברך בעצמו, וה"ט שמעיקרא לא היה דעתו לפטור רק ליום ולילה (או מצד ברי' חדשה, וכדלקמן), צ"ע להתיר להמשיך ללמוד בריוח.

ועוי"ל שגם לדין שנתחייב בברכה"ת, חיוב הברכה מצד בריה חדשה (ראה גם שיחת יט"כ וש"פ וישב תשט"ז) הוא על הגברא (כמו כל ברכת השחר) – ל' אדה"ז

בברכת התורה, בכל יום, ובפרט ביום מתן תורתנו, נכון הדבר להתבונן בלשונו הזהב של אדמו"ר הזקן בשולחנו¹⁰⁹: יראה כל אדם, שתהיה כלי חמדתו של הקב"ה, שהיה משתעשע בה בכל יום, חשובה בעיניו לברך עליה בשמחה יותר מעל כל הנאות שבעולם, שזה מורה שעוסק בה לשמה. ויזכה לשלשלת הנמשך לעוסק בה לשמה, שהוא: לא ימושו מפיד ומפי זרעך וגו', שתעשה שאלתו ובקשתו שמבקש בברכתה: ונהיה אנחנו וצאצאינו".

צריכים ליזהר שלא לברך על הטלית קטן שהיה לבוש בו בלילה. וטוב שיברך על טלית אחר ויפטור גם את זה שלן בו.

שחרית:

המתפללים שחרית בהשכמה, יתעטפו בטלית אחרי השעה 4:28 ("משיכיר"), ויתחילו תפילת העמידה בנץ החמה – 5:29 (לערך).

זכירת מעמד הר סיני מ"ע של תורה¹¹⁰, וטוב לזכרו אצל קריאת שמע, שכשיאמר ובנו בחרת יזכור מתן תורה וקרבתנו להר סיני¹¹¹.

שחרית לשלוש רגלים. הלל שלם.

בסידורו. וכ"ה גם בשו"ע שלו סמ"ז ס"ז: "כמו שאר ברכות השחר שנוהגין לברך אף על פי שלא נתחייב בהן". וראה מה שביארנו בזה בעניותי במקורות להל' יומית הנ"ל), אבל עדיין יכול ללמוד על סמך ברכתו מיום שלפנ"ז. עוד יש לצרף באומר תהילים מדין תחנונים (ראה א"א מבוטשאטש סמ"ו ס"ט – בנדו"ד), או באמירת מנין המצות, ללא טעמי ההלכות. ולחד מ"ד א"צ לברך לתלמוד ולמדרש (ברכות יא, ב. ועיי"ש ברי"ף. וראה גם במקורות ועיונים הנ"ל).

ויש המביאים רא' מהנהגה בעת ההתוועדויות שנמשכו עד אור הבוקר, או מאמרי חגה"ש לפנות בוקר, וקשה לה"ר מכל כיו"ב, ובפרט – באופן של ידיעת השלילה, ובהעדר ידיעת כל פרטי הדברים על בורין, ואין למדין הלכה מפי מעשה. ולהעיר, שגם את"ל כמקילים, צ"ע הסברא להקל ולא לברך, שע"כ לא מצאנו אלא באנוס וא"י לברך, אבל כאן הרי ברכה לפניו, ואמרינן לי' זיל וברוך, ולא להשתמט מקיום מ"ע דאורייתא (לכמה דעות). וגם למקילים, היינו רק כשהוא באמצע לימודו שיש כאן גם דורא דביטול תורה, ולא באופן שהרבה בטלים לפניו, מאחר דמפסיק ומבטל בלא"ה, וכגון שטבל כבר במקוה וכדומה. ועוד ועיקר, שהרי אפשר בהרהור, וליכא משום ביטול תורה.

ומה שעדיין יל"ע, האם כדאי להמתין ולברך ברכה"ת רק אחרי שניעור משינתו לצאת דעת הסוברים שבישן שינת קבע מחוייב בברכה"ת, וכן שאינו מברך רק כשישן לפני"ז. ולאידך, נכון שיקרא ק"ש קודם שינתו, וראוי לחוש שלא לקרוא ק"ש ללא ברכה"ת לפני' (וכש"כ אם נאמר שק"ש אינו בגדר תחנונים וחייב בברכה"ת לכו"ע). (108) סידור אדה"ז. והמשך לשונו: "כמו כל ברכות השחר". וצ"ע ששינה בלשונו שבנוגע לברכה"ש כ' "אחר שיעלה עמוד השחר".

(109) סמ"ז ס"א.

(110) והוא כנגד חגה"ש (כ"ה בכתבי האריז"ל (שעה"כ ענין כוונת יוצר. ועוד), שד' הזכירות כנגד פסח שבועות וסוכות ור"ה. וראה שו"ת מנח"א ח"ב סע"ח סק"ב).

(111) ובשעה"כ שם: זכרון מעמד ה"ס וקבלת התורה. ועד"ז הוא בשל"ה בחלק דרך חיים פ' יתרו: לזכור בכל יום ויום במעמד הר סיני ובמ"ת. וראה גם מג"א ס' סק"ב. וכבר נתחבטו רבים בביאור ב' הפרטים: מתן תורה ומעמד הר סיני. ולהעיר מלקו"ש חלד"ע ע' 190. שם ע' 192. ואכ"מ. ולהעיר גם מנוסח דינו בהגש"פ: אילו **קרבתנו** לפני הר סיני ולא נתן וכו'.

מצוה מדברי סופרים מתקנת הנביאים בכל שלש רגלים לגמור **ההלל** ביום ולברך עליו אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרוא את ההלל. אין להפסיק באמצע הלל (שלם) כי אם על דרך שמפסיקים בברכות קריאת שמע.

מצוה מן המובחר **לקרותו עם הציבור** מיד אחר תפלת שחרית כדי שיענה עמהם הודו ואנא אחר הש"ץ. אם בא לבית הכנסת אחר שהתפללו הציבור שחרית ועומדים לקרות ההלל והוא לא התפלל שחרית, ראה באגרות קודש כ"ק אד"ש¹¹². וזלה"ק: "אודות אמירת הלל לפני התפלה – הוראה בפירוש לא שמעתי בזה, אבל מסופר בפי חסידים, שאף שרבותינו נשיאינו בתפלת שבת היו מאריכים בתפלה אפילו כמה שעות לאחרי גמר הצבור את תפלתם, הנה ביום טוב היו מסתדרים באופן לגמור תפלת השחר עם הצבור ולאמר הלל עמהם".

כל היום כשר לקריאת ההלל שאם לא קרא מיד אחר תפלת שחרית יכול לקרות כל היום עד צאת הכוכבים.

אחרי הלל, קדיש שלם, שיר של יום, קדיש יתום¹¹³.
קריאת התורה:

ויהי בנסוע. י"ג מדות ו"רבוננו של עולם". בריך שמי'.

מוציאין שני ספרי תורה. וקוראים בספר תורה ראשון – 5 קרואים בפרשת יתרו ("בחודש השלישי לצאת וגו'" עד סוף הסדרה) שהוא ענינו של יום שבו ניתנה התורה. והמפטיר קורא בספר תורה שני בפרשת פינחס וביום הביכורים וגו'.

אקדמות:

בשו"ע אדמו"ר הזקן מובא שבמקום שאין מנהג יותר טוב לשורר אקדמות קודם שיתחיל הכהן לברך לפני קריאת התורה. וכן נהגו לומר זה הפיוט בכמה מנינים שמתפללים בהם נוסח אדמו"ר¹¹⁴, וגם ביקטרינוסלב¹¹⁵. אבל בלוח היום יום ובספר המנהגים: "אין אומרים אקדמות"¹¹⁶.

112 ח"ז ע' סז.

113 בשו"ע אדמו"ר הזקן מוזכר מנהג (שהובא בספרים שלפניו) לחלק עשבי בשמים לציבור בבית הכנסת בשבועות. ומזהיר שלא לחלק מברוך שאמר עד לאחר שמונה-עשרה. ככל הידוע, בפועל לא נהגו כן.

114 ראה שעה"כ פ"מ סקי"ז (נזכר בר"ד בעת הסעודות ליל א' דחגה"ש תשכ"ט). ולהעיר מר"ד ש"פ נשא תשמ"ט – ההדגשה באקדמות שנדפס בסידור תורה אור ע"י אאזמו"ר. וראה ר"ד ליל א' דחגה"ש תשכ"ו.

115 וראה גם ר"ד בעת הסעודות יום א' דחגה"ש תשי"ג (שיתכן שכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע רצה שיאמרו אקדמות). אבל ראה ר"ד הנ"ל מתשכ"ו.

116 וראה אג"ק ח"ח ע' תכז.

טעם מנהגנו שלא לומר אקדמות – נתבאר בשיחת יום ב' דחגה"ש תשי"ז. ולהעיר מר"ד הנ"ל מתשי"ג שכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע אמר שאינו יודע הטעם. וראה ר"ד בעת הסעודות שש"פ תשל"ל.

דיון אודות מנהג כ"ק אד"ש בזה – נמצא בר"ד בעת הסעודה דליל ב' דחגה"ש

עשרת הדברות:

בשעת קריאת עשרת הדברות עומדים ופניהם אל הספר תורה.

נוהגין לקרות בציבור בטעם העליון (לעשות מכל דיבור פסוק אחד) לפי שבו ביום ניתנו עשרת הדברות לכך קורין אותו כמו שניתנו כל דיבור בפסוק אחד. ויש נוהגין לקרות בציבור בטעם העליון לעולם אף בשבת פרשת יתרו ובשבת פרשת ואתחנן, רק היחיד הקורא לעצמו קורא בטעם התחתון.

בשלשלת היחס שבהקדמת לוח היום יום: "תש"מ . . . מעורר שילדי/ילדות ישראל, אפילו "טף" ממש, יבואו לביהכ"ס בחה"ש לשמוע "עשרת הדברות".

ב"הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א לחג השבועות¹¹⁷: "כמדובר כמה פעמים – ע"פ מרז"ל "אמר הקב"ה לישראל בני היו קורין את הפרשה הזאת בכל שנה ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה" – כשם שאמירת עשרת הדברות בפעם הראשונה היתה בנוכחות כל עם ישראל, אנשים נשים וטף, גם הקטני קטנים – כדאי להשתדל אשר בעת קריאת הפרשה הזאת בזמן מ"ת בכל שנה ושנה, כל בני ישראל, גם הקטני קטנים(ות) יהיו בבית הכנסת¹¹⁸ (לכל הפחות¹¹⁹) בעת קריאת עשרת הדברות. ולהעיר אשר מ"ת הוא ע"י אשר "בנינו עורבים אותנו". [ובכמה שיחות: מבן חודש ומעלה. ואפילו לפני זה, **אם הבריאות מרשה**]¹²⁰].

"איך האב זיך דערמאנט דעם יו"ט שבועות פון יאר תרמ"ה. ערב שבועות פון יענעם יאר האט צו אונז געזאגט דער מלמד פון חדר: עס שטייט אין דער תורה ויוצא משה את העם לקראת האלקים, משה רבנו ע"ה האט ארויסגעפירט די אידן צו מ"ת. קינדערלעך – זאגט צו אונז דער מלמד –

קומט איך וועל אייך פירן צו מ"ת . . . אז מארגן דעם ערשטן טאג שבועות אין דער פרי זאל מען אויפשטעהן מיט א שעה פריער ווי שטענדיק און קומען אין ביהמ"ד צו קבלת התורה.¹²¹"

תשכ"ז.

(117) לקוטי שיחות חכ"ח ע' 315.

(118) בלקו"ש חכ"ג ע' 250 (משיחת ער"ח סיון ה'תש"מ, שבו ניתנה ההוראה לראשונה – ראה שלשלת היחס בתחילת לוח היום יום): אין די בתי כנסיות (א מקום קדוש), בשעת קריאת התורה (בציבור ובברכה לפני' ולאחרי'). וכן שם ע' 251: ווען מ'לייענט די עשה"ד ובחגה"ש, און אין א מקום קדוש, ובציבור במעמד כמה עשירות מישראל, ובהקדמת ברכה לפני' ולאחרי'.

(119) בלקו"ש חל"ז ע' 124: הערן די עשרת הדברות און די פסוקים בתור הקדמה לזה (עכ"פ).

(120) ראה לקו"ש חכ"ג ע' 251. ובסה"ש תנש"א ח"ב ע' 547: גם הקטנים ביותר ועד לתינוקות שבעריסה. ובשיחת כ"ז אייר תשד"מ (ועוד): כולל ילדים הכי קטנים שזה עתה נולדו. וראה לקו"ש חכ"ח ע' 238 הע' 61: גם הקטנים וקטני קטנים כו' – להעיר שבקריעת ים סוף . . . "אפילו עוברין שבמעיי אמן אמרו שירה".

(121) סה"ש תש"ה ע' 100, עיי"ש בהמשך. והובא בלקו"ש חכ"ג שם הע' 55

הפטרה:

מפטיר בנביא במרכבה דיחזקאל על שם שנגלה הקב"ה בסיני ברבוא רבבות אלפי שנאן. "ולהעיר מז"ח יתרו¹²² דראיית יחזקאל היתה בחג השבועות ביום מ"ת¹²³". ונוהגין לסיים בפסוק ותשאני רוח אף שאינו כתוב כלל אצל המרכבה¹²⁴.

בלקוטי שיחות¹²⁵ נתבאר "מדוע קבעו הפטרה במעשה מרכבה שלא ניתן להבין לרוב בג"א, כי אף שפרטי עניני המרכבה שנתפרטו בהפטרה אינם בהבנה והשגה כנ"ל, הרי בכחו של כאו"א להבין ולעמוד על תוכנה הכללי של הפטרה, שכל פרטי המרכבה שראה יחזקאל הם "דמות", שעל ידם ידע יחזקאל והכיר ב"דמות העליונות"¹²⁶.

ונוהגין במקצת מקומות שגדול וחכם קורא זאת הפטרה. יש נוהגין לאמרה מעומד ולא המפטיר בלבד אלא אף כל מי שקורא אותה בלחש עם המפטיר קורא מעומד מפני כבודה¹²⁷.

מוסף:

מוסף לשלוש רגלים. אומרים פסוקי מוסף המיוחדים לחג השבועות ("וביום הבכורים"). בנוסח התפילה: בגלל השעיר הנוסף בחג השבועות, הבא ביחד עם שתי הלחם – מנהגנו על-פי נוסח אדה"ז¹²⁸ לומר בתפלת מוסף של חג-השבועות "ושני שעירים לכפר"¹²⁹.

דיני הטועה בתפילת מוסף, ראה בהערה¹³⁰.

(לעניינינו).

122) לז, סע"ד ואילך.

123) לקוטי שיחות חלק לג שיחה א לחגה"ש (ע' 18) הערה 17.

124) ונתבאר באריכות בלקו"ש שם השייכות דפסוק זה להפטרה.

125) שם.

126) ע"ש באורך.

127) וראה בר"ד בעת הסעודה דיום א' וב' דחגה"ש תשכ"ח.

128) ודלא כדעת זקנים מבעה"ת פינחס כח, כח.

129) ראה שער הכולל פ"מ ס"ק טו, ובהגהות כ"ק אד"ש לשם. וראה בהנסמן

בהמועדים בהלכה ח"ב. ע' פב. ונת' בארוכה בכינוס תורה דאסרו חגה"ש תשע"ד.

130) שכח ולא אמר פסוקי מוסף, ונזכר בטרם שאמר שם השם בחתימת "מקדש ישראל והזמנים", יחזור ויאמר כתיקונו. נזכר לאחר שחתם בשם השם, לא יחזור.

החליף פסוקי ימי החג בפסוקי חג אחר, ונזכר בטרם שאמר שם השם בחתימת "מקדש ישראל והזמנים", יחזור ויאמר כתיקונו.

נזכר לאחר שחתם בשם השם, נחלקו בזה הפוסקים, ודעת האחרונים שאינו יוצא נזכרה בפשטות (ובסתמא) בשיחת ש"פ נצו"י תשמ"ז (בלתי מוגה).

ושם, שאף שבלא הזכיר פסוקי קרבנות בכלל יצא – במזכיר קרבן אחר קלקל וגרע טפי. וע"ד הדין שבהתחיל לומר פסוקים צריך לומר כולם. וכש"כ בשינה וקילקל.

ועד"ז כתבו כמה אחרונים (דלקמן). וראה אצלנו בקובץ "באתרא דרב" (מהדו"ב)

גליון ג הע' 26 בכיו"ב. וש"נ. [וי"ל דוגמא: אמירת "מוסף" ולא "מוספי" ביום א' דר"ה שחוזר – ראה הגהות רעק"א סתקצ"א סק"ג. מט"א ס"ה. שע"ת שם בשם 'הלק"ט. אבל במשנ"ב בשעה"צ סק"ו שחוזר רק בלא סיים הברכה. ובדה"ח סי'

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | לט

ברכת כהנים. כשאומרים תיבת יברכך – המתברך ראשו באמצע.
ה' – מיסב ראשו לימינו, שהיא שמאל המברך. וישמרך – באמצע.
יאר – לשמאלו שהיא ימין המברך וכו'. שלום – ראשו באמצע.

קנא ס"ב, שאינו חוזר כיון שאומר "מלבד עולת החדש" ואומר ג"כ "ושני שעירים".
ועד"ז, במוסף שבת ר"ח והזכיר של שבת ולא של ר"ח (או בנדוד"ד – ביו"ט שחל
בשבת – של שבת ולא של יו"ט), דלא סגי במש"א ונעשה לפניך קרבנות וכו', שכיון
שפירט פסוקי שבת ולא ר"ח גרע – ראה שו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' קס. וראה
מה שכתבנו בענין זה בלוח יומי לחנוכה תשע"ו (יום שבת ר"ח). אבל ראה בשו"ת
אג"מ או"ח ח"ד סכ"א סק"ג מש"כ לחלק. ושם, אפי' הזכיר של שבת בהברכה. אבל,
נ' פשוט שאם אמר "ואת מוספי יום השבת" ולא אמר פסוקי שבת, דיצא. וכ"מ
מסתימת האחרונים].

אמנם, דעת רוב הפוסקים שלא יחזור (וכמה מהם כתבו להדיא דל"ג ממי שלא
הזכיר פסוקי מוספין כלל) – ראה בכור"י סתרנ"ט סק"א. חיי"א כלל כח סט"ז.
משנ"ב סי' קח סק"לח. סתפ"ח סקי"ג. ועוד. וכ"פ בשו"ת חבלים בניעימים ח"ב
המאסף לחאו"ח סקי"ג. מנח"י ח"ח סמ"ט. שבה"ל ח"ד סס"ג. ח"י או"ח סי"ז שאלה
ט (עיי"ש החילוק מקריה"ת שבקרא קרבנות אחרים לא יצא. ועצ"ב. וראה בשו"ת
שו"מ שתיתאה סכ"ב דאזיל בתר איפכא).

אבל ראה עולת שמואל סי' קג. שו"מ רביעאה ח"ב סי' קח (לחזור כיון שהזכיר
מאורע שלא בזמנו. וס"ל דמ"ד דל"ה הפסק הוא רק בתפלת תשלומין. וילה"ע,
שלו"ה"פ גם בתפלה עיקרית שייך לומר הכי, ולמעשה מתפלל נדבה. אמנם, ביו"ט
ל"ש להתפלל נדבה). פת"ש לסי' תרסג (שבסוכות שקרבנות מעכבים זא"ז חוזר.
וראה הנסמן שם. ובשו"ת שבה"ל ח"ד שם העיר מפסק הרמב"ם (תו"מ פ"ח ה"ב)
שמוספין אין מעכבין זא"ז. וכבר הקשו (ראה מנ"ח מ' שכ) שד' הרמב"ם הם נגד
פשטות הגמ' (מנחות מד, ב) לחלק בין סוכות לשאר המועדים. ובשו"ת מנח"י העיר
לנכון מחיי"א כלל כח בנשמ"א סק"א שבמצאו עוד באמצע היום חייבים להקריב,
וא"כ ה"נ בתפלה, עיי"ש מש"כ). הנסמן בארחות חיים סתרס"ג סק"א. דע"ת שם
(נוטה שיחזור גם בגרע ממספר הקרבנות). משמרת שלום קוידניוב בהדרת שלום
הוספה לסמ"ג. שו"ת עמק התשובה ח"א ס"ב. ח"ו סי' רל. תשוה"נ ח"א סשפ"ח.
בצה"ח ח"ב סס"ח. רבבות אפרים ח"ו סשד"מ. שו"ת להורות נתן ח"ח סכ"ז (רק
כשהוסיף במספר הקרבנות).

וקצת רא' (ראה עד"ז בשו"ת רבבות אפרים שם) ממה שבספרד ל"א פסוקי
מוספין דילמא אתי למיטעי, ועדיפא להו לבטל לכתחילה מנהג קריאת הפסוקים,
אף שיוצא רק בדיעבד (וי"א שגם בדיעבד ל"י), ולכאו' צ"ל הטעם שבטעה גם
בדיעבד לא יצא. אבל בשו"ע אדה"ז סי' תקצא ס"ה הוסיף: ותתבלבל תפלתם. ומ'
שבזה שיש חשש טעות לחוד לא סגי לבטל קריאת הפסוקים.

ובטעה בספיקא דיומא, לכו"ע יצא כשהזכיר יומו, דאנן בקיאין בקביעא דירחא.
ולכאורה מקום לומר, שכשהחליף פסוקי יו"ט אחד בחבירו, והזכיר שם חג אחר
להדיא בפסוקי הקרבנות ("פסח לה", "וביום הבכורים" בסוכות, וכדומה), דלא יצא,
כמו בהזכיר יו"ט אחר בתפלתו. (ולהעיר משו"ע אדה"ז סתפ"ז ס"ב). ואין לומר
שכיון שהזכיר במקומו, לא איכפת לן, ועכ"פ ה"ז כמזכיר מאורע שלא בזמנו –
שה"ז שקר גמור, דלדידן בזה לכו"ע חוזר (ואכ"מ). אבל, עפ"ז לכאו' נראה שגם
באינו מזכיר שם חג אחר, כ"א יום אחר מימי החג, או תאריך אחר בחודש, ה"ז
שקר. ומדוע לחלק בכ"ז. ויתירה מזו, מסתבר שגם הזכרת קרבנות אחרים ה"ז שקר,
שאומר "ואת מוספי יום חג פלוני נעשה ונקריב וכו' כאמור", ומסיים בענין אחר.
והדרינן לסברא קמייתא. ראה בעיקרי הד"ט או"ח סי"א. ובשו"ת מנח"י שם בסו"ד
ר"ל דל"ה שקר כיון שהיא טעות דמוכח. וצ"ב. וראה גם בשו"ת משנ"ה ח"ז סע"ג
באו"א. ועד"ז בשו"ת שרה"מ ח"ג סוסי' לא. ועצ"ע בכ"ז].

טעה והתחיל ברכות אמצעיות של חול או של שבת, צריך לפסוק באמצע הברכה
שנזכר בה ולהתחיל אמצעית של תפלת מוסף של יום טוב.

אמירת רבש"ע – בשעה שהכהנים מנגנים דוקא, אבל כשאומרים התיבות צריך לשמוע. כשמנגנים ל"וישם" אומרים רבש"ע... הצדיק. כשמנגנים לתיבת "לך" ואם... אלישע. ל"שלום" וכשם... לטובה. כשאומרים "שלום" – אומרים "ותשמרני ותחנני ותרצני". אדיר במרום אומרים אחר ענית אמן כשעדיין הטלית על פניו.

שש זכירות.

מזל טוב:

"בא חסידים הראשונים פלעגט מען שבועות זאגן מז"ט. פריער פלעגט מען זאגן מז"ט אין מיטן קריאת התורה, נאר אין ספרים שטייט אז דאס איז א הפסק, שפעטער פלעגט מען זאגן מז"ט נאך קרה"ת, נאכדעם איז געווען דער מנהג צו זאגן מז"ט נאכן דאוונען. איך געדענק זקנים אין ליובאוויטש וועלכע פלעגן חגה"ש זאגן מז"ט.¹³¹

הלכתא למשיחא: אין מביאין בכורים קודם לחג השבועות¹³². בחג עצמו, נחלקו הראשונים באם מותר להביא בכורים¹³³.

קרבנות החג: נוסף לקרבנות הפרטיים שעל כל אחד להביא – עולת ראיה¹³⁴ (אלא שבפועל לא דייקו להקריבם ביום טוב), שלמי חגיגה, ושלמי שמחה – מביאים קרבנות ציבור לחג, (ומפורטים בנוסח התפילה, "ונשלמה פרים שפתינו"), קרבן מוסף הכולל 11 בהמות: שני פרים, איל אחד, ושבעה כבשים – לעולה, ושעיר עזים לחטאת, כמפורט בפרשת פנחס.

נוסף לכך, מקריבים קרבן מנחה חדשה בחג, והיינו שתי ככרות לחם חמץ מן החטה החדשה ("שתי הלחם"), ומקריבים עם הלחם 13 בהמות: שבעה כבשים תמימים, פר בן בקר אחד, ואילים שנים – לעולה, שעיר עזים לחטאת ושני כבשים לשלמים, כמפורט בפרשת אמור.

בסך הכל, מקריבים 24 בהמות (13 לקרבן שתי הלחם ו-11 לקרבן מוסף), כמנין כ"ד ספרים (13 ספרי תורה ונביאים, ו-11 ספרי כתובים) וכ"ד תכשיטי כלה (13 סוגים של זהב וכסף ו-11 מיני בגדים¹³⁵).

תענית חלום:

אסור להתענות תענית חלום בחג השבועות לפי שהוא יום שניתנה

131) סה"ש קיץ ת"ש ע' 121. נתבאר בשיחת חגה"ש תשי"ג.

132) בכורים פ"א מ"ג.

133) ראה תוד"ה מלאכת בכורות כו, א. שטמ"ק ומהרי"ט אלגאזי שם. יד דוד וחק נתן שם. מנ"ח מצוה יח סק"ג. צפע"נ נדרים פ"א ה"י. שו"ת אג"מ או"ח ח"א עניני קדשים סי' א.

134) מן הבהמה – חגיגה ז, א ובפירש"י שם. אבל ראה רמב"ם ריש הל' חגיגה. וראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' שז.

135) מה שאין מזכירים בקריאת התורה ובמוספי היום פרשת שתי הלחם, נתבאר בארוכה בכינוס תורה אסרו חגה"ש תשע"ד.

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | מא

בו התורה וצריך לאכול ולשמוח בו להראות שנוח ומקובל לישראל יום שניתנה בו התורה לפיכך אינו דומה לשאר יו"ט ושבתות שמותר להתענות בהם תענית חלום¹³⁶.

קידוש היום:

אתקיננו סעודתא (ליו"ט), אלה מועדי, בורא פרי הגפן.

לא בירך שהחיינו בליל הראשון ונזכר למחר אומר בשעה שנזכר, ואומרו אפילו בשוק [=שלא על הכוס].

סעודת היום

"סעודת חג השבועות הגם דאס איז דאך א סעודת יו"ט, דאך איז זי בעיקרה א סעודת מצוה . . די סעודה פון חג השבועות איז א סעודה פון קבלת התורה והמצוות. והדברים קל וחומר אז מען איז מכניס איין אידיש קינד תחת כנפי השכינה דורך בריתו של אאע"ה אדער דורך הכנסה לחדר, איז די סעודה א סעודת מצוה – מכל שכן אז ששים רבוא יוצאי צבא לבד זקנים נשים וטף האט השי"ת אריין געפירט אין חדר אויף זאגן קמץ אלף אָ, ווי עס שטייט הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך, השי"ת האט אריין גענומען די אלע אידן אנשים ונשים אין תורה חדר נגילה ונשמחה בך, כ"ב אותיות התורה, וואס דער ערשטער אות האט השי"ת געזאגט קמץ א' פון דעם ווארט אנכי, דערום איז די סעודת חג השבועות א סעודת מצוה בעיקרה, נוסף אויף דעם וואס זי איז אויך א סעודת יום טוב."¹³⁷

שתי סעודות:

נוהגין בכל המקומות לאכול מאכלי חלב¹³⁸ ביום א' של שבועות¹³⁹ ומנהג אבותינו תורה היא כי הרבה טעמים נאמרו עליו, ולפי שמצוה לאכול בשר בכל יו"ט לפיכך צריכין להזהר שלא יבואו לידי איסור בשר בחלב ויעשו ככתוב בורה דעה [וכדלהלן].

מנהגנו לאכול מיני מזונות חלביים, ואחר-כך ליטול ידים לסעודה

136) נתבאר בארוכה בלקוטי שיחות חלק כג שיחה ב' לחגה"ש (ע' 27).

137) סה"ש תש"ג ע' 44-143. וראה גם שיחת א' דחגה"ש תש"ה. ונתבאר בכ"מ. 138) בכמה קהילות ישראל נהגו לאכול "קרעפכין" (עיסה ממולאת בצורת משולש) בחג השבועות. ונזכר גם "בשמועסן" סיון, תש"ו. ועיי"ש בטעם המנהג משום "אוריין תליתאי וכו'". וכ"ה בכ"מ. ולהעיר מהביאור בדא"ח, והובא בס' המנהגים ע' 58 בהערה, בטעם אכילתו בעיו"כ, ע"ד שתי הלחם ע"ג שני כבשים בחגה"ש. (אלא, שכלל הידוע, בקהילות שנהגו בכך בחגה"ש, העיסה ממולאת בגבינה, ולא בבשר כבעיו"כ).

139) וראה גם שיחת ט' סיון תנש"א (יחידות כללית – מסרט הקלטה): בחג השבועות און דוקא אין דעם ערשטן טאג וואס דעמאלט לייענט מען די עשרת הדברות עסט מען דוקא מאכלי חלב. ובהמשך השיחה: אין דעם ערשטן טאג פון חג זמן מ"ת האט מען שוין געגעסען מכל עניני מאכלים, סיי חלב און סיי בשר, און דערנאך האט מען דאך אויך געגעסען מתוך שמחה וטוב לבב.

בשרית¹⁴⁰. אדה"ז כותב כנ"ל שיש "הרבה טעמים" לאכול מאכלי חלב. והרמ"א מביא הטעם משום קרבן "שתי הלחם" שהוקרב בחג השבועות בבית המקדש. והיינו שאוכלים ב' סעודות חלבית ובשרית, ומכיון שאסור לאכול בשר וחלב מלחם אחד – נמצא שאוכל ב' לחמים. וגם למנהגנו שאוכלים רק מיני מזונות חלביים, ולא לחם ממש – הרי גם הם נקראים "לחם (שאינו גמור)".

כפשוט, שהסעודה החלבית (שהיא מנהג) אינה מחליפה את הסעודה הבשרית שהיא מצוה [מדרבנן¹⁴¹], משום עונג יום-טוב ושמחת יום-טוב¹⁴².

בין החלב לבשר:

אסור לאכול חלב ובשר בסעודה אחת, גם כשממתין כשיעור הנדרש ביניהם, ולכן צריך לברך ברכה אחרונה על הסעודה החלבית¹⁴³, לפרוס מפה חדשה ורק אז אפשר להתחיל הסעודה הבשרית.

מנהגנו לחכות שעה אחרי חלב (בפשטות, חישוב השעה הוא: מסוף אכילת החלב בפועל עד התחלת אכילת הבשר, ולא מאחרי ברכת המזון עד נטילת ידיים השניה¹⁴⁴). כפשוט, שצריך לחנך קטנים לחכות בין חלב ובשר, כל א' לפי ענינו.

כוס של קידוש, אפילו אם הוא נקי ומשתמש בו בסעודה החלבית, אסור אח"כ להשתמש בו בסעודה הבשרית משום שיכול להיות ששיורי חלב נדבק בו אלא אם כן מדיחו יפה¹⁴⁵.

כשאחד מבני המשפחה מאחר לסעודה, יש להיזהר שאין לאכול

140 ע"פ שו"ע אדה"ז תצ"ד סט"ז.

ולהעיר ממעדני יו"ט עהרא"ש ברכות פ"ז סכ"ג (סק"ז) דעיקר שמחה בבשר הוא עם הפת.

ויל' שמתאים לדעת אדה"ז בשו"ע סי' קפח ס"י שחיוב פת ביו"ט משום שמחה. והוסיף על דברי הרא"ש והביא קרא ד"ושמחת בחגך". וראה אג"ק ח"ה ע' רנו. הגש"פ עם לקו"ט ד"ה מצה. וכבר העירו מדיוק לשונו דאדה"ז שם של"כ "אין שמחה אלא בלחם" כ"א "בלא אכילת לחם", ויל"פ כדברי המעיו"ט שהקביעות שאוכל הלחם בתוך הסעודה גורמת לשמחה שמצד הבשר. וראה גם לשונו בקו"א סי' קסח סק"ד. אבל ראה קובץ העו"ב חגה"ס תשס"ח שפי' באו"א. ו להעיר שעיקר כבוד היום הוא כשהוא בתוך הסעודה דוקא – ראה רשב"ם פסחים קה, ב ד"ה קידוש וד"ה וליעביד. חי' חת"ס שם. נמוקי או"ח סתע"ה. אלא שבשר ענינו עונג, ולא כבוד. אבל כ"ה גם בין משום עונג יו"ט, שיהא באמצע סעודתו דוקא.

141 וראה שיחת ש"פ האזינו תשל"ח. ר"ח שבט תשמ"א. ש"פ קדושים תשמ"א. ליל ד' דחגה"ס תשמ"ז.

142 עיין שו"ע אדה"ז סי' תקכ"ט ס"ד וס"ז. וראה שו"ע אדה"ז סתצ"ד שם. בנוגע לבשר בהמה דוקא (ששקו"ט מזה באחרונים. ואכ"מ) – ראה שיחת ש"פ בשלח תשכ"ו. ש"פ בחוקותי תשל"ל. ליל הושע"ר תשמ"ה. ר"ד בעת הסעודות ליל ב' דר"ה תשכ"ט.

143 של"ה מס' שבועות. וראה פמ"ג יו"ד ספ"ט במ"ז סק"ג. וראה אג"ק ח"כ ע' רפט. שיחת חגה"ש ה'תשמ"ג.

144 וצע"ק במשמעות השל"ה שם.

145 ראה שו"ע יו"ד סי' פח.

חלבי ובשרי על שולחן או מפה אחת. ויש להניח מפה מיוחדת או לעשות היכר.

גבינה קשה:

בנוגע למנהג לחכות שש שעות אחרי גבינה קשה, הנה בגבינה יש כמה סוגים: יש גבינה עם מראה 'פלאסטי', הנקראת גבינה אמריקאית, שתהליך הגיבון שלה נעשה באמצעות "כימיקלים", ועל זה לכולי-עלמא מחכים רק שעה אחת. אבל יש גבינות שייצורן אורך ששה חדשים ועליהן צריך לחכות שש שעות, מכיון שה"טעם" מושך¹⁴⁶. ולדוגמא: גבינת פרמסן. (ולהעיר שיש אומרים שלכל חודש של תעשייה – ממתנים עוד שעה). אמנם, יש היום שיטות לייצר את אותה גבינה – שבעבר היו מעבדים אותה במשך ששה חדשים – בזמן קצר¹⁴⁷, ונקראת בכללות "גבינה צהובה", ויש בזה כמה דיעות.

ועוד להעיר שבגבינה שנתרככה, יש מחלוקת, והיד יהודה¹⁴⁸ אומר שבכגון דא אינו צריך לחכות שש שעות, כי הטעם אינו מושך; לכן, כאשר מדובר בגבינה מסוג האמור, שיש לגביה חילוקי דעות אם צריכים לחכות שש שעות – אזי אם התרככה – יש מקום להקל.

דוחקא דסכינא:

דבר חריף (כמו צנון, בצל, שום, לימון וכדומה. ובכמה אופנים – יש להחמיר גם בדברים החריפים קצת כמלפפונים חמוצים) שנחתך בסכין בשרי, או שנתרסק בבלנדר בשרי [ויש מחמירים גם כשנחתך על קרש-חיתוך בשרי], אף-על-פי שהסכין נקי ומקונח היטב, **ואפילו אינו בן יומו** (היינו – שכבר עברו 24 שעות מעת שהשתמשו בו לבשר חם) **אסור לאוכלו** עם חלב. וכן להיפך, דבר חריף שנחתך בסכין חלבי, אסור לאוכלו עם בשר.

ולא זו בלבד, אלא שלכמה דעות¹⁴⁹, אם נחתך בסכין חלבי, אסור לאוכלו גם תוך שש שעות מאכילת בשר. [אבל, במקרה הפוך, כשנחתך בסכין בשרי, מותר לאוכלם אחרי חלב. וכן מותר לאכול חלב אחרי אכילת דבר חריף שנחתך בסכין בשרי¹⁵⁰].

כמובן, שעבור מצבים כאלה, כדאי לייחד **סכין פרווה** לחיתוך דברים החריפים.

146) ובכללות – מצינו בפוסקים כמה הגדרות: נתיישנה ששה חדשים; מתולעת; הועמדה בקיבה ונעשית חריפה וחזקה; גבינות שיש בהן הרבה שמנונית והטעם נמשך הרבה זמן.

147) ויש מפקפקים בהגדרה זו וטוענים שזהו היפך המציאות. ומ"מ יש שכתבו טעמים אחרים עד"ז להחמיר. ואכ"מ.

148) יו"ד סי' פט. וראה גם עצי העולה הלכות בב"ח כלל ג סקט"ז ובחוקי חיים סקט"ו. ועוד.

149) פמ"ג בא"א סתצ"ד סק"ו. ועוד.

150) רעק"א ובית מאיר לש"ך ספ"ט סקי"ט. יד יהודא בפיה"א סק"ה. וראה דע"ת או"ח שם. משמרת שלום סוסי' פט. ואכ"מ. ונת' בארוכה במ"מ וציונים להלכה יומית אות שסה.

ברכת עוגת גבינה:

אפילו בשכבה דקה של המזונות, באם מטרת הקמח להטעים, ברכתו מזונות.

ברכת על המחיה:

בנוגע לאופן חשבון ה"כזית", ישנן שתי דעות, אם אפשר לצרף לשיעור הכזית את כל המרכיבים או שאין מצרפים את שאר המרכיבים רק אם הקמח הוא כזית מהפרס, והיינו שהיחס של הדגן לשאר המרכיבים הוא אחד משה¹⁵¹. לכן, לכתחילה צריך להיזהר

(151) ומועתק בכאן ממענה לשואל כענין בד"ז:

הקשה קושיא קשה כברזל, במה דמצינו בכמה דוכתי למדוד כזית בכא"פ בחלק ששית מהתערובת, שאין החשבון עולה יפה, שאם כזית הוא כחצי ביצה – עכצ"ל שפרס הוא ד' ביצים או יותר, וכמ"ש אדה"ז בשו"ע סי' תפו. ובזכרוני שרבות נתחבטתי בשעתו בד"ז, וק' עתיקא מחדתא. חיפשתי באמתחתי לראות אם כתבתי בנושא והעליתי חרס ביד.

ויש לחדד הקושיא, שבלא"ה אין להחמיר כ"כ לחשב בשיעור ששית, שהרי חצי ביצה לרוה"פ הוא בלא קליפתה, משא"כ שיעור פרס – י"א שהוא ללא קליפה (ואכ"מ). ובפרט אם נאמר שהקליפה מחזקת רבע (ואכ"מ. וראה בחי' צ"צ סוף יומא). ועוד ש"א שכזית הוא פחות מחצי ביצה (מג"א רס"י תפו. אבל אדה"ז לא הביאו. ואדרבה, כתב להדיא בשי' זו ששיעור פרס יותר מד' ביצים, כדלקמן, ודלא כמג"א. וראה בחי' צ"צ). וגם נפק"מ אם הוא שוחקות או בינוניות, שכזית לכמה דעות הוא חצי ביצה בינונית, משא"כ פרס – ראה שו"ע אדה"ז סי' תריב ס"ד.

[כן להעיר מהשקו"ט אם הכזית הוא חלק מהפרס או בנוסף לזה, מלגיו או מלבר (והראשון עיקר). וכן יל"ע שלכאו' שיעור פרס הוא בחטים, משא"כ כזית הוא בלחם עצמו שמתנפח יותר. וראה בחי' וכללות הרו"ה (ועוד להעיר מהפלוגתא, ונמצא מזה גם בתורת מנחם לסברה"נ, אי אכילת פרס שוה בכל המאכלים או לא). אבל בפוסקים לא חילקו בדבר. ולהעיר מל' הגמרא יומא פג, ב: וחצי חצי' לטמא טומאת אוכלין. ומשמע דכחא אינהו. והעירו מזה בפוסקים (נוסף למש"כ בתוס' יומא פ, ב) למילי אחריתי – הנזכרים לעיל].

ואיך שיהי', בודאי הוא פחות מחלק ששית.

וקושיא זו היא בשרש הענין והשיטה דכזית הוא כחצי ביצה, ולא רק ממש"כ אדה"ז, דאף שההוכחה לשיעור חצי ביצה היא משיעור בית הבליעה – שאינו מחזיק יותר מכביצה ואינו מחזיק יותר מב' זיתים – ולא מחמת שיעור פרס קאתינן עלה, הרי במקורו בתוס' (עירובין פ, ב ד"ה אגב) מוכרח ששיעור פרס לפ"ז יותר מג' ביצים. ותו, שלדעת התוס' שכזית חצי ביצה – שיעור ב' סעודות (פרס הוא שיעור סעודה אחת) הוא יותר אפילו משמונה ביצים, וכדמוכח מלשון אדה"ז. (ודלא כתוספת יוה"כ יומא שם שהוא ח' ביצים לתוס', דהדק"ל דכזית הוא חצי ביצה, ואיך יתכן ש"ח גרוגרות הגדולים יותר מכזית הם ח' ביצים).

[ובפוסקים מצינו שכתבו החשבון – כט' (משנ"ב שס"ח בשעה"צ סקי"א), כיו"ד (פר"ח), או כ"ב (ביהגר"א) ביצים. ומצאתי בתורה"ש עירובין פג, א – שנקט כדעת התוס' – ששיעור ב"ס לר"מ ור"י יותר מט' ביצים. ותוך כדי עיוני בשיעור"ת, מצאתי לו שם ע' ריט – וכן ע' ריג – שהביא למי שכתבו שדעת אדמו"ר בסברה"נ פ"ב לענין שיעור קב"ס מתאים עם דעת התוס' ששיעור ב"ס כ"ב ביצים, עיי"ש].

ופשוט וברור, שלפי החשבונות, שזית פחות מגרוגרות (שבת צא, א. וראה בתוס' עירובין שם. יומא עט, ב ד"ה לומר. חולין קג, ב ד"ה חלקו), ושיעור עירוב הוא י"ח גרוגרות, הרי באם נאמר ששיעור פרס הוא ג' ביצים (או ג' פחות שליש, וכל' אדה"ז: כג' ביצים), ד' ביצים, או ה' ושליש ביצה – למר כדאית לי' ולמר כדאית לי' – בהכרח שכזית פחות משליש. ושיעור חצי ביצה – מתאים רק אם הוא יותר מט' ביצים. (ועצ"ע שבפוסקים – ולא רק אצל אדה"ז – לא מצינו למעשה שיעור גדול יותר מד')

לאכול כזית בכדי אכילת פרס והיינו ששישית מהעוגה יהיה

ביצים לכדא"פ. וכבר העיר בזה בחי' הצ"צ סוף יומא שבשו"ע לא קייל"ן כן. ומש"כ ליישב בב"ח סי' תט - מהני רק לענין עירוב דהוא מד"ס. וראה גם שבח פסח מוציא מצה סק"ח. וראה לקמן מזה).

וי"ל קושייתו גם לאידך גיסא, שאם שיעור פרס ג' ביצים כרמב"ם, בהכרח לומר שכזית פחות משליש ביצה, וכמ"ש כל הפוסקים בדעתו.

איברא, שהחשבון בשיעור ששית נמצא בכו"כ מקורות. ועיקרם - בפמ"ג הן בסי' רח במ"ז סקי"ב, והן בפתיחה להל' בב"ח. וכ"כ גם בשו"ת גוו"ר או"ח כלל א סכ"ד, במנחת יעקב בסולת למנחה כלל פה סוסק"ג. עץ הדעת טוב שבת יד, א בהגה. וכן בברכת הבית שערי ברכה שיי"ב ס"י, זבחי צדק, פקודת אלעזר סתמ"ב סק"א. ילקוט מעם לועז יתרו כ, ז הכלל הג'. שו"ת עמודי אש לבית יוסף סט"ז. ועוד ועוד, כי רבו מלספור. וראה גם שו"ת בית שערים או"ח ששל"ח. ולהעיר גם משיעור"ת ע' רט במוסגר.

וביין המשמח להגאון מפאלאצק סי' קלד חידש שזהו הטעם שיין נפגם בששה חלקים. וראיתי כו"כ שכתבו כן מד"ע. (ויתירה מזו, מזכרונני, בא"א מבוטשאטש (באו"ח סר"ב סי"א) לענין ברכה"נ במי שלקות. אבל לא נחית לחושבנא שם. ודבריו צ"ע).

ויתר על כן, בשו"ת בית אפרים סי"ג שבכזית של חצי ביצה (כצ"ל בכונותו) בפרס של ד' ביצים - לרש"י ודאי מברך, ואף שלרמב"ם הפרס הוא ג' ביצים, מ"מ יכול לברך משום ס"ס, ספק הלכה כרש"י, ואת"ל כרמב"ם - ספק שמא הלכה כר"ת, שכיון שטכ"ע ולוקה לדבריו בכזית בששים, הרי בא' מששים נהפך כולו לדגן. וצ"ע דאישתמיט ל' שלרמב"ם הרי כזית הוא חלק תשיעית או פחות יותר (עשירית או פחות. וראה צ"צ שם ובחי' לטהרות פ"ג מ"ב שהוא פחות הרבה משליש ביצה). ובהלכה ברורה יוסף סר"ח סק"ל רצה לדון משום ס"ס, ספק שמא פרס הוא ד' ביצים, ואת"ל ג' ביצים - שמא כזית פחות משליש ביצה. (ולהעיר מפס"ד להצ"צ יו"ד סמ"א סק"ד). ולבסוף לא ניחא ל' בהכי. ולא נחית לכל השקו"ט דלעיל שהדברים מצ"ע תלויים זב"ז. וכן לא הביא ד' שו"ת בי"א הנ"ל. וכפה"נ תקפה עליו משנתו בענין זה. [וראה עוד בנוגע לס"ס בפרט, בברכת יוסף ידיד ח"ב אות ז ס"ד - קא, א ד"ה ועכ"פ ואילך].

ודוחק לומר שמכולם נתעלמה הלכה זו, כדי שיבוא הוא ויטול שכרו. וראה גם בהלכות ליל הסדר אשכנזי סתפ"ו ס"א סק"ח בסופו. וצ"ע שכתב דבריו על אתר, ולא שם לב להסתירה שבדבר - מינ' ובי'.

(אבל בחי"א כלל מב ס"ב ובמשנ"ב סקמ"ג: שיעור שמינית. וצ"ע בתחילת דבריו, שכ' בפשטות שכזית חצי ביצה, כאילו הוא לכו"ע. ועד"ז הוא בתפא"י חולין ספ"ז ביכין. וכן לשונו דהמשנ"ב "אחד משמינית עכ"פ" - מ' קצת שיש מקום להחמיר טפי. ויל"ד. ועד"ז הוא בסידור יעב"ץ. וראה גם יבין דעת יו"ד סצ"ח בפיה"ק סק"א ד"ה ודע. דברי יוסף ראזענבערג יו"ד סצ"ג ס"א (סתרכ"ה). וכ"כ עוד. אמנם, בחי"א שם כ' שמינית או תשיעית. ושו"ר בבית ברוך שר"ל שהוא טה"ד וצ"ל ששית. וצ"ב). ומצאתי בארץ חמדה סכ"ז סי"ד בבי' סקי"א, שאכן העיר בכללות הענין, וכ' לנכון שלא יתכן שהוא ששית. וראה גם בית יוסף דירנפלד ברכות לח, א תוד"ה האי דובשא בא"ד אע"ג. ואולי יש להעמיס כן גם בל' תשו' מהרי"ן שנד' בשו"ת הצ"צ (שעה"מ, ובמהדו"ח - או"ח סי' קי בשוה"ג).

ולמעשה, בסברה"נ פ"ח ה"ב כ' להלכה שפרס הוא ג' ביצים. (וראה גם שו"ע אדה"ז בסש"ח עה"ג שהעיקר כסברא הראשונה. ומ' קצת שהוא לא רק לענין עירוב. אבל בשו"ת הצ"צ או"ח סמ"ב שהעיקר ד' ביצים ושכן ראוי לתפוס. ולהעיר גם שבשו"ע אדה"ז סי' קסח ס"ח לענין קב"ס נקט שיעור ג' ביצים וכן בלוח פ"ח ה"א. ובסדר פ"ב ה"ג - כד' ביצים, אף שבשיעור פרס כ' ג' ביצים. ולכאו' הו"ל להחמיר לענין קב"ס ג"כ בג' ביצים. וראה שיעו"ת ע' ריג ואילך שנתעורר בהקושיא במה ששיעור קב"ס בסברה"נ הוא בד' ביצים. ושם ע' ריז, שג' ביצים היא סעודה פחותה, ול"ח לענין קב"ס. ועו"ש, שו' ביצים היינו סעודה בינונית). וכיון שבהמשך

לזה בסברה"ג דן אדה"ז בדין כבכא"פ, עכצ"ל שגם בזה הכוונה לפרס של ג' ביצים. ולדבריו, צ"ל שכזית דכאן הוא פחות משליש ביצה, אף שלא נתפרש להדיא. וכמה מן הדוחק הוא. ומה גם שעפ"ז הוא לקולא, דסגי בתשיעית או פחות מזה, והרי משום ספק ברכות הו"ל להחמיר שצ"ל שמינית עכ"פ.

ועיי"ע בשיעור"ת ע' רז בנוגע לברכה אחרונה על תערובת דגן ושאר מינים, שצ"ל כזית דחצי ביצה בכל ג' ביצים, וכן יש לאוכלו במשך זמן אכילת ג' ביצים (שלדעתו ה"ז 4 מינוט). ולא נתעורר מכ"ז.

עוד אחת אעירה, שנפק"מ טובא למעשה בכ"ז גם – והוא העיקר בד"כ – לענין שיעור כזית במשך זמן (ולא רק בתערובת כבנדו"ד) דאכ"פ. ואכן רגיל הנני לעורר בדרשת שה"ג, שאא"פ לתפוס החבל בב' ראשים, להחמיר בשיעור כזית בשיעור היותר גדול, ולהקטין משך זמן דאכ"פ, שצ"ל כדרך אכילה, ושבשיעור הכי גדול, בודאי גם הפרס גדול יותר, כפשוט. אמנם, להנתי' כאן יוצא שבהכרח ששיעור כזית דחצי ביצה מתאים רק עם שיעור פרס גדול מד' ביצים.

אולם, בכגון דא מצאנו להדיא, שבסתפ"ו לענין ברכה אחרונה הורה אדה"ז להדיא להחמיר בשיעור כחצי ביצה. ועכ"ז, וביחד עם זה, ובהאי ענינא ממש, כ' בסברה"ג כנ"ל ששיעור פרס הוא ג' ביצים. ויתר על כן, ועוד והוא העיקר, שבסתע"ה ס"ח כ' אדה"ז להלכה לענין כזית מצה, ששיעורו בכא"פ דהיינו ג' ביצים, ולאידך בסתפ"ו הורה שבמצה שהיא מה"ת יש להחמיר כסברא הראשונה, דהיינו כחצי ביצה. ומוכח שכולם מתאימות ויחדיו יהיו תמים. וראה עד"ז בחיי"א כלל ג ס"ב לענין ברכה אחרונה, ששיעור כזית כחצי ביצה, ומיד בסעיף הבא (סי"ג), ששיעור כדא"פ ג' ביצים. וראה גם קצוה"ש סנ"ט סק"א וסק"ד.

[וסתירה עד"ז בנוגע לאכילת מצה, נמצאת גם בדברי הרמ"א (את"ל שהציונים בשו"ע הם לרמ"א. ואכ"מ), שבסתע"ה ס"ו מציין בנוגע לשיעור פרס (כן מוכרח בכוננתו. וכן פי' במשנ"ב שם סקמ"ג) לסתרי"ב (ולפ"ז צ"ל: ס"ד. ולא ס"ג, כבקצת דפוסים). ושם הובאו ב' הדעות בשיעור פרס. ומשמע, שר"ל בנוגע למעשה – להחמיר בש"ת, או עכ"פ ששקולין הן ויבואו כא', ומיד בסעיף שלאח"ז מציין בנוגע לשיעור כזית לסתפ"ו, דהיינו כחצי ביצה (שרק זה נתפרש בשו"ע שם).

וראיתי גם למי שהארכו בדעת המחבר שזיכה שטרא לבי תרי – כזית חצי ביצה ופרס ג' ביצים (ראה גם סת"ט ס"ז) – והני מילי סתראי נינהו. ובמג"א סתפ"ו ובסש"ח סק"ב ג' שהרגיש בזה. וראה גם פר"ח סתפ"ו. עו"ש שש"ח ס"ג. ביהגר"א סתפ"ו. ויש שכתבו שכ' כן רק לחומרא. אבל אין הדבר מוחלט – ראה המובא בברכת יוסף שם].

והעירני ח"א, ידידי הרה"ג הר"מ שליט"א אבישיד, שיתכן לומר, שיש להחמיר בש"ת בשיעור מצה כחצי ביצה לכזית (כבסתפ"ו), וכן יש להחמיר בזמן אכילת פרס ג' ביצים (כבסתע"ה). אלא שההקפדה היא שיאכל רק כשליש ביצה בשיעור ג' ביצים (ע"פ סתע"ה), וחצי ביצה (שבסתפ"ו) – תוך ד' ביצים, דהיינו השליש תוך ג' והשאר ישלים עד ד'. ואכן מצאתי בשיעור"ת ע' רו שמורה להקל לענין ברכה אחרונה באכל כזית הקטן בשיעור 4 דקות והוסיף לאכול בשיעור הגדול עד גמר 6 דקות. אבל לא פי' בטעמו של דבר כנ"ל, כ"א מחמת צירוף כו"כ שיטות. והוא פלאי. ובכלל, כפי שציין לנכון ידידי הנ"ל, שדוחק לפרש כך בכוננת אדה"ז, ובפרט שלא העיר כלום על כך. ולא בא הכתוב לסתום אלא לפרש, ובתראי בפרט דרכם לפרש. עוד העיר שאפ"ל, וג"ז דחוק, שבהיות וחייב לאכול כשיעור חצי ביצה (בדאורייתא) וכן חייב לאכול כזית (כשליש ביצה) בזמן אכילת ג' ביצים, קשה לחלק ולהורות לאכול שיעור שלישי תוך כדי אכילת ג' ביצים ושיעור חצי ביצה בשיעור אכילת ד' ביצים, ומחמת הבלבול יבואו לטעות ולהקל לאכול בזמן ד' ביצים ויתכן ולא יספיקו שלישי בג' ביצים. [והביא דוגמא מרמ"א יו"ד סי' קה ס"ט, שמחת העדר הבקאות נהגו שלא לחלק אף שלפעמים יוצא מזה קולא, וכש"כ בנדו"ד להחמיר]. ולחומר הנושא י"ל – ובפרט שלמעשה לא נמצא בשום מקום לשער פרס יותר מד' ביצים, אפי' בנוגע ליו"כ – שבסתפ"ו קאי בהמשך לבי' שיל' הרמב"ם. ומבאר

עפ"ז דעת התוס' בשיעור עירוב. אבל זהו רק א' הביאורים – ביאור שכתבו בתוס' – לתווך שיעור כזית בחצי ביצה עם שיעור עירוב. ולמעשה יתכן לפרש באו"א. וראה עוד לקמן מזה.

ואכן, ראה גם מש"כ ליישב בתו"י יומא שם, הובא בחי' הצ"צ. וראה ערך השולחן סתפ"ו עד"ז. וראה משה"ק ע"ז בברכת יוסף שם צת, ב ד"ה ולא הבנתי. ובאו"א, ראה בשו"ת נוב"י סל"ח שכ' שהוא יותר מח' ביצים בפת לחוד, אבל שיעור פרס הוא בלפתן ולכן הוא ד' ביצים. ובחי' וכללות הרז"ה לא ניחא לי' בתי' זה. ועיי"ש שכ' באו"א.

ועדיין אינו מיושב, ובעיקר – בדעת הרמב"ם דס"ל שפרס רק ג' ביצים, שאאפ"ל שכזית חצי ביצה, דהא ס"ל להדיא (שבת פ"ח ה"ה. וראה עירובין פ"א ה"ט) שגורגרת אחד משליש בביצה, וכש"כ כזית שקטן מגורגרות.

ועכצ"ל מחמת הדוחק, דלדידהו כזית בינוני גדול מגורגרות, וכמ"ש המג"א, וראה גם במג"א שס"ח שם ובמחה"ש ועוד שם. וראה שו"ת יד אליהו סכ"ו ובהשמטות לשם. וממילא – שיעור חצי ביצה הוא גם לרמב"ם. וראה גם ברכת יוסף שם צו, סע"א ואילך. והרי ברמב"ם – אף שפי' שיעור גורגרות שהוא א' משלש בביצה – לא נתפרש להדיא שיעור כזית, ומכללא איתמר ולא בפ"י. [ולהעיר שבחינוך שנגרר בכלל אחרי דעת הרמב"ם כ' (במ' שיג) שב' כזיתים הם כביצה (אלא ש"ג: ג' ביצים)]. ועיי"ש עוד בברכת יוסף כמה ישובים בספרי האחרונים לתווך דעת הרמב"ם עם שיעור חצי ביצה, וליישב פסקי השו"ע הנראים כסותרים זא"ז. וראה גם עולת יצחק ציוני ח"ב ספ"ב.

אלא שכ"ז אינו עולה יפה בדברי אדה"ז שכתב להדיא בדעת הרמב"ם שזית קטן מגורגרת. ויתכן לפרש באו"א, וכן להוסיף תבלין להנת"ל, ובהקדם הדיוק בסגנון אדה"ז, ששינה הסדר, שתחילה הביא שיעור חצי ביצה שבתוס' ללא הסברה בדבר ("ושיעורו י"א שהוא כחצי ביצה"), ושוב שיעור שליש ביצה לדעת הרמב"ם ונימוקו עמו – הלכתא בטעמא ("וי"א שהוא פחות מעט משליש לפמשנ"ת בסש"ח שמזון ב"ס של עירוב שהוא י"ח גורגרות יש בהן כו' ביצים א"כ הגורגרת הוא שליש ביצה והזית הוא קטן מהגורגרת"), ורק אח"כ חוזר ומבאר שיטת התוס' ("ולפי סברא הראשונה הי"ח גורגרות של ב"ס של עירוב הוא יותר מי"ח חצאי ביצה"). וטעמא בעי.

ומהרצאת הדברים אתה למד, ששיטת התוס' נאמרה מצ"ע ללא קשר לשיעור פרס, ומבוסס רק על שיעור בית הבליעה, וכמ"ש בתוס' חולין. ובמ"מ שעה"ג מצויין לתוס' (כנ"ל. וי"ל שהכוונה רק לתוס' בחולין) ולמרדכי סוף פסחים. והרי גם במרדכי לא נחית כלל לשיעור פרס. והנה שיטה זו שכזית הוא כחצי ביצה נאמרה להדיא בראשונים (כנ"ל. וראה פסקי תוס' חולין שם סער"ב. וכ"ה באגודה סוף פסחים. שו"ת תה"ד סי' קלט. ח"ב סכ"ו. מהרי"ו סי' קצג. ועוד) ולכן הביאו המחבר בשו"ע בסתמא (אבל בשם י"א).

אבל השיטה שכזית הוא פחות מעט משליש ביצה לא נאמרה מפורש, ולכן לא הביאו המחבר בשו"ע, והוא דיוקו של הפר"ח בדעת הרמב"ם, בהתאם לחשבון מזון ב"ס, וכמצויין עה"ג בשו"ע אדה"ז: "רמב"ם [ע"פ מה שהכריח ב]פר"ח". ולכן לא צויין בשו"ע אדה"ז לד' המג"א, כיון שבמסקנת דברי המג"א נטה קו מלפרש דעת הרמב"ם כך. ומעתה חוזר אדה"ז ומביא ד' הפר"ח בשיעור ב"ס לדעת התוס' (וכפי שנתפרש גם בתוס' עירובין ויומא). והיינו שהמשך הבי' בשיעור ב"ס (וממילא – גם בשיעור פרס) "לפי סברא הראשונה" – ג"ז מדברי י"א בתרא. אבל לא ציין בשו"ע אדה"ז כאן לד' התוס' עצמם, כיון שבתוס' כמה ביאורים אחרים.

ומכיון שכן, מובן שאכן שיעור כזית בפחות שליש ביצה תלוי בשיעור פרס כג' ביצים, אבל לא להיפך – שאין להכריח למעשה משיעור פרס הנ"ל לשיעור כזית. וכש"כ שאין להכריח משיעור פרס דד' ביצים לשיעור כזית דחצי ביצה (שבלא"ה לבי' הנ"ל – ה"ז יותר מד' ביצים). וגם להיפך – ששיעור כזית דחצי ביצה אינו מכריח שיעור פרס יותר מג' ביצים.

מקמח¹⁵². ובעוגה שיש בה מעט מאוד מזונות, עד שאינו אוכל כזית בכדי אכילת פרס – יש לאכול גם דבר שברכתו האחרונה תהיה "על המחיה" וגם מין אוכל [פרי וכדומה, אבל לא משקים, כיון שאינו מברך עליהם ברכת שהכל וברכת בורא נפשות, כשאוכלם אחרי קידוש, שנפטרו בברכת הגפן ועל הגפן שעל היין (אא"כ לא שתה רביעית יין, כיון ששמע קידוש מאחר)] שברכתו האחרונה "בורא נפשות" בלי ספק. [ובנוסף לזה, גם משום קידוש במקום סעודה צריך כזית "מזונות" או רביעית יין חוץ מהקידוש (לכתחילה)].

בכלל, כשאוכלים מזונות מלחם שאינו גמור, יש להיזהר שלא יאכל מהעוגה יותר משיעור הנקרא כדי שביעה [=קביעות סעודה], שאז צריכים לברך ברכת המזון¹⁵³. באם אוכל כשיעור של ד' ביצים של דברי מאפה שהם מזונות [=לחם שאינו גמור] ושבע מזה, [ואף אם אינו שבע מהמאפה לבד, אלא שאוכלו עם לפתן המשביע, הרי זה כאילו שבע ממנו לבדו] ונתחייב בברכת המזון מן התורה.

כאמור: מברכים על המחיה לפני נטילת ידיים לסעודה הברשית, ואם שכח – צריכים לברך באמצע הסעודה, ובדיעבד שלא בירך – ברכת המזון פוטרת (רק) ברכת על המחיה ולא ברכת בורא נפשות¹⁵⁴.

וא"ש, שבשיעור כזית נז' רק חצי ביצה ופחות משליש ביצה, ובשיעור פרס נז' רק הדעות דג' ביצים וד' ביצים, ושיש להחמיר בש"ת ולהקל בד"ס (שו"ע אדה"ז סתרי"ב שם. ועוד). ומיושבת הקושיא, מה שצ"ע טובא, ולית נגר דיפרקוני, שלמעשה לא מצאנו בשום מקום להורות בשיעור פרס יותר מד' ביצים, ואפי' בשיעורי אכילה דיו"כ החמורים (ואולי זהו שורש החומרא להחמיר בי"א דקות או יותר. ולא נפנית לעיין בזה) – שמעולם לא נשנית הלכה זו למעשה שפרס הוא יותר מד' ביצים. (ועצ"ב קצת, שבהמשך דבריו הכריח אדה"ז מזה שבשיעור עירוב נת' שהעיקר כהאומרים שא"צ יותר מכו' ביצים לעירוב לפי שהעירוב הוא מד"ס והולכין בו להקל – שבמרור שהוא מד"ס וכן כ"ד שהוא מד"ס ששיעורו בכזית יש לסמוך על האומרים שהוא פחות מעט משליש ביצה).

ולהעיר גם שבשו"ע אדה"ז רס"י פא, בנוגע לשיעור כזית מציין לעיין בסי' תפו, ובנוגע לשיעור פרס מציין לסי' תריב (וכ"ה במג"א שם), אף שלדבריו – בסי' תפו – יוצא ששיעור פרס לדידהו גדול יותר.

ורמז לדבר, שבשו"ת הצ"צ בשעה"מ – נד' במהדו"ח יו"ד סרפ"ב – בדין כבכא"פ מחלק בשיעור פרס בין רש"י ורמב"ם, ולא נחית לחלק בשיעור כזית גופא. וראה גם דרישה או"ח סתמ"ב סק"א. מנ"ח מ' ג.

ובכללות הענין, להעיר גם שמהר"ל בסדר הגדה וכן בהל' חלה כתב שיעור חצי ביצה. ובהל' עירובי חצרות פסק למעשה (אף שהביא ב' הדעות) ששיעור ב"ס ו' ביצים, וממילא פרס – 3 ביצים. ובדוחק י"ל שכ' כן רק מחמת הלכה כדברי המיקל בעירוב (כמ"ש שם. וכ"ה בא"ר שס"ח סק"ב בדעת המחבר), את"ל שלדעתו קייל"ן באמת כשיעור חצי ביצה. וכן בלבוש בסש"ס"ח – שיעור ב"ס כשיעור ו' ביצים, ובסתפ"ו – בפשי' שיעור כזית כחצי ביצה. ובהכרח ליישב כנ"ל. ואכן במהר"ל לקוטים סנ"ה שכזית גדול מגרוגרת.

סו"ד, כל הענין צריך תלמוד אצלי ועלי לחזור ולשנות פ"ז.

(152) ונת' בארוכה במ"מ וציונים להלכה יומית אות תצג.

(153) ראה סדר ברכת הנהנין פרק ב. ונת' בארוכה בכינוס תורה בבית חיינו "770"

אסרו חגה"ש תשע"ז.

(154) עיין ברה"נ א, יז.

שמחת יום טוב:

האנשים אין יוצאים ידי חובת שמחת יו"ט אלא ב[רביעית¹⁵⁵] **יין**¹⁵⁶. אך אפשר לצאת ידי חובה בשתיית הרביעית מכוס הקידוש¹⁵⁷. כ"ק אדמו"ר (מהור"י צ) נ"ע שתה רביעית יין בכל סעודה. והקטנים נותן להם **קליות ואגוזים** משום שמחת יום טוב.

שמחת יום טוב חייבים מדאורייתא ועם כל זה ודאי אין לבסומי כו' וכמו שכתב הרמב"ם גבי שמחת יום טוב לא ימשך ביין כו'.

מצות עונג יו"ט:

צריך לקבוע כל סעודה על היין, דהיינו שישתה יין באמצע סעודתו אם ידו משגת וירבה בבשר ויין ומגדנות כפי יכולתו.

הלכתא למשיחא: בזמן שבית המקדש קיים אוכלין בשר שלמים לשמחה. ונתבאר בלקוטי שיחות¹⁵⁸ שלדעת אדה"ז, ש"עיקר המצוה" דשמחת יום טוב (אצל אנשים) היא אכילת בשר שלמים, אין זו שמחה גשמית בלבד, אלא שמחה של **מצוה**, ושיש בה **קדושה** (אכילת קדשים), עיי"ש באורך¹⁵⁹.

קצת דיני אכילת קדשים¹⁶⁰:

כבר נזכר לעיל שהכל חייבים לטהר עצמם ברגל¹⁶¹. י"א שברגל לא

155) כ"ה להדיא בתו"א מגילת אסתר צט, א. ובכ"מ. וכבר העירו ממש"כ החינוך מ' לא: דפחות מזה השיעור אינו ראוי ולא יתעורר לב האדם עליו.

156) בנוגע למיץ ענבים – ראה הלכה יומית אות תשלא ובמ"מ וציונים לשם בארוכה. ודון מינה ואוקי באתרין.

157) ראה שיחת אחש"פ תשל"א. וכ"מ בתוד"ה ידי יין – פסחים קח, ב. ועוד ענין מצד מצות עונג כדלקמן. ולהעיר משיחת יום ב' דחה"ס תשט"ז בתחילתה. וראה שיחת שמחת ביה"ש תשי"ט. ר"ד בסעודה ליל א' דחה"ש תשכ"ו. ליל א' דחה"פ תשכ"ט.

158) חל"ג ע' 62 ואילך.

159) וידועה החקירה אם המצוה רק באכילה או גם בהקרבה. ולדעת הצ"ח – הובא שם – המצוה להקריב פעם א' בחג. ועוד מצוה באכילה במשך החג. [ולכא' נ"ל לה"ר דתרווייהו איתנהו, מרמב"ם חגיגה פ"ב ה"ד, ממה שהצריך ב' הטעמים. ולע"ע ל"מ שיעירו מזה. שו"מ בס' קול בן לוי ס"ג ד"ה ואת זה (בדפו"ח – קיג, א ואילך) שעמד בזה. ויל"ע במפתחות ברמב"ם פרנקל ואינו תח"י כעת. ומ"מ י"ל שכיון שהמצוה שיהא בשר קרבן צ"ל ראוי לביאה. והרי אצ"ל זביחה בשעת שמחה. ואכ"מ כעת].

160) רשימה חלקית בלבד, ובכמה פרטים – כמה וכמה דעות, ולפעמים – שנוי במחלוקת הפוסקים מן הקצה אל הקצה. ותשבי יתרץ ספיקות, ולכשיבוא – משה ואהרן עמהם. לא הובאו בכ"מ כל הדעות. ולפעמים – (משמעות) ההכרעה בדברי רבותינו נשיאנו לכאן או לכאן.

פרטי דיני שחיטת, הקרבת והכנת השלמים, לא נזכרו כאן כ"א השייך לאכילה בחג במיוחד.

161) לענין קיום מצות עונה ביו"ט מצד חובת שלמי שמחה – ראה הגהות חשק שלמה ערכין ג, ב. העמק שאלה מקץ שאילתא ל סק"ד. שו"ת מנחת ברוך רס"י עז. ועוד. ולהעיר מנחל קדומים (לחיד"א) סו"פ מצורע בישוב קושיית ברכת הזבח (הובא במג"א סו"פ) לענין עונה בשבת לאוכלי חולין בטהרה. והה"ג הכא.

נכנסו לבתים בירושלים מחשש טומאת אהל, ולנו ברחוב. [ואולי ברגל שכולם מטהרים את עצמם אין מקום לחשש]. ואיך שיהי', בודאי צריך לזהר לא להיכנס לבית שיש חשש טומאה. באם נמצא בבית כלי שהי' באהל המת, אפי' הבנין גבוה כמה קומות, אין לשהות שם. כמו כן, יזהר שלא לנגוע בבגד מטה וכסא שאינם בדוקים מטומאה, שמא נגעה בהם נדה וכדומה. ניתן לישוב על כסא פלסטיק, או מזרון מגומי וכדומה. כן, ניתן לאכול אוכלים שלא הוכשרו לקבל טומאה. מעלה תיקנו בקדשים שסתם ידים צריכים טבילה בארבעים סאה לקדשים. אין לאכול השלמים קודם ההקטרה, שהאימורים מתירים הבשר באכילה. אבל אם נטמאו או שאבדו, אינם מעכבים את האכילה, ומותר לאכול הבשר אחר זריקה. אכילת קדשים מצוה גם לבעלים ולא רק לכהנים. ומברכים על האכילה: אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול הזבח/על אכילת שלמים. מצות אכילת קדשים בכזית, ושאר הבשר אוכל בכדי שלא יהא נותר. וי"א שיש מצוה באכילת כולו. עוד מצוה בחג, אכילת השלמים משום שמחת יו"ט, כנ"ל. ומצוה זו מתקיימת בכזית (וי"א שצ"ל לשובע - בכביצה). אשה בעלה משמחה שמקריב קרבן ונותן לה לאכול. [ויש חולקים]. קטנים פטורים מאכילת שלמי שמחה. אכילת כל הקדשים, גם קדשים קלים, צריך להיות דרך חשיבות וגדולה ("למשחה לגדולה") כדרך שהמלכים והגדולים אוכלים, וצריך להיות צלי בחרדל¹⁶². קדשים קלים, ושלמי שמחה בכלל, נאכלים בכל העיר ירושלים (וי"א: רק בקומת קרקע של ירושלים). מבחינה פרקטית, מומלץ לאכול השלמים המוגשים חמים לשולחן בכלי מתכות או בכלים חד-פעמיים [שטעם הבשר הנבלע בכלים דינו כנותר, כדלקמן. וכן מומלץ לנקות את השולחן מכלים אחרים]. צריך להשתדל שלא ישאיר ממנו אחרי סוף זמן אכילתו¹⁶³. אם גמר אכילתו, י"א שיכול להניח אחרים האוכלים, ואינו עובר בלאו דנותר, כיון שסומך עליהם. אבל אין לסמוך על קטנים, ועליו מוטל להשגיח שלא יותר. לאחר סוף זמן האכילה מטמא את הידים. מצוות לינה בירושלים בליל יו"ט [נוסף למצוות לינה במוצאי יו"ט, ויש בזה ב' אופנים - משום הרגל או משום הקרבן¹⁶⁴]. שלמים נאכלים לשני ימים לילה אחד, היינו ביום הזריקה וכל הלילה וכל יום המחרת עד שתשקע החמה (ובנדון דידן, כשהוקרב בו' סיון, עד סוף יום ז' סיון. ולכתחילה, עיקר מצותו ביום הראשון ובלילה שלאחריו). הנותר מצותו בשריפה. זמן שריפה הוא רק בבקר, ואין שורפין בלילה. כלים שהשתמשו בהם לבשר השלמים בעודם חמים צריכים מריקה ושטיפה והגעלה

162 ולדעת התוס' באם ערב לו באופן אחר - רשאי לשנות באכילתו. ובמק"א - בקובץ הללו עבדי ה' - הארכנו בדעת הרמב"ם. בדרשה לחגה"ש תשע"ה (ב-770) שקו"ט במי שלא הכין חרדל לשלמיו, אם מותר להוציא מרשות לרשות, או לכבות בגחלת של מתכת למתקו ביו"ט, כיון שאכילת חרדל אינו שוה לכל נפש.

163 לגבי הרוטב - ראה בהערות לוח יומי דפסח השתא.

164 במדרש עה"פ במגילת רות "באשר תליני אליך", משמע שמצות לינה שייכת גם בנשים, בקרבנות שלהן.

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | נא

בירושלים. וכלי חרס צריך שבירה. בכלי זכוכית, יש מחמירים לשוברו ולא לסמוך על מריקה ושטיפה. ובכלי פלסטיק ועטיפות פלסטיק, מחלוקת אם צריך מריקה ושטיפה או שבירה.

יש להימנע מלקבוע סעודה **משעה עשירית** ולמעלה (לערך 4:36 אחה"צ), בכדי שיוכל לאכול סעודת יום טוב שני לתיאבון. [ואם שכח או עבר ולא אכל סעודת יום טוב קודם שעה עשירית, יאכלנה אחר כך].

אין קוראים שנים מקרא ואחד תרגום בערב שבת, כפשוט¹⁶⁵.
במנחה:

אומרים פתח אליהו ואין אומרים הודו. קרבנות, אשרי ובא לציון, תפלה לשלש רגלים.
תהלוכה:

בספר השיחות ה'תנש"א מובא: נהוג מכו"כ שנים שביו"ט הולכים לבקר בני"י שבבתי-כנסיות ובתי מדרשות בכו"כ שכונות, כדי להוסיף בשמחת החג (ע"י ההתאחדות עם רבים מבני"י שבשאר שכונות), ובפרט ע"י אמירת דברי תורה ("פיקודי ה' ישרים משמחי לב"), נגלה דתורה ופנימיות התורה.

תזכורת: יש לזכור שבדרך חזרה מהתהלוכה אי אפשר לטלטל, כיון שבשנה זו, הוא כבר אחרי כניסת השבת.

צריך לסיים לבשל את כל התבשילים לשבת בעוד היום גדול, באופן שתהיה אפשרות לאכול מהם כבר היום, בערב שבת קודש, כי בלא זה יש איסור הכנה מיו"ט לשבת. ואם כי יש מקום להקל כשנתבשל כחצי בשולו לפני כניסת השבת¹⁶⁶ כדאי להחמיר¹⁶⁷. אדמו"ר הזקן מביא שנהגו מקדם להתפלל ערבית בערב שבת ביו"ט מאוד מוקדם כדי שיגמרו את כל התבשילים מוקדם.

העירוב מועיל רק לצרכי סעודה, כולל הדחת כלי סעודה והדלקת נרות ולכן אסור להכין את הטלית או הס"ת ביו"ט שיהי' מוכן לשבת במקום הנכון¹⁶⁸.

לזכור לעשות כל ההכנות הנדרשות לשבת קודש, כמו ה"בלעך" וכו', ולסדר הכל לפני כניסת שבת.

ידוע השקו"ט לענין טבילת טהרה לש"ק. ואכ"מ¹⁶⁹.

165) וכמפורש גם בסה"ש תנש"א ח"א ע' 427 הערה 7. אבל להעיר משיחת יום ב' דחגה"ש תשמ"ו שיש שנהגו בזה.

166) פמ"ג במ"ז סוס"י רנט. ובכ"מ. ועוד. וי"א - כשליש. והארכנו מזה במק"א.
167) הגרז"ש ז"ל דווארקין. וראה גם פמ"ג בפתחה להל' שבת בסופה. פתיחה להל' יו"ט פ"א אות יז.

168) שוע"ר סתק"ג ס"ג.

169) ולהעיר מהמשך תרס"ו ע' שפז: "כמו כן מקדושת יו"ט לקדושת שבת צריכים טבילה במקוה כמ"ש בכתבי האריז"ל".

הלכתא למשיחא: כשישראל בישוב¹⁷⁰, יום טוב שחל להיות בערב שבת¹⁷¹ תוקעין ולא מבדילין.

מצוה על כל אדם שימשמש בבגדיו ערב שבת סמוך לחשכה שלא יהיה בהם דבר שאסור לצאת בו בשבת (בפרט שביום טוב הותרה הוצאה לצורך יום טוב).

אסור לחמם נר ולדבוק בפמוט גזירה שמא ימרח (שישפשפנו להחליקו על פני שטח הפמוט). גם **אסור לחתוך שולי הנר** בכדי שיוכל לתוקעו בנקב הפמוט, משום איסור מחתך. אבל מותר לתחוב נר בתוך הפמוט לצורך הדלקת נרות יום טוב, אף שהנר נשחק מעט ואין בזה משום מחתך.

שיירי הנרות וכן הדיסקית שבנרונים¹⁷², דינם כמוקצה ואסורים בטלטול¹⁷³. ולכן, יניח מעט שמן בפמוט, ואז מותר לטלטל, ויטלטלנו עד מקום האשפה, וישליך השיריים באופן ששיירי הנר יפלו ישר לאשפה. בנרונים, שהדיסקית נדבקה לתחתית הכוסית, ולא שייד להוציאם אלא ע"י כלי – אסור לנקותם ולגררם ע"י סכין, כיון שהסכין נעשה לו כיד ארוכה. והעצה לזה, להניח מעט שמן או מים בכוסית בערב יו"ט, שהדיסקית לא תידבק, ואז יכול ביום טוב לטלטל הכוסית כנ"ל עד מקום האשפה, וינער הכוסית באופן שהדיסקית תפול ישר לאשפה.

הדלקת נרות (בשעה 8:00 – 18 דקות לפני השקיעה) מאש הדלוקה לפני החג.

170) כ"ה בשו"ע (ודאדה"ז) או"ח סרנ"ו. ול' הרמב"ם (שבת פ"ה ה"ח) מדינות ועיירות של ישראל – משמע רק כשהן תח"י ישראל. ובמער"ק שם שגם בבבל תוקעין, באם העיירות של ישראל, וכדמוכח בשבת לה, ב. אבל בס' החילוקים בין אנשי מזרח ובני א"י (סנ"ד) שבני בבל אינן תוקעין. ואולי בזמנם הפסיקו בני בבל לתקוע. ולהעיר שבתוס' סוכה ג, ב ד"ה דרבנן מ' שגם התקיעות להבטיל ממלאכה הן צורך מקדש שהתירום משום שבות במקדש, עייש"ה. ועוד להעיר שאי"ז רק בגדר הכרזה, כ"א דין תקיעות ממש, כשאר תקיעות שבמקדש, כדמוכח בתוס' ערכין י, א ד"ה אין שדנו בדיני הפסק.

– בטעם שאין תוקעין בזמנינו – ראה כה"ח סרנ"ו סק"א בשם רוח חיים שם. שו"ת רשב"ן או"ח סי' קלז. אורה ושמחה שבת פ"ה ה"ח. ח' ר' גדלי' שבת ס"א. חוט שני שבת פ"ט סק"א.

171) והתירו שבות קל כזה משום כבוד שבת. אופן התקיעה להבדיל בין יו"ט לשבת (דבעי שינוי משאר ערבי שבתות) – תוקע ומריע בנשימה אחת, ומ"מ מפסיק בינתיים (כשיטת רב אסי – חולין כו, ב ובפירש"י ד"ב בנשימה. וכ"מ בשו"ת תרוה"ד סוסי' קמב. ח' הצ"צ ר"ה פ"ד ד"ה שלש (עו, ג)). לסדר התקיעות ביו"ט שחל בערב שבת – ראה פי' קדמון ממצרים שבת פ"ה הכ"א. מרכה"מ שם. ולהעיר ממשנ"ב סרנ"ו בבה"ל ד"ה והוא.

172) אף שמותר לנקות את הפמוט, ואין בזה משום תיקון כלי, וכן המשתמשים בנרונים בתוך כוסיות זכוכית, שמותר להם לנקות את הכוסית מדיסקית המתכת של הנרונים שנדבקה לתחתית כוסית-הזכוכית בכדי להניח במקומה נר חדש.

173) בזמנינו שאינם עומדים לתשמיש אחר. וגם בזמנם, כתב אדה"ז, שאף שמעיקר הדין אינם מוקצה, נכון ליזהר שלא לטלטלם כי אם לצורך הרבה. וגם אין להתיר לטלטלם משום צורך אוכל נפש מכמה טעמים. ואכ"מ.

בהדלקת נרות: ברכת "להדליק נר של שבת ושל יום טוב" ו"שהחיינו". [טענתה בהברכה או שכחה "שהחיינו" ראה בהערה¹⁷⁴]. אם איחרו את הזמן, אין להדליק בשבת חס ושלום.

ליל שבת קודש, ליל ב' דחג השבועות

בכמה שיחות הובאו דברי החתם סופר הידועים, שיום-טוב שני דחג השבועות חמור יותר מיום-טוב שני של כל המועדים, כי בכל המועדים, יום-טוב שני הוא ענין של ספק – "ספיקא דיומא": מכיון שבמקומות הרחוקים מירושלים לא ידעו באיזה יום קבעו בית-דין ראש-חודש (שבו תלוי' הקביעות דיו"ט), לכן נהגו מספק יום-טוב שני ימים. אבל בחג השבועות לא הי' ספק מעולם, שהרי קביעותו היא: "יום החמישים לעומר", כך שאינו תלוי בקביעות ר"ח סיון אלא בקביעות ר"ח ניסן, ועד חג השבועות כבר ידעו בכל מקום באיזה יום קבעו בית-דין ר"ח ניסן. ומה שישנו יום-טוב שני בחג השבועות הוא רק "כדי שלא לחלוק במועדות", שלא לחלק בין חג השבועות לשאר המועדים. וכיון שיום-טוב שני דחג השבועות אינו משום ספק אלא משום תקנת חכמים "שלא לחלוק במועדות", יש בו כח של ודאי.

קבלת שבת: מתחילים ממזמור לדוד. בבואי בשלום: "בשמחה ובצהלה" (אין אומרים "ברנה").

ערבית: מעריב לשלש רגלים עם ההוספות של שבת. דיני הטועה, ראה בהערה¹⁷⁵. אחרי שמונה עשרה אומרים "ויכולו", ברכת מעין

174) כיון שיו"ט חל בשבת: אם שכחה להזכיר של שבת והזכירה רק יו"ט, וכן להיפך – אם נזכרה תוך כדי דיבור אומרת "להדליק נר של שבת ויו"ט". ואם שהתה יותר מזה, נחלקו הפוסקים אם עליה לחזור או שיצאה ידי חובתה. ולמעשה, אינה חוזרת. וספק ברכות להקל. ונתבאר בארוכה בכינוס תורה דחומה"פ תשע"ט. אם שכחה ברכת "שהחיינו", תכוון לצאת ידי חובה בעת הקידוש.

175) טעה והתחיל ברכות אמצעיות של חול, אם נזכר באמצע ברכה (בין שנזכר בברכה ראשונה של אמצעיות של חול שהיא אתה חונן, ובין שנזכר בשאר ברכות אמצעיות של חול) צריך לגמור כל אותה ברכה ואח"כ מתחיל ברכה אמצעית של יום טוב. טעה והתפלל כל התפלה של חול ולא הזכיר כלל ענין קדושת היום בתפלתו (יעלה ויבוא וכדומה. ובקביעות שנה זו – גם הזכרת קדושת השבת) לא יצא ידי חובתו וצריך לחזור ולהתפלל תפלה של חג, אבל אם הזכיר של חג [ובשנה זו – צריך להזכיר גם שבת] בתוך שמונה-עשרה אע"פ שלא קבע לחג [ושבת] ברכה בפני עצמה יצא ידי חובתו. ואם נזכר קודם שאמר "מודים", אחר שסיים ברכת "המחזיר שכינתו לציון" אומר יעלה ויבוא – ומזכיר קדושת שבת – קודם מודים, ויצא. אם התחיל כבר "מודים", אם נזכר לפני שאמר "יהיו לרצון" השני, חוזר ל"אתה בחרתנו". ואם אמר כבר "יהיו לרצון" השני והסיח דעתו מלומר תחנונים, חוזר לראש התפילה של יום טוב.

טעה והתפלל של שבת לא יצא ידי חובתו. ואם נזכר באמצע ברכה אמצעית, פוסק מיד ומתחיל של יום טוב. נזכר לאחר מכן – דינו כנ"ל בטעה והתפלל של חול. טעה ולא הזכיר של שבת כלל לא בתוך הברכה ולא בחתימה, אם נזכר לפני שאמר "יהיו לרצון" השני חוזר ל"אתה בחרתנו". ואם אמר כבר "יהיו לרצון" השני והסיח דעתו מלומר תחנונים, חוזר לראש התפילה. לא הזכיר של שבת כלל אבל חתם

שבע (מגן אבות כו'). קדיש תתקבל. "מזמור לדוד". חצי קדיש. ברכו. "עלינו". קדיש יתום.

מאחלים איש לרעהו: גוט שבת, גוט יום טוב¹⁷⁶.

שלום עליכם, אשת חיל, מזמור לדוד, דא היא סעודתא – בלחש. אתקיננו לשבת.

קידוש: יום הששי, בורא פרי הגפן, מקדש השבת וישראל והזמנים, שהחיינו.

מצוה מן המובחר להמתין מלאכול הפת של עירוב תבשילין עד א' מג' סעודות השבת כדי לבצוע עליו, שכל דבר שנעשה בו מצוה אחת ראוי לעשות בו מצוה אחרת. ויש נוהגין שלא לבצוע עליו עד סעודה ג' של שבת, כדי לעשות בו מצות הרבה, שמניחין זה הככר ללחם משנה בסעודה הראשונה ובסעודה שני' של שבת, ובסעודה שלישית בוצעין עליו. ופשוט שכן הוא גם בנוגע לאכילת התבשיל¹⁷⁷.

"מקדש השבת וישראל הזמנים", יצא. [בתפלת ערבית, נחלקו הפוסקים אם אפשר לצאת ע"י שמיעת מעין שבע מהש"צ. ולכתחילה נכון שלא לסמוך על כך ולהתפלל עוד הפעם. ולמעשה, גם בדיעבד ששמע וכיוון לצאת אינו יוצא ידי חובתו (כיון שאין בה הזכרה של יו"ט. וכ"כ בס' הבתים ש"ד ה"ה)].

באם הזכיר שבת ויום טוב באמצע הברכה, וחתם ביום טוב בלבד או בשבת בלבד, אם נזכר תוך כדי דיבור יאמר "מקדש השבת וישראל והזמנים". ואם נזכר לאחר כדי דיבור, נחלקו הפוסקים אם צריך לחזור לראש, כיון שכבר הזכיר שניהם באמצע הברכה. וטוב לחוש שלא לחזור לראש שלא להכניס עצמו לידי ספק ברכה לבטלה. ולכן, אין מחזירין אותה.

(הזכיר של שבת בתוך ברכה אמצעית ("אתה בחרתנו") אבל לא בכל מקום שצריך, אם נזכר לפני שאמר שם השם בחתימת הברכה ("ברוך אתה השם מקדש השבת וישראל והזמנים") יחזור למקום שטעה. אבל אם נזכר לאחרי חתימת הברכה, לא יחזור).

טעה ואחר "יעלה ויבוא" אמר "ותחזינה" (כרגיל בחול המועד ובראש חודש) ולא "והשיאנו" (כביום טוב), חוזר ל"והשיאנו". ואם נזכר אחרי שאמר "ברוך אתה ה'" מסיים "מקדש (בשנה זו – השבת ו) ישראל והזמנים" וממשיך "רצה". נזכר אחרי שחתם "המחזיר שכינתו לציון", חוזר ל"אתה בחרתנו". וכן אם מסופק אם אמר "והשיאנו" או לא, אם אינו מתפלל מתוך הסידור. (ע"פ שו"ת גו"ר או"ח כלל ד סי"ט – הובא בהגהות דעק"א סתפ"ז ס"א. ערוה"ש שם ס"ד. כה"ח שם סק"ל. וראה תשובות הפוסקים (כ"ץ) סכ"ג – באו"א. והנלענ"ד כתבנו).

אמר יעלה ויבא וטעה והמשיך כנוסח ברכת המזון ואמר "ובנה ירושלים", יחזור ויאמר "והשיאנו". אם נזכר אחר שאמר שם השם בחתימת הברכה ועדיין לא אמר "בונה ברחמיו", יסיים ויאמר "מקדש [השבת ו] ישראל והזמנים", ויצא. ואם סיים "בונה ברחמיו" חוזר ל"אתה בחרתנו". (ראה קצוה"ש סמ"ז סי"ב. לקט הקמח החדש סי' קכ סק"ב (השני). חשוקי חמד בכורות ג, א בארוכה).

(176) ולהעיר שבשולחן ערוך אדמו"ר הזקן הובא שגם האומרים "במה מדליקין" בכל שבת (ובסידור אדמו"ר הזקן לא הובא בכלל) – אין אומרים אותו ביו"ט (או בחוה"מ) שחל בשבת "כדי למהר בשמחת יו"ט".

(177) וראה בשל"ה (מס' סוכה נר מצוה): וגם יקח תבשיל חשוב המוכן לו לסעודת שבת כגון חתיכת דג חשוב או בשר או תרנגול ומה שחננו ה' המוכן לו לסעודת שבת שחרית או לסעודה ג'. ועד"ז בסידור אדה"ז: יקח הפת משבת וגם תבשיל

בברכת המזון: רצה ואח"כ יעלה ויבוא. השוכח [רצה או] יעלה ויבוא, ראה בהערה¹⁷⁸. הרחמן לשבת ויו"ט.

יום שבת קודש, ב' דחג השבועות, ז' סיון

שחרית כדאתמול עם ההוספות של שבת.

מגילת רות:

בשו"ע אדמו"ר הזקן מובא ש"נוהגין לקרות מגילת רות בשבועות שהוא זמן מתן תורה כדי ללמוד שלא ניתנה תורה אלא ע"י יסורין ועוני כמו שהיה לרות כשנתגיירה ואין מברכין כלום על קריאת מגילה זו". ונתבאר בכמה מאמרים ושיחות קודש. בפועל (כפי שכותב כ"ק אד"ש) "מעולם לא נהגו כן בחב"ד ובעוד כו"כ" [מקומות] לקרוא מגלת רות בביהכ"נ "כלל. וגם לא שה"ש וקהלת. ולא שמעתי שילמדו (או יקראו) אותן ביחידות בבית וכיו"ב ביו"ט הנ"ל דוקא".

בשיחת יום ב' דחה"ש תשי"ח נאמר: יש נוהגין לקרות מגילת רות בחג השבועות (ביום א' או ביום ב'). וטעם הדבר – בפשטות – "לפי שדוד המלך ע"ה מת בעצרת והקב"ה ממלא שנותיהם כו', ובודאי בעצרת נולד, ומגילת רות נכתב לייחס דוד¹⁷⁹". ואף שאין מנהגנו כן – הרי זה רק בנוגע לקריאת מגילת רות בגשמיות, אבל בודאי שישנו הענין עצמו כו'. וראי' לדבר – מה"תיקון" שאומרים בליל שבועות . . שמכל ספר נכללו בו רק כמה פסוקים, ואילו

חשוב עמו כגון בשר או דג. וראה גם לקוטי שיחות חט"ז ע' 187 ואילך בדעת אדה"ז [ועיי"ש בל' מהרי"ל ומנהגי מהר"א טירנא]. וראה בא"ח שנה ראשונה פ' צו ס"ב. דרכי חו"ש מנהגי יו"ט סתקי"ז.

(178) השוכח [רצה או] יעלה ויבוא ונזכר קודם שאמר "השם" בחתימת ברכת "בונה ברחמיו ירושלים" חוזר ל[רצה ו]יעלה ויבוא. אם אמר כבר השם חותם הברכה. ואחר כך אומר (כנוסח שבסידור) בא"י אמ"ה שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית וימים טובים לששון ולשמחה את יום חג השבועות הזה בא"י מקדש השבת וישראל והזמנים. [והיינו בשכח שניהם, רצה ויעלה ויבוא. אבל אם שכח רק א' מהן – אין כולל את השני בנוסח הברכה שאומר. אבל כשצריך לחזור לראש (עיין לקמן) תמיד צ"ל הן רצה והן יעו"י (ראה שו"ע אדה"ז סקפ"ח סי"ג-יד. ס' המנהגים ע' 60)].

אבל אם נזכר אחרי התחלת ברכת הטוב והמטיב, אפילו לא אמר רק תיבת "ברוך" חוזר ומברך ברכת המזון.

ולדעת רוב האחרונים – כ"ה גם בנוגע לנשים. (ובפרט למש"כ אדה"ז סי' קפח סי"י שחיוב אכילת פת משום שמחה. וראה הגש"פ עם לקו"ט ד"ה מצה. ולענין חיוב שמחה אצל נשים – לרוה"פ חייבת בעצמה. וראה לעיל הע' 21. ואכ"מ.

אמר יעלה ויבא וטעה והמשיך כנוסח התפלה ואמר "ותחזינה עינינו", יחזור ויאמר "ובנה ירושלים" (כבשח באמצע ברכת המזון שחוזר למקום שפסק. ועד"ז כתב בקצוה"ש סמ"ז סקכ"ה מטעם אחר). ואם נזכר אחר שאמר שם השם בחתימת הברכה ועדיין לא אמר "המחזיר שכינתו", מסיים "למדני חקיד" וחוזר ל"ובנה ירושלים". ואם סיים ואמר "בונה ברחמיו ירושלים" יצא. ואם סיים "המחזיר שכינתו לציון" חוזר לתחילת ברכה שלישית. (וראה חשוקי חמד בכורות ג, א בארוכה).

ענינים השייכים לשבועות – כמו מעשה מרכבה וכו' – אומרים בשלימותם, וכן מגילת רות אומרים בשלימותה, מצד שייכותה לחג השבועות.

בשיחת יום ב' דחה"ש תשמ"ח נאמר: ואף שבחב"ד אין נוהגין לקרוא מגילת רות בפועל (מאיזה טעם שיהי'), הרי בודאי שהעדד הקריאה בפועל אינו גורע בשייכות הענין, ואדרבה כו'. ולהעיר ששייכות דמגילת רות לעצרת הובאה ונתבארה גם בדרושי תורת חסידות חב"ד.

קריאת התורה:

מוציאין שני ספרי תורה. בקביעות שנה זו, אין אומרים י"ג מדות ו"רבנו של עולם"¹⁸⁰.

בקביעות שנה זו, שבעה קרואים בספר הראשון, "עשר תעשר", ומפטיר בספר השני, "וביום הבכורים".

הפטרה: מפטיר בנביא תפלה לחבקוק עד למנצח בנגינותי שמדבר במתן תורה – אלוה' מתימן יבוא" – במתן תורה משתעי (מדבר). ויש מקומות שמתחילין מן וה' בהיכל קדשו. וכן מנהגנו.

אחרי הפטרה וברכות' – יקום פורקן (בקביעות שנה זו). הזכרת נשמות. אב הרחמים (גם בשנה זו כשחל בשבת). "אב הרחמים" – אם יאמרו גם אלו שאין מזכירים נשמות – איז ווי זיי ווילען. דאס איז הזכרת נשמות פון א כלל, ולכן אין אומרים ביום שאין אומרים תחנון. אבל ביום שמזכירים נשמות פרטיות – גם זה יוכלו לומר¹⁸¹.

מוסף כדאתמול. אלא שצריך להזכיר של שבת קודם ליום המאורע, דהיינו שיאמר ותתן לנו ה' אלקינו את יום השבת הזה ואת יום חג השבעות הזה כו' ואת מוספי יום השבת הזה ויום חג השבעות הזה כו' (וכלל פסוקי שבת, "וביום השבת", ושל שבעות, "וביום הביכורים"). ישמחו במלכותך. וסמוך לחתימה אומר שבת ומועדי קדשך, וחותם מקדש השבת וישראל והזמנים.

דיני הטועה, ראה בהערה¹⁸².

180) כ"ה בשיחת ליל הושענא רבה תשנ"ב (מסרט הקלטה).

181) ר"ד משיחת אחש"פ תש"ב.

182) שכח ולא אמר פסוקי מוסף, ונזכר בטרם שאמר שם השם בחתימת "מקדש [השבת] ישראל והזמנים", יחזור ויאמר כתיקונו. נזכר לאחר שחתם בשם השם, לא יחזור. אבל אם אמר פסוקי שבת ולא פסוקי יו"ט, או להיפך, חוזר בכל אופן (ראה לקמן).

החליף פסוקי מוסף בפסוקי יו"ט אחר, ונזכר בטרם שאמר שם השם בחתימת "מקדש [השבת] ישראל והזמנים", יחזור ויאמר כתיקונו. נזכר לאחר שחתם בשם השם, נחלקו בזה הפוסקים, ודעת האחרונים שאינו יוצא נזכרה בפשטות (ובסתמא) בשיחת ש"פ נצו"י תשמ"ז (בלתי מוגה). טעה והתחיל ברכות אמצעיות של חול או של שבת, צריך לפסוק באמצע הברכה שנזכר בה ולהתחיל ברכה אמצעית של תפלת מוסף של יום טוב. באם הזכיר שבת ויום טוב באמצע הברכה, וחתם ביום טוב בלבד או בשבת בלבד,

על-פי הוראת כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע אומרים "ולקחת סולת"¹⁸³.

הלכתא למשיחא: בקביעות שנה זו חולקין כל המשמרות בשוה בלחם הפנים.

סדר הקידוש: בלוח כולל חב"ד נכתב שאומרים מזמור לדוד וכו' עד ויקדשהו בלחש. אלה מועדי. סברי מרנן. בורא פרי הגפן.

שכח לברך "שהחיינו" בקידוש ליל שני, אפילו בירך כבר בליל ראשון, חייב לברך היום¹⁸⁴.

מנחה: קריאת התורה (פ' נשא). תפלה לשלש רגלים עם ההוספות של שבת. אין אומרים פרקי אבות (בחו"ל).

בשיחת יום ב' דחגה"ש תש"ד: מורנו הבעש"ט האט זייער מחבב געווען דעם צווייטען טאג שבועות. תיכף נאך די התגלות פון מורנו הבעש"ט, וואס דעמאלט איז געווען די התנהגות בזריזות און עפ"י שו"ע, קבלת שבת בזמנה וכו', איז געווען דער סדר דעם צווייטען טאג שבועות צו דאוונען בהשכמה און מאכען א סעודה קלה ביי וועלכע עס זיינען געווען א מנין תלמידים כדי צו בענטשן אויף א כוס של ברכה. שפעטער אין מיטען טאג איז געווען א סעודה גדולה און מורנו הבעש"ט פלעגט א סך פארברענגען, אזוי פלעגט זיך מורנו הבעש"ט מתנהג זיין ביז יום הסתלקותו. ועיי"ש בטעם הדבר¹⁸⁵.

התוועדות:

נהוג שנוטלים ידים לפני השקיעה, ואוכלים פת (לפחות בשיעור "כביצה"), ומנגנים ניגוני רבותינו נשיאינו (נהגו בקביעות כזו לנגן ניגון בני היכלא לאדמו"ר הזקן).

יש להחמיר כסברא שצריך לבצוע על שתי ככרות שלמות ואפילו סועד פעמים הרבה בשבת צריך לכל סעודה לחם משנה, אלא אם כן אין לו שנים שאז לא יפחות מככר אחד שלם.

אם נזכר תוך כדי דיבור יאמר "מקדש השבת וישראל והזמנים". ואם נזכר לאחר כדי דיבור, נחלקו הפוסקים אם צריך לחזור לראש, כיון שכבר הזכיר שניהם באמצע הברכה קודם החתימה. וטוב לחוש שלא לחזור לראש שלא להכניס עצמו לידי ספק ברכה לבטלה. ולכן, אין מחזירין אותו.

(183) ראה הנסמן לעיל ביום א' דפסח.

(184) דעת הח"י סתע"ג סק"א שגם בעצרת יש תשלומין כל ז' לברכת שהחיינו. והאחרונים הרבו להקשות ע"ד מכמה טעמי (ראה משנ"ב שם בשעה"צ סק"ה. שו"ת מהרי"ל דיסקין ח"ב קו"א סנ"ד). ובשו"ע אדה"ז השמיטו. ועוד, שלדעת הח"י ה"ז שייך לדין תשלומי קרבנות, אבל אדה"ז פסק שם שמברך גם באחש"פ, אף דלית תמן ספיקא דיומא (ראה פמ"ג שם). ועוד להעיר שבלקו"ש חל"ז ע' 14 ואילך נת' דעת אדה"ז שזמן ברכתו כל ז', בכל רגע מימי המועד, ולא מחמת גדר תשלומין. ולא מסתבר לומר כן בנוגע לימות החול. ועוי"ל בזה.

(185) נת' בלקוטי שיחות ח"ד ע' 1027 ואילך. ועוד.

"הוד כ"ק רבינו הזקן פלעגט רופן די סעודה פון יום ב' 186'
 דחגה"ש דעם זיידנס סעודה, און אין מיטן דער סעודה פלעגט ער
 זאגן: ברוך הבא. האבן חסידים שוין געוואוסט אז דער בעש"ט
 איז דא. אמאל בעת די סעודה פון יום ב' דחגה"ש און הוד כ"ק
 רבנו הזקן חאט נאך ניט געזאגט ברוך הבא, זיינען בעת מעשה
 געווען דריי זקנים וועלכע האבן נאך געקענט דעם בעש"ט, און
 איינער פון זיי האט אנגעהויבן דערציילן וועגן בעש"ט – אמאל
 האט מען גערעדט ביים טיש. – האט זיך אנגערופן הוד כ"ק רבינו
 הזקן, אז דער בעש"ט איז נאך איצטער פארנומען אין ג"ע העליון
 אין מתיבתא דקוב"ה. אז עס איז דורכגעגאנגען א שטיקל צייט
 האט הוד כ"ק רבינו הזקן געזאגט: ברוך הבא. האבן זיי געוואוסט
 אז דער בעש"ט איז געקומען צו די סעודה. דעם סיפור האט
 דערציילט הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק הצ"צ, וועלכער איז געווען
 באותו מעמד ווען ער איז אלט געווען א יאר זעקס – אין יאר
 תקנ"ו – און דער סיפור איז איבער געגעבן געווארן מרבי לרבי. 187"

בשיחת יום ב' דחגה"ש תש"ט: (ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר
 שליט"א המשיכו לנגן כמה ניגונים, וכ"ק אדמו"ר שליט"א יושב
 מכונס במקומו, פניו רציניות ביותר וכולו שקוע במחשבותיו,
 ולאחר משך זמן התחיל לדבר בהתרגשות גדולה:)

אדמו"ר הזקן נהג לומר בסעודת חג השבועות "ברוך הבא",
 כשכוונתו היתה להבעש"ט, שה"אריציט" שלו הוא בחג
 השבועות.

פעם הסבו לשולחנו זקנים וסיפרו סיפורים מהבעש"ט – כידוע
 שע"י סיפורי צדיקים יכולים להמשיך את נשמות הצדיקים. ואמר
 להם אדמו"ר הזקן שהבעש"ט עסוק עדיין בגן עדן העליון... לאחר
 זמן מה אמר אדמו"ר הזקן – כדרכו בניגון – "ברוך הבא", ואז
 הבינו כל המסובים שהבעש"ט הגיע!...

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א: מי שרואה ומרגיש 188 ויכול לומר
 "ברוך הבא" יאמר (כ"ק אדמו"ר שליט"א הכריז בניגון) "ברוך
 הבא"...

(ואח"כ אמר:) כאשר נמצא כאן ה"אתפשטותא דמשה בכל
 דרא ודרא", שבדורנו הרי זה כ"ק מו"ח אדמו"ר – הרי על ידו נמצא
 כאן גם אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שהוא (כ"ק מו"ח אדמו"ר) ה'
 ממלא מקומו (כמדובר כמ"פ בפירוש הענין ד"ממלא מקום", שיש
 בו כל הענינים של הקודמים לו, ועוד באופן של הוספה), וכאשר
 נמצא כ"ק אדנ"ע אזי נמצא גם אדמו"ר מהר"ש, וכאשר נמצא
 אדמו"ר מהר"ש אזי נמצא גם הצ"צ, וכאשר נמצא הצ"צ אזי
 נמצא גם אדמו"ר האמצעי, וכאשר נמצא אדמו"ר האמצעי אזי
 נמצא גם אדמו"ר הזקן, וכאשר נמצא אדמו"ר הזקן אזי נמצא גם
 המגיד, וכאשר נמצא המגיד אזי נמצא גם הבעש"ט.

186) ובהערה שם: צ"ע, כי ההסתלקות של הבעש"ט ה' ביום א' דחגה"ש. ואולי
 טעה הרושם וצ"ל: הסעודה דיום א' דחגה"ש.

187) סה"ש תש"ה ע' 107.

188) חסר איזה תיבות בנוגע למי שאינו רואה – המו"ל.

- בכלל אין שייך לעשות חילוקים בין רבותינו נשיאינו, אבל אעפ"כ, לגבינו, הרי כל הקרוב יותר אלינו, יקר לנו יותר, וכיון שחלק גדול מהציבור¹⁸⁹ הנוכח כאן הם חסידיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שהיו עמו בחיים חיותו בעלמא דין, ולומדים תורתו כו' - הרי מובן שכ"ק מו"ח אדמו"ר נוגע לנו יותר.

ישנם אמנם הבעש"ט, המגיד, אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, הצ"צ, אדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר נ"ע, אבל, מה שנוגע לנו ביותר - הרי זה **הרבני**, ועל ידו יש לנו גם את אדמו"ר נ"ע, אדמו"ר מהר"ש, הצ"צ, אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הזקן, המגיד והבעש"ט, שקיבל מאחי' השילוני, שהי' גם רבו של אליהו הנביא, שעליו נאמר "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", במהרה בימינו.

בר"ד משיחת יום ב' דחגה"ש תשכ"ד: ישנו פתגם שהיו אומרים פעם בנוגע לחתונה, שמצד רוב הטרדות והבלבולים צריכים להבהיר שלא ישכחו על העיקר, סידור הקידושין שבין החתן והכלה. ועד"ז בנוגע לחג השבועות שהוא זמן של חתונה, כמארז"ל על הפסוק "ביום חתונתו" - "זה מתן תורה". ושני ענינים בזה: א. החתונה של הקב"ה עם בני"י. ב. החתונה של בני"י עם התורה. . והנה, בכל נישואין ישנם שעבודי הבעל לאשתו, שמשעבד את עצמו ומתחייב ליחן לה שאר כסות כו'. וגם בשתי חתונות הנ"ל ישנו שעבוד הבעל: בחתונה של בני"י עם התורה, שהתורה "מאורסה" לישראל, משעבדים בני"י את עצמם להיות "עמלים בתורה", ובחתונה של בני"י עם הקב"ה, שכנס"י היא אשתו של הקב"ה - משעבד הקב"ה את עצמו לקיים "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'" [עיי"ש בארוכה]. "והימים האלה נזכרים ונעשים" בכל שנה ושנה, שבבוא חג השבועות, "זמן מתן תורתנו" צריך כל אחד מישראל לקבל על עצמו החלטה, ובתוקף המתאים, להיות עמל בתורה, ועי"ז משעבד הקב"ה את עצמו אליו ליחן לו ולבני ביתו כל המצטרך להם, למטה מעשרה טפחים. . והיינו שככל שהתייגע ועמל בתורה לפני חג השבועות, הנה מחג השבועות זה - צריך להוסיף בעמל בתורה, וקבלה זו צריכה להיות בתוקף, ולא לדחות זאת למחרת, אלא עוד הלילה, במוצאי שבועות, צריך להתחיל את ההוספה בתורה. .

הכוונה היא לאלו שטרודים בהכנות לחתונה, ואעפ"כ מצד רוב הטרדות יכולים לשכוח על העיקר. . הנקודה העיקרית של החתונה, להגיע לקיטון המלך. כאשר מסיימים את העבודה של ספירת העומר, שענינה בירור המדות. . מצד גודל מעלת העבודה ועוצם הגילויים שבספירת העומר, יתכן שישארו שקועים וטבועים (פארטרונקען) בה, ולא יגיעו לקבלת התורה. . וזוהי הנקודה שצריכים לזכור בחג השבועות, זמן מתן תורתנו - שלא להסתפק בכל הגילויים אלא "לקחת" את העצמות, והיינו ע"י הבל-י-גבול שבתומ"צ. ולכן, בכל שנה ושנה, בבוא חג השבועות, צריך כל אחד לקבל על עצמו להוסיף בתומ"צ, בכל ג' הקוין דתורה תפלה וצדקה באופן בלתי גבולי. והיינו, שלמרות שגם קודם חג

השבועות עסק בכל ג' הקוין, הרי התעסקותו היתה במדידה והגבלה, וראי' לדבר: בנוגע לצדקה – כיון שנשאר לו ממון, הרי מוכח שנתנית הצדקה היתה בהגבלה; כיון שנשאר לו כח – הרי מוכח שהעמל בתורה הי' בהגבלה; וכיון שנשאר במציאותו – הרי מוכח שהענין ד"אשפוך את נפשי" לא הי' בתכלית. ולכן, הנה בחג השבועות (בכל שנה, ובפרט בשנה זו) צריכים להוסיף בכל הענינים, ועד לאופן של בלי גבול.

במאמר יום ב' דחג השבועות תשמ"ח: והנה המשכות אלו שנמשכו בחג השבועות לכאו"א מישראל כנ"ל נותנים לו כח בעבודתו בימים הבאים וכשחסר ח"ו בעבודתו הרי המשכות הנ"ל אינם נותנים לו מנוחה ודוחפים אותו לעבוד עבודתו בימים הבאים בתכלית השלימות, מתחיל מימי התשלומין דחג השבועות עד י"ב סיון ועד בכלל (שבימים אלו אין אומרים תחנון, כמ"ש אדמו"ר הזקן בסידורו, מכיון שהם ימי הקרבת הקרבנות דחגה"ש), ועד שממשיכים ענינים אלו במשך כל השנה כולה. ועי"ז תהיה שנה הכוללת כל הברכות הנרמזים בכל אותיות הא"ב, עד לשנת תורה כו'.

בהתוועדויות אלו, דובר כמ"פ אודות התחזקות והוספה בלימוד התורה, כולל שיעורי חת"ת ורמב"ם. ולדוגמא: בהתוועדות חגה"ש ה'תנש"א¹⁹⁰: "אזוי אויך אין די שיעורי חת"ת הידועים – לערנען בכל יום דעם שיעור חומש (כפי שנחלק לימי השבוע), שיעור תהלים (כפי שנחלק לימי החודש) און שיעור תניא (כפי שנחלק לימי השנה) – וואס די דריי שיעורים זיינען כנגד מיט די ג' רועים פארבונדן מיט חג השבועות: חומש – כנגד משה רבינו שקיבל תורה מסיני. תהלים – ספרו של דוד המלך, שמת בעצרת, און תניא – ביאור בתורת ישראל הבעש"ט וואס אויך זיין יום ההילולא איז בחגה"ש; און אויך מה טוב ונכון וכו' אין דעם לימוד הרמב"ם (כפי שנחלק לשנה אחת (בערך) דורך לערנען ג' פרקים ליום, אדער לג' שנים ע"י לימוד פרק אחד ליום, אדער אין ספר המצוות)."

כשנמשכה סעודתו עד שחשיכה אפילו כמה שעות בלילה מזכיר [רצה ו]יעלה ויבוא בברכת המזון לפי שהכל הולך אחר התחלת הסעודה שאז חל עליו חיוב הזכרה מעין המאורע ולא נפקע ממנו חיוב זה ביציאת היום [כמובן, רק באם לא הבדיל בתפלה או על הכוס]. דין השוכח, ראה בהערה¹⁹¹.

מוצאי יום טוב בשעה 9:09.

בתפלת ערבית: אתה חוננתנו. אומרים "ויהי נועם... ואתה קדוש". קידוש לבנה: ניתן לקדש הלבנה הלילה¹⁹².

190) ספר השיחות תנש"א ח"ב ע' 560.

191) שכח רצה או יעלה ויבוא, אם נזכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב, דינו כנ"ל בליל יו"ט. אבל אם נזכר אחרי שהתחיל ברכת הטוב והמטיב, אפילו לא אמר אלא תיבת ברוך בלבד, אינו חוזר.

192) ובקביעות שנה זו, ה"ז גם מוצ"ש.

בגוף הענין, במש"כ בטושו"ע או"ח סתכ"ו שמקדשים במוצאי שבת, אם הכוונה גם

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | סא

בהבדלה: נוסח ההבדלה כרגיל, עם ברכת הבשמים והנר (כיון שבקביעות שנה זו, הרי זה מוצאי שבת ג"כ). ויתן לך.

יום ראשון, ח' סיון, אסרו חג, "יום טוב"

שיעורי חומש ("חת"ת") דשבוע זה – פרשת נשא, בפעם השני'.
ימי תשלומין:

עד י"ב בחודש – ועד בכלל – אין אומרים תחנון.

בשיחת יום ב' דחה"ש תרח"ץ: אדמו"ר הצמח צדק שאל את אדמו"ר הזקן מפני מה חוגגין את חג השבועות ז' ימים עד י"ב בסיון (שאינן אומרים תחנון וכו'). וענה לו אדמו"ר הזקן שזהו כמו הסוחרים שנוסעים ליריד גדול על ב' ימים וקונים שם הרבה

למוצאי יו"ט – הנה, לגי' הראשונים במס' סופרים רפ"ב "משתתבשם", י"מ שהכוונה במוצ"ש שמברכים על הבשמים (תר"י ספ"ד דברכות ד"ה נהרדעי. אבודרהם ברכות ש"ח. ועוד). ולפ"ז אינו שייך במוצ"ו ט. ולגי' דידן "כשהוא מבושם" (וכ"ה בטושו"ע רס"י תכו) – הנה בשו"ת רמ"ע מפאנו סע"ח מפרש דהיינו מצד סילוק הנשמה יתירה, ובאותה שעה מבושם כשמלוה את המלך. ועד"ז בשו"ת הרדב"ז ח"ד א' רג"ק (קלג) "ליתובי דעתה ולפייסה" כשמלוים המלך ונסתלקה הנשמה יתירה. ולפ"ז, לפס"ד אדה"ז בשו"ע רס"י תצא ש"ביו"ט אין לאדם נשמה יתירה כלל" (וראה בארוכה לקו"ש חל"א ע' 191 ואילך), אינו שייך למוצ"ו ט. וגם ע"ד הסוד – ראה בפע"ח שיי"ט פ"ג משום שהביהמ"ק נחרב במוצ"ש. [אבל ראה ברמ"ע מפאנו שם]. ועוד טעמים נאמרו עד"ז השייכים רק במוצ"ש (ראה צפע"נ עהרמב"ם ברכות פ"י ה"י שבמוצ"ש נתמעטה הלבנה. ועד"ז בנפש חי' מרגליות סתכ"ו).

אמנם, פשוט דברי השו"ע "כשהוא מבושם ובכלים נאים" – שייך גם למוצ"ו ט. וכ"כ בשו"ת הרמ"ע מפאנו הנ"ל [אלא, שלדבריו גם במוצ"ו ט יש סילוק נשמה יתירה, וכדעת המקובלים], והובא בא"ר שם סק"ה ובמשנ"ב סק"ה, שה"ה למוצאי יו"ט. ובפמ"ג בא"א סק"ב, דהיינו במוצאי חגה"ש. ולהעיר מחכמת שלמה שם. בפועל, לאחר חלוקת כוס של ברכה לא נהגו בקידוש לבנה, וגם לא כשחל מוצאי יו"ט במוצ"ש, וככל הנראה, מסיבות פרקטיות (זמן סיון חלוקת כוס"ש"ב וכן האפשרות במציאות לראות הלבנה) ובימינים משנים שעברו, נראה שקידוש לבנה נעשה במוצאי שבת או בימים הסמוכים. וראה גם סה"ש תנש"א ע' 596 הערה 159. [ולהעיר, בנוגע ההמתנה למוצאי שבת, הנה ברמ"א שם – והובא בשיחת ש"פ נח תשנ"ב (סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 68) – שאין להמתין למוצ"ש באם הוא אחר יו"ד לחודש. ולכאז' הכוונה, מילתא בטעמא, יו"ד למו"ל ולא לחודש. וכ"ה להדיא ביוסף אומץ יוזפא סתע"ב. ולהעיר שבמג"א שם ב' אופנים בדבר: שאין להמתין רק אם מוצ"ש אור ל"א (ואולי – רק כשהוא אור ל"ב, עיי"ש), או אפי' כשמוצ"ש אור ל"ד. אבל למסקנא הכוונה דוקא באופן שמוצ"ש אור ל"א. וכן מוכח מל' הלבוש שם ס"ד. וכ"נ גם מד' הט"ז סק"ג. וכ"פ במשנ"ב שם סק"ו. אבל ראה חיי"א כלל ק"ח ס"ד. ובסה"ש שם בהע' 120 מ' קצת שמפרש שרק באופן שמוצ"ש אור ל"ב בחודש (כבקביעות שנה הנ"ל) אין להמתין (וכתחילת דברי המג"א). ויל"ד. אולם, בסו"ד המג"א משמע, שבלא"ה לדין לפס"ד הרמ"א (שם ס"ג, שכן נוהגין לכתחילה עכ"פ) אי"ז תלוי בימי החודש כלל, וצריך לחשב שבמוצ"ש ישארו עוד ה' לילות עד חצי כ"ט י"ב תשצ"ג מהמולד. וכ"ה גם במשנ"ב שם. ואולי כיון שלדין נוהגים להקל בדיעבד עכ"פ כדעת המחבר, א"צ להחמיר כולי האי בנוגע ההמתנה למוצ"ש]. ויתכן שבמקומות חמים ויבשים (ובקיץ) לית לן בה. [וכ"ה בר"ר משיחה הנ"ל. והכי איכא למשמע משו"ת נוב"י או"ח סוסי' מא, עיי"ש.ה. ובסה"ש הנ"ל, שבנוגע לפועל, במקום שיש שאלה וספק יעשו כהוראת רב מורה-הוראה שעל אתר"ן].

סחורה, ולאחרי היריד כשצריכים לנסוע הביתה הם שוהין איזה ימים כדי לכרוך היטב – גוט גוט איינפאקן – את הסחורה, ובפרט שצריכים ליסע לדרך רחוקה, אשר יש חשש שלא יגנבו או יאבדו. וכמו"כ הוא בזמן מתן תורתנו אשר בודאי כל אחד קנה לעצמו איזה קנין מגילויי החג הזה, דארף דויערן ביז מען פאקט דאס איין. וזהו ענין שהיית איזה ימים אחר החג לכרוך אותם היטב שלא יאבדו בטרדת הזמן.

יום טבוח:

היום שלמחרת חג השבועות נקרא יום טבוח, דהיינו שבו מקריבים עולות ראיה [כדלקמן]. מטעם זה, אסור להתענות באסרו חג שבועות מעיקר הדין (ולא רק משום מנהג כבשאר אסרו חג). ואפילו לחתן ביום חופתו.

אסרו חג:

כל העושה איסור (פירוש אגודה) לחג באכילה ושתיה דהיינו שמרבה קצת באכילה ושתיה ביום שלאחר החג ועושהו טפל לחג מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר אסרו חג בעבותים (ופי' בהמות עבות ושמינות) עד קרנות המזבח. יש ליזהר להזדרז לשלם דמי הזכרת נשמות. ובכמה אגרות קודש הפליא אדה"ז בנוגע לחובת הזריזות בפרעון דמי הצדקה (נוסף לגדר "בל תאחר")¹⁹³.

כינוס תורה:

בשיחת ב' דחה"ש תשמ"ט נאמר: המנהג שנקבע מכו"כ שנים ובכו"כ מקומות לערוך "כינוסי תורה" לאחרי ובסמיכות לכל א' משלש רגלים (שלש פעמים בשנה), כולל ובמיוחד חג השבועות, שלהיותו "זמן מתן תורתנו" ה"ז הזמן הכי מתאים לעריכת "כינוסי תורה". וכפי שכבר הכריזו אודות הכינוס תורה כאן – בביהכ"נ וביהמ"ד זה, שמגדלין בו תורה ותפלה, בד' אמותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבהם התפלל ולמד כו' במשך עשר שנים, וקדושה לא זזה ממקומה – שיתקיים למחרת חג השבועות, "אסרו חג". וכאן המקום להציע שישתדלו בפירסום מנהג זה בכל שאר המקומות שעדיין לא נהגו כן – שגם במקומות אלו יערכו "כינוסי תורה" כהמשך ובסמיכות להימים טובים, ב"אסרו חג" או בימים שלאח"ז, באופן שיוכל להיות ברוב עם, כפי תנאי המקום.

מספר הרב ישעיהו הרצל שליט"א: בשנת תשכ"ו בעמדי בחוץ בחצרו של הרבי שליט"א יחד עם חמי הרב יעקב ז"ל פרידמן בשעת הכינוס תורה באסרו חג דחה"ש פנה אלינו כ"ק אד"ש בשאלה: מדוע עומדים אתם בחוץ מהכנס תורה, ועל תשובתינו מפני חשיבות הענין מצד צרכי חתונה המתקרבים ובאים לא התייחס כלל, אלא העיר עוד הפעם: הלא זה באמצע תורה,

193 (ולעיר מס' לקט יושר הל' צדקה (יו"ד ס"ע 40) שבעל תרומת הדשן לא אכל בשחרית באסרו חג עד ששלח דמי הזכרת נשמות לגבאים.

ובעניני החתונה צריכים לגזול מן השינה! מאז הוחדר בי החשיבות להשתתף בכינוסים אלו אפילו כשקשה קצת. כשסיפרתי כל זה בכנס תורה דחגה"ש שמח מאוד הגאון הרב מנטליק ז"ל ואמר: למה השארת דבר חשוב כזה לסיום הכנס?

הלכתא למשיחא: מי שלא הספיק להביא שלמי שמחה וחגיגה ביום-טוב עצמו, יכול להביאם בימי תשלומין.

עולת ראייה, אף שמעיקר הדין הלכה כבית הלל, שמותר להביאה ביום-טוב עצמו, מכל-מקום בדבר זה עשו בית הלל כדברי בית שמאי, והרבה מישראל נהגו כמותם, שאסור להקריבה ביום-טוב (לפי שאין בה שום צורך אוכל נפש ואין מחללים יום-טוב בשבילה כיון שאפשר להקריבה אחר יו"ט), והקריבה אחר יום-טוב, למחרת חג השבועות¹⁹⁴.

הלכתא למשיחא: משעבר הרגל עמי הארץ חוזרין לטומאתן, שכל מה שנגעו בו עמי הארץ בשעת הרגל טמא למפרע. לפיכך, משעבר הרגל מעבירים כלי המקדש ממקומן להטבילן, שמטבילין במוצאי יום טוב כל הכלים שהיו במקדש, לטהר את העזרה מטומאת עמי הארץ שנגעו בהן ברגל¹⁹⁵.

יום חמישי, י"ב סיון

"בעת מיר זיינען דא געגאנגען שפאצירען האט הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק געזאגט היינט [י"ב סיון] איז דער זיבעטער טאג פון חג השבועות און האט גערעכענט די מעלות פון הושע"ר וואס איז דער יום השביעי פון חג הסוכות און שביעי של פסח וואס איז דער יום השביעי פון חגה"פ און האט מבאר געווען דעם ענין פון י"ב סיון וואס איז דער יום השביעי פון חג השבועות¹⁹⁶. ונתבאר בשיחת י"ב סיון תש"כ. ושם, במעלת י"ב סיון, שיש בו המעלה דכל השביעין חביבין. ושכיון שבו מסתיימים הגילויים של חג השבועות אזי הם מאירים ביתר תוקף ורעש ("שטורעם") עוד יותר מכפי שהאירו בחג השבועות, מצד המעלה דאור חוזר."¹⁹⁷

194 שו"ע אדה"ז או"ח סתצ"ד סי"ט. וראה לקו"ש חכ"ח ע' 24 ואילך. וש"נ. וראה גם קונ' בענין תורה חדשה מאתי תצא, בסה"ש תנש"א לחג השבועות.
195 משנה חגיגה כו, א. רמב"ם מטמאי מו"מ פי"א ה"י והי"א. ונת' בלקו"ש חל"ז פרשת שמיני (ע' 20 ואילך) באורך.
196 וראה שם במעלת י"ג סיון. ונת' ג"כ בשיחת י"ב סיון תש"כ דלקמן.
197 סה"ש תש"ד ע' 143.

לעילוי נשמת
אי"א וו"ח
הרה"ת אהרן יעקב
בן הרה"ת מרדכי אליהו ע"ה
שוויי

זכה להיות מלמד ומגיד שיעור
בישיבת תו"ת ליובאוויטש
במאנטרעאל וניו יארק
עפ"י הוראת כ"ק אדמו"ר מה"מ
במשך יותר ממ"ג שנה
ואח"כ נבחר להיות מו"צ
וחבר בבד"צ של ק"ק קראון הייטס
במשך טו"ב שנים
השאיר אחריו דור ישרים חסידים
שלוחים ומחנכים ועוסקים בצ"צ
נפטר ערב שבת קדש
ל' ניסן א' דר"ח אייר ה'תש"פ
והובא למנוחות בו ביום אחרי חצות
ת'נ'צ'ב'ה'
(מנוסח המצבה)